

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**VIENKĀRŠOTIE KRIMINĀLPROCESI,
KAS SAISTĪTI AR PERSONAS SODĪŠANU.
TEORĒTISKIE ASPEKTI UN PIEMĒROŠANAS PROBLEMĀTIKA**

MAGISTRA DARBS

Autors: **Edgars Dzeguze**

Studenta apliecības Nr.: ed12059

Darba vadītāja: profesore, Dr.iur. Kristīne Strada-Rozenberga

RĪGA 2017

ANOTĀCIJA

Izvēlētais maģistra darba temats ir „Vienkāršotie kriminālprocesi, kas saistīti ar personas sodīšanu. Teorētiskie aspekti un piemērošanas problemātika”. Darba autora temata izvēle nav nejauša, jo gan pirms, gan arī pēc Kriminālprocesa likuma spēkā stāšanās joprojām aktualitāti nav zaudējušas diskusijas par ātrāku, efektīvāku, lētāku un vienkāršāku kriminālprocesu, neskatoties uz to, ka Kriminālprocesa likums saturiski pietiekami skaidri definē un regulē kriminālprocesa, tā piemērošanas veidu un norises kārtību.

Darba autora mērķis un uzdevums ir maģistra darba robežās padziļināti aplūkot vienkāršoto kriminālprocesa veidus, kas saistīti ar personu sodīšanu, to mērķi, piemērošanas tiesisko pamatu, izsecināt piemērošanas problēmas un izvirzīt secinājumus ar ieteikumiem problēmjuatājumu risināšanai.

Maģistra darba izstrādes procesā aplūkotas Igaunijas un Krievijas kriminālprocesuālās procedūras un tur, kur tas ir iespējams, dots salīdzinājums ar Kriminālprocesa likumā ietvertajiem vienkāršoto procesu veidiem.

Izstrādājot maģistra darbu un izejot pirmskvalifikācijas praksi Jūrmalas pilsētas prokuratūrā, darba autors padziļināti ir ieguvis un nostiprinājis zināšanas kriminālprocesuālajās tiesībās.

Atslēgvārdi: Kriminālprocesa likums, vienošanās process, neatliekamības kārtība, priekšraksts par sodu, saīsinātais process, vienkāršotie kriminālprocesi, prokurors, apsūdzētais

ANNOTATION

The chosen theme of the master's thesis is "Simplified Criminal Procedures that are connected with person's punishment. Theoretical aspects and application problems." The author's selection of the mentioned theme is not accidental because both before and after the criminal law came into force there are still current discussions regarding faster, more efficient, less expensive and simplified criminal procedure, despite the fact that the Criminal Law substantively clearly defines and regulates criminal proceedings, way of its application and procedure.

The author's objective and the task of the diploma work are to thoroughly look at the forms of Simplified Criminal Procedures that are connected with person's punishment, its purpose, legal basis of its application, to identify application problems and to bring forward concrete conclusions with recommendations to solve the issues.

While elaborating the master's thesis the criminal proceedings of Estonia and Russia were looked at and as far as possible, the comparison of forms of simplified criminal procedures contained in the Criminal Law will be given.

During the diploma work's development and while attending prequalification internship at Jurmala City Prosecution Office, the author has obtained and strengthened in-depth knowledge of criminal proceedings.

Keywords: Criminal Procedure Law, the Agreement process, the Urgency procedure, injunction of punishment, short process, Simplified Criminal Procedures, Public Prosecutor, defendant

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS.....	5
IEVADS.....	6-8
1. VIENKĀRŠOTO KRIMINĀLPROCESU VISPĀRĪGIE ASPEKTI.....	9-10
1.1. Tiesības uz taisnīgu tiesu.....	10-12
1.2. Vienkāršoto kriminālprocesu nepieciešamības pamatojums.....	12-14
1.3. Vienkāršoto kriminālprocesu izpratne.....	15-16
1.4. Vienkāršoto kriminālprocesu veidi, vispārīgās pazīmes un piemērošanas priekšnoteikumi.....	16-20
2. SAĪSINĀTAIS PROCESS.....	21
2.1. Saīsinātais process Latvijas Kriminālprocesa kodeksā.....	21-25
2.2. Saīsinātais process Kriminālprocesa likumā.....	25-34
3. NEATLIEKAMĪBAS KĀRTĪBA.....	35
3.1. Pirmstiesas kriminālprocess neatliekamības kārtībā.....	35-43
3.2. Krimināllietas iztiesāšana neatliekamības procesa kārtībā.....	43-48
4. VIENOŠANĀS PROCESS.....	49-50
4.1. Vienošanās process Latvijas Kriminālprocesa kodeksā.....	50-56
4.2. Vienošanās process Latvijas Kriminālprocesa likumā.....	56-67
5. PROKURORA PRIEKŠRAKSTS PAR SODU.....	68-74
Secinājumi un priekšlikumi.....	75-76
Izmantotās literatūras un avotu saraksts.....	77-80
Pielikumi.....	81
1.pielikums „Darbības pārskats par 2008.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	81-82
2.pielikums „Darbības pārskats par 2009.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	83
3.pielikums „Darbības pārskats par 2010.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	84-85
4.pielikums „Darbības pārskats par 2011.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	86
5.pielikums „Darbības pārskats par 2012.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	87-88
6.pielikums „Darbības pārskats par 2013.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	89-90
7.pielikums „Darbības pārskats par 2014.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	91-92
8.pielikums „Darbības pārskats par 2015.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	93
9.pielikums „Darbības pārskats par 2016.gadā tiesai nodotajām krimināllietām”...	94-95
10.pielikums „Darbības pārskats par 2017.gada janvārī tiesai nodotajām krimināllietām”.....	96
11.pielikums „Darbības pārskats par 2017.gada februārī tiesai nodotajām krimināllietām”.....	97
12.pielikums „Tiesai nodoto vienkāršoto kriminālprocesu kopējais īpatsvars”.....	98
13.pielikums „Tiesai nosūtītās krimināllietas, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus un pabeigtie kriminālprocesi”.....	99
14.pielikums „Lēmums par nodošanu tiesai saīsinātā procesā kārtībā”.....	100-101
15.pielikums „Lēmums par nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā”.....	102-104
16.pielikums „Vienošanās protokols”.....	105-107
17.pielikums „Prokurora priekšraksts par sodu”.....	108-112
Dokumentārā lapa	

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

LR – Latvijas Republika

KPL – Kriminālprocesa likums

LKPK – Latvijas Kriminālprocesa kodekss

KL - Krimināllikums

LR AT – Latvijas Republikas Augstākā tiesa

IKPK – Igaunijas Kriminālprocesa kodekss

KF KPK – Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodekss

IEVADS

Ir nepieciešams noteikts laiks, kā arī jāīsteno zināms process, lai valsts, kura tikko ir atguvusi savu neatkarību un suverenitāti spētu no pašiem pamatiem radīt kaut ko kaut savu. Tas ir attiecināms arī uz pašu cilvēku spēju adoptēt jaunos dzīves apstākļus, ritmam, morāles vērtībām un vispārpieņemtajām sabiedrības uzvedības normām, kā arī uz spēju atteikties no līdzšinējiem ieradumiem, kuri „jaunajā kārtībā” vairs nav ne vēlamī, ne arī pieņemami. Tāpat tas ir attiecināms arī uz valsts funkcionēšanas mehānismu, jo tas ir jauns un to ir iespējams pašiem iedarbināt, darbināt un vadīt. Taču kā ikviens mehānisms, tas ar laiku prasa lielākus (arī dārgākus) vai mazākus (arī lētākus) uzlabojumus, atjaunojumus, kapitālo remontu un pat tā pilnīgu nomaiņu uz jaunu. Atšķirībā no „vecajiem” laikiem, tagad par mehānisma uzturēšanu nu ir jādomā pašam jaunajam saimniekam. Tādēļ vēl jo vairāk un ar lielāku rūpīga saimnieka gādību un atbildību ir jāspodrina, jāremontē un nepieciešamības gadījumā arī jānomaina katra šī mehānisma organiskā detaļa vai arī viss mehānisms.

Pēc neatkarības un suverenitātes atgūšanas Latvijā iestājās pārejas laiks no „vecās” valstiskās iekārtas uz jauno. Šis pārejas laiks ietvēra sevī arī līdz tam spēkā esošu normatīvo aktu transformēšanu attiecīgi jaunajai kārtībai, pielāgojot to demokrātiskas un tiesiskas valsts principiem, un jaunu normatīvo aktu radīšanai.

Gandrīz simts gadu atpakaļ, kad Latvija vēl tikai veidojās, tika izteikts viedoklis¹, ka, konstruējot Kriminālprocesa likumu, jāievēro arī laika, darba un līdzekļu ekonomijas princips, krimināltiesu darbība jākārtota tā, lai tās pēc iespējas īsākā laikā un pie mazāka darba un līdzekļu patēriņa varētu taisnīgi izspriest kriminālās lietas.

Taisnīgs iestādes un tiesas nolēmumu pieņemšanas process ir priekšnoteikums, lai sistemātiski īstenotu taisnīgumu materiālajās tiesībās. Bez atbilstoša procesa, piemērojot materiālās normas, grūti sasniegt taisnīgu rezultātu, un šāda taisnīga rezultāta sasniegšanas neiespējamība aizvien attālina no tiesiskas valsts ideāliem.²

Maģistra darba temata „Vienkāršotie kriminālprocesi, kas saistīti ar personas sodīšanu. Teorētiskie aspekti un piemērošanas problemātika” izvēli un aktualitāti, galvenokārt, darba autors pamato ar personīgo interesi un vēlmi padziļināti aplūkot vienkāršoto kriminālprocesa institūtu, tā veidus, nepieciešamību, izpratni, pazīmes, piemērošanas tiesiskos priekšnoteikumus, īpatnības, piemērošanas tiesiskās sekas. Kā arī, identificējot piemērošanas problēmas. Darba mērķis un

¹ Tieslietu Ministrijas Vēstnesis: 1920-1940. – 5.sējums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 66.lpp.

² Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 372.lpp.

uzdevums ir spēt pietiekami aplūkot katru ar personas sodīšanu saistītu vienkāršotā kriminālprocesa veidu, piemērošanas tiesisko pamatu, mērķi, atšķirības un tiesiskās sekas, kas paredzamas katra vienkāršotā procesa īstenošanas rezultātā. Kā arī norādīt uz saturiski līdzīgiem vienkāršoto procesu veidiem Igaunijas un Krievijas kriminālprocesos.

Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas, kad no jauna nācās atgūt mūsu valsts reiz piespiedu kārtā pārtraukto vietu demokrātisko valstu starptautiskajā sabiedrībā un organizācijās, viens no valsts mērķiem bija pilnveidot materiālās un procesuālās tiesību normas, lai saviem iedzīvotājiem spētu nodrošināt saprotamu, objektīvu un taisnīgu tiesisko attiecību, t.sk., krimināltiesisko attiecību noregulējumu. Tādējādi savulaik tika izdarīti virkne ievērojamu grozījumu Latvijas Kriminālprocesa kodeksā, ņemtas vērā un nacionālajos tiesību aktos iestrādātas dažādas Eiropas rekomendācijas, piemēram, rekomendācija Nr. R(81)7 *par justīcijas pieejamības veicināšanas pasākumiem*, un visbeidzot izstrādāts spēkā esošais Kriminālprocesa likums³ (turpmāk arī KPL).

Līdz ar to var uzskatīt, ka ar KPL spēkā stāšanos dienu, Latvijas kriminālprocesiālajās tiesībās ir sācies jauns mūsdienu posms, kurā neatgriezeniski ir nostiprināta un atzīta taisnīga un cilvēktiesību garantējoša kriminālprocesa izpratne ar tajā ietvertu mērķi par ātru un efektīvu kriminālprocesu.

Lai arī KPL tika izstrādāts ilgā un pragmatiskā darba procesā gandrīz piecpadsmit gadu, tomēr arī pēc tā spēkā stāšanās tajā ir izdarīts ievērojams skaits grozījumu ar mērķi padarīt to vienkāršāku. Darba autora ieskatā, precīza un uz minēto ir attiecināma latviešu rakstnieka un jurista Jāņa Pliekšāna (Raina) savā laikā paustā atziņa - pastāvēs, kas pārmainīsies.

„Pēckrīzes” gados un joprojām bieži vien ir lasīts un dzirdēts, ka daudzās valsts pārvaldes, tiesu varas, likumdošanas varas īstenošanas un tiesību piemērošanas jomās ir nepieciešams optimizēt un/vai modernizēt kādu pastāvošo kārtību vai regulējumu, jo tas vairs neesot efektīvs vai nav atbilstošs kādam pašreizējam attīstības stāvoklim un tendencēm. Kā arī darbojoties noteiktā jomā vai nozarē, noteikta mērķa sasniegšanai ir jāpiemēro optimāli līdzekļi. Šādi līdzekļi un/vai metodes iestādēm un funkciju īstenošanai ir nepieciešami ne vien tādēļ, lai samazinātu budžeta izmaksas (protams, kas nav mazsvarīgi), bet galvenokārt tādēļ, ka mūsdienu dinamiskums rada valstij un normatīvajiem aktiem, t.sk., Latvijas Republikas Satversmei dabisku nepieciešamību pielāgoties un pārkārtoties. Līdz ar to arī pašai valstij jābūt dinamiskai un

³ Kriminālprocesa likums: LR likums. Pieejams: www.likumi.lv [aplūkots 2017.gada 2.janvārī]

spējīgai pielāgoties. Ja nepieciešams, būt arī novatoriskai, lai tā spētu nodrošināt saviem iedzīvotājiem to tiesību aizsardzības un nodrošināšanas mehānisma nepārtrauktību.

Viens no kriminālprocesa reformu mērķiem salīdzināmi ilgi ir noteikta kriminālprocesa vienkāršošana, kura vairāku gadu garumā ir izpaudusies divējādi – pirmkārt, kā atsevišķu kriminālprocesa iestāžu vienkāršošanu, otrkārt, kā jaunu kriminālprocesa vienkāršotu formu radīšanu vai patlabanējo piemērošanas iespēju paplašināšana un pilnveide.⁴

Maģistra darbs ir izstrādāts saskaņā ar prasībām noslēgumu darbu (bakalaura, maģistra darbu, diplomdarbu un kvalifikācijas darbu) izstrādāšanai un aizstāvēšanai Latvijas Universitātē, kas izdotas Latvijas Universitātē 26.02.2015, ar rīkojumu Nr.1/69⁵. Kā arī saskaņā ar Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Metodiskajiem norādījumiem pētniecības darbu (studiju, bakalaura, maģistra, diplomdarbu) izstrādāšanai, kas apstiprināti Juridiskās fakultātes Domes sēdē 2012.gada 19.martā⁶.

Maģistra darbs sastāv no šādām atsevišķām nodaļām – 1) **vienkāršoto kriminālprocesa vispārīgie aspekti**; 2) **saīsinātais process**; 3) **neatliekamības kārtība**; 4) **vienošanās process**; 5) **prokurora priekšraksts par sodu**.

Maģistra darba noslēguma daļā tiks ietverti darba izstrādes gaitā izdarītie secinājumi, priekšlikumi konstatēto problēmju risinājumam, izmantotās literatūras saraksts, pielikumi un dokumentārā lapa.

⁴ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 662.lpp.

⁵ Prasības noslēgumu darbu (bakalaura, maģistra, diplom- un kvalifikācijas darbu) izstrādāšanai un aizstāvēšanai Latvijas Universitātē. Pieejams: http://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/jf/studijas/dokumenti/1-38_2012.pdf [aplūkots 2016.gada 1.jūnijā]

⁶ Metodiskie norādījumi pētniecības darbu (studiju, bakalaura, maģistra un diplomdarbu) izstrādāšanai. Pieejams: http://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/jf/studijas/dokumenti/Sesija/Metodiskie.noradijumi2012marts.pdf [aplūkots 2016.gada 1.jūnijā]

1. VIENKĀRŠOTO KRIMINĀLPROCESU VISPĀRĪGIE ASPEKTI

No pārkāpuma līdz lietas juridiskajam risinājumam paiet laiks, kas ir pilns ar juridiskām procedūrām. Tas ir kriminālprocess – tiesiska norise, kur, ievērojot gan cietušā, gan noziedzīgā nodarītāja, gan sabiedrības intereses un vajadzības, jārod tiesiski korekts un taisnīgs risinājums.⁷

Jau pirmās Latvijas brīvvalsts laikā bija aktuāla nepieciešamība vienkāršot kriminālprocesu.

Bieži vien jādzird žēlošanās, ka krimināllietu iztiesāšana mūsu tiesās velkoties ļoti gausi, jo no nozieguma pastrādāšanas brīža līdz soda izciešanas sākumam paietot parasti ļoti ilgs laiks. Bez šaubām, tiesai vajag būt ne tikai taisnai, bet arī ātrai, tā ir elementāra pareiza prasība, jo sodam ir nesalīdzināmi lielāka audzinoša un arī atbaidoša nozīme, ja tas uz vietas seko noziegumam.⁸

Saskaņā ar KPL 124.panta otro daļu kriminālprocesā pierādāma noziedzīga nodarījuma sastāva esamība vai neesamība, kā arī citi Krimināllikumā un KPL paredzētie apstākļi, kuriem ir nozīme konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgā noregulējumā.⁹ No šīs KPL normas ir izsecināms tas pierādīšanas apstākļu (faktu) kopums, no kuriem ir atkarīgs kriminālprocesa iznākums, t.sk., iespējamība piemērot kādu no vienkāršoto kriminālprocesa veidiem un „atkāpties” no kriminālprocesa vispārīgās kārtības.

Publiskajā telpā ir dzirdēts, ka daudzās valsts pārvaldes, tiesu varas, likumdošanas varas īstenošanas un tiesību piemērošanas jomās būtu nepieciešams optimizēt un/vai modernizēt kādu pastāvošo kārtību vai regulējumu, jo tas vairs neesot efektīvs vai nav atbilstošs kādam pašreizējam attīstības stāvoklim un tendencēm. Ko tad īsti nozīmē šie visnotaļ bieži dzirdētie un atsevišķu izmaiņu un/vai reformu pamatojošie jēdzieni – „optimizēt”, „optimāls ” un „modernizācija”?

„Optimizēt”¹⁰ – veidot, arī izvēlēties (ko) tā, lai (tas) būtu optimāls. „Optimāls”¹¹ – visizdevīgākais, vislabākais, arī visatbilstošākais (no iespējamā kādā situācijā, kādos apstākļos). Sasaistot šī jēdziena saturu ar vienkāršoto kriminālprocesa piemērošanu, darba autors norāda, ka arī procesa virzītājs konkrētajā kriminālprocesā un apstākļos saskaņā ar KPL noteikumiem vērtē

⁷ Meikališa Ā. Pārskats par kriminālprocesa attīstību Latvijā 2005.-2011.gadā. Pieejams:

http://www.lza.lv/LZA_VestisA/66_1-2/6_PARSKATS%20PAR%20KRIM%20PROC_ATTISTIBU.pdf [aplūkots 2017.gada 7.janvārī]

⁸ Tieslietu Ministrijas Vēstnesis: 1920-1940. – 5.sējums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 1.lpp.

⁹ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

¹⁰ Vārdnīca Tēzauris. Pieejama: <http://tezaurs.lv/#/sv/optimizet> [aplūkots 2016.gada 15.maijā]

¹¹ Vārdnīca Tēzauris. Pieejama: <http://tezaurs.lv/#/sv/optimalis> [aplūkots 2016.gada 15.maijā]

iespējamību izvēlēties visizdevīgāko, vislabāko un visatbilstošāko veidu krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.

„Modernizācija”¹² – pārveidošana, uzlabošana atbilstoši laikmeta prasībām. Darba autora ieskatā šī jēdziena saturs ir attiecināms gan uz KPL kopumā, gan uz vienkāršotajiem procesiem atsevišķi, jo tieši ar pārdomātu kriminālprocesuālo normu pārveidošanu (grozīšanu) un uzlabošana ir iespējams nodrošināt ātrāku un efektīvu procesu KPL mērķa sasniegšanai. Nepieciešamība modernizēt kriminālprocesa bija arī viens no KPL izstrādes nepieciešamības pamatelementiem.

KPL 1.pants noteic, ka Kriminālprocesa likuma mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu Krimināllikuma normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē.¹³

Savukārt KPL 14.panta otrā daļa noteic, ka procesa virzītājs izvēlas konkrētiem apstākļiem atbilstošo vienkāršāko kriminālprocesa veidu un nepieļauj neattaisnotu iejaukšanos personas dzīvē un nepamatotus izdevumus.¹⁴ No šī KPL normā ietvertā pamatprincipa secināms, ka procesa virzītājam, konstatējot noteiktus tiesisko priekšnoteikumus, ir deleģēta izvēles brīvība, lai izvērtētu vienkāršotā kriminālprocesa veida piemērošanas iespējamību.

1.1. Tiesības uz taisnīgu tiesu

Tiesības uz taisnīgu tiesu paredz valstij gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt procesuālas normas, atbilstoši kurām tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošinātu šo lietu taisnīgu un objektīvu izspriešanu.¹⁵

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk arī Satversme) 86.panta pirmais teikums noteic, ka tiesu var spriest tikai tie orgāni, kuriem šīs tiesības piešķir likums, un tikai likumā paredzētā kārtībā.¹⁶ Savukārt Satversmes 82.pants noteic, ka tiesu Latvijā spriež rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas un Augstākā tiesa, bet kara vai izņēmuma stāvokļa gadījumā – arī kara tiesas.¹⁷ Arī KPL 15.panta tiesību normas saturā ir ietverts „*tiesības uz taisnīgu tiesu*” princips, jo šī norma noteic, ka ikvienam ir tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā, objektīvā un neatkarīgā tiesā.

¹² Vārdnīca Tēzaurs. Pieejama: <http://tezaurs.lv/#/sv/modernizacija> [aplūkots 2016.gada 15.maijā]

¹³ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

¹⁴ Turpat.

¹⁵ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 125.lpp.

¹⁶ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 14.augustā]

¹⁷ Turpat.

Gramatiski tulkojot minētās Satversmes tiesību normas, neapšaubāmi var secināt, ka tiesas spriešana ir vienīgi tiesas prerogatīva. Attiecinot šādu, vienīgi gramatiskās interpretācijas rezultātā iegūtu secinājumu uz maģistra darba tematu, var nonākt pie maldīga priekšstata (secinājuma) un nevajadzīgām pretrunām, jo viens no vienkāršoto kriminālprocesu veidiem ir prokurora priekšraksts par sodu. Piemērojot šo kriminālprocesa pabeigšanas veidu, ievērojot attiecīgos KPL paredzētos piemērošanas priekšnoteikumu, apsūdzētais bez tiesas spriešanas tiek atzīts par vainīgu viņam inkriminētā noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un sodīts. Līdz ar to šķietami var pieņemt, ka personai tiek ierobežotas tiesības uz taisnīgu tiesu. LR Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 18.jūnija lēmumā¹⁸ (lieta Nr. SKK-208/2013) norādīts, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa kā leģitīmu mērķi tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežošanai ir atzinusi, piemēram, nepieciešamību nodrošināt tiesisko stabilitāti, procesuālo ekonomiju, tiesas spriešanas efektīvu funkcionēšanu, kā arī tiesu pārslogotības nepieļaušanu.

Konstitucionālajām normām, atšķirībā no vienkāršās likumdošanas, ir īpašs raksturs. Vienkāršās likumdošanas normām ir daudz augstāka saturīguma un jēdzieniskās noteiktības pakāpe. Vienkāršās likumdošanas normas ir normatīvi jēdzieniski strukturētākas, jo konstitucionālajām normām ir fragmentārs raksturs. Ideālus formulējumus konstitūcijā nav iespējams izdomāt. Tik abstraktas normas savu reālo apveidu iegūst tikai interpretācijas ceļā to praktiskas lietošanas procesā. Konstitūcijas interpretācija ir tās normu konkretizējums.¹⁹

Tiesību normas teksts pats par sevi simbolizē „aiz” tā stāvošo jēgu, ko ir iespējams noskaidrot tikai normas iztulkošanas ceļā. Tieši tāpēc prof. K.Hese konstitucionālo interpretāciju uzskatīja par mākslu, kas izriet no teksta un interpretācijas mijiedarbības. Jo īpaši šī atziņa attiecas uz Satversmes interpretēšanu, jo mūsu pamatlikums ir ārkārtīgi lakonisks, tādēļ gramatiskās metodes pielietošana nav pietiekama. Tāpēc īpaši svarīgi ir izmantot visas tiesību normu interpretācijas metodes, jo īpaši teleoloģisko iztulkošanu.²⁰

Orgāni, kam ar likumu piešķirtas tiesības spriest tiesu klasiski ir tiesas, kas ir integrētas valsts tiesu sistēmā, proti, institucionāli pieder tiesu varai un kurās darbojas profesionāli (karjeras) tiesneši. Tiesības spriest tiesu nedrīkst piešķirt politiskām institūcijām, kas ir pakļautas norādēm. Taču tiesu spriest var un tārad funkcionāli tiesu varai var piederēt arī citas institūcijas,

¹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2013. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, K-231.lpp.

¹⁹ Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2004, 47.- 48.lpp.

²⁰ Turpat.

ne tikai klasiskas tiesas.²¹ Darba autora ieskatā tieši minētais norāda uz prokuratūrai kā pie tiesu varas piederošai institūcijai deleģētajām tiesībām „spriest tiesu”, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu. Atbilstoši Prokuratūras likuma 1.pantam²², prokuratūra ir tiesu varas institūcija. Attiecībā uz citiem vienkāršoto kriminālprocesu veidiem, tad to piemērošana saistīta ar tiesas spriešanu tās „klasiskajā” izpratnē.²³

Arī Satversmes 92.pantā minētais jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā šī lieta tiek izskatīta. Pirmajā aspektā šis jēdziens tulkojams sasaistē ar Satversmes 6.nodaļu, otrajā – sasaistē ar tiesiskas valsts principu, kas izriet no Satversmes 1.panta. Satversmes 92.pants paredz gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt attiecīgas procesuālas normas.

1.2. Vienkāršoto kriminālprocesu nepieciešamības pamatojums

Kriminālprocesa modernizācija, kas tika izvirzīts kā kriminālprocesa reformas mērķis šī gadsimta sākumā, faktiski var tikt saprasta kā nepieciešamība kriminālprocesa norisi padarīt:

- 1) ātrāku – saīsināt termiņu no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas līdz kriminālprocesa tiesiskam noslēgumam;
- 2) vienkāršāku – atvieglot procesa norisi, izslēdzot tās norādes, kas nevajadzīgi sarežģī procesa virzītāja darbu un kurām nav tiesiski pamatota nepieciešamība;
- 3) resursu taupošāku – pēc iespējas taupīt laiku, cilvēciskos un materiālos resursus;
- 4) efektīvāku – paredzēt iespēju veikt pilnvērtīgas, pierādījumus veidojošas procesuālās darbības pēc iespējas ātrāk, nepieciešamības gadījumā ieviest jaunas, mūsdienu noziedzīgajai situācijai atbilstošas un adekvātas darbības, tajā pašā laikā neaizmirst par cilvēktiesību ievērošanas nepieciešamību kā vienu no galvenajiem kriminālprocesuālo tiesību attīstības rādītājiem.²⁴

²¹ Latvija Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R.Bloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013, 159.lpp.

²² Prokuratūras likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 25.septembrī]

²³ Par Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 390.-392.panta un 1997.gada 20.februāra likuma „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā” pārejas noteikumu 3.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 5.marta spriedums lietā Nr.2001-10-01. Pieejams: www.likumi.lv [aplūkots 2016.gada 2.oktobrī]

²⁴ Strada-Rozenberga K. Kriminālprocesa vienkāršošana: izpratne, tendences, problēmas. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/92139-kriminalprocesa-vienkarsosana-izpratne-tendences-problemas/> [aplūkots 2016.gada 1.jūnijā]

Šos četrus kriminālprocesa vienkāršošanas nepieciešamības kritērijus var izsecināt arī no šādiem KPL ietvertajiem kriminālprocesa pamatprincipiem:

1. KPL 1.pantā definētā mērķa par efektīvu Krimināllikuma (turpmāk arī KL) normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē. Tieši efektivitātes jēdziena saturs kā kriminālprocesa likuma mērķa pamatelements dod pamatu secinājumam, ka procesa virzītājs kā profesionālis, savas kompetences ietvaros, noteiktā laikā veiks tādu procesuālo darbību kopumu un nodrošinās likuma pareizu piemērošanu, kas konkrētajā kriminālprocesā iesaistītām personām nepamatoti ilgtermiņā neierobežos viņu tiesības un neaizskars likumīgās intereses. Darba autora ieskatā, tieši personām, kurām ir tiesības uz aizstāvību, ir jābūt pašāvirībai, ka procesa virzītājs savas pilnvaras īsteno tā, lai kriminālprocesa esamība un tā virzība tiktu īstenota ar tādiem procesuālajam līdzekļiem, kuri pēc iespējas nemanāmāk un ātrāk novedīs līdz legītīma mērķa sasniegšanai, t.sk., kriminālprocesa pabeigšanai. Taču, lai efektīvi sasniegtu kriminālprocesa mērķi, procesā iesaistītajām personām ir jāpaļaujas, ka visi savas tiesības un pienākumus īsteno labticīgi bez nepamatotas un nelikumīgas novilcināšanas.

2. KPL 14.pantā ietvertā kriminālprocesa pamatprincipa par tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Darba autora ieskatā šajā normā ietvertais pamatprincipis ir visciešākajā sakarā saistīts ar KPL mērķi, jo tas tieši uzliek procesa virzītājam par pienākumu izvēlēties konkrētiem apstākļiem atbilstošo vienkāršāko kriminālprocesa veidu mērķa sasniegšanai. Iniciatīvai par konkrēta kriminālprocesa veida izvēli un iespējamo piemērošanu katrā procesā individuāli jānāk no procesa virzītāja puses.

3. KPL 19.pantā ietvertā kriminālprocesa pamatprincipa par nevainīguma prezumpciju. Viens no kriminālprocesa pamatprincipiem, kurš ir ietverts arī Latvijas Republikas Satversmes 92.panta 2.teikumā²⁵, proti, ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. KPL 19.panta pirmā daļa nedaudz precizē to sliekšni, līdz kuram, persona būtu uzskatāma par nevainīgu un nosaka, ka neviena persona netiek uzskatīta par vainīgu, kamēr tās vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā netiek konstatēta KPL noteiktajā kārtībā.

Konstatējot noteiktu pierādāmo apstākļu kopumu, kas dod pamatu izdarīt pieņēmumu par personas iespējamo vainu konkrētajā kriminālprocesā un citus procesuāli tiesiskos

²⁵ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 13.setembrī]

priekšnoteikumus, procesa virzītājs ir tiesīgs izlemt jautājumu par kriminālprocesa turpināšanas veidu.

4. KPL 21.pantā ietvertā kriminālprocesa pamatprincipa par tiesībām uz sadarbību. Kriminālprocesa tiesību teorijā atzīts, ka personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību izteiktā vēlme uz sadarbību ir priekšnoteikumus, lai vispār būtu iespējams piemērot noteikta veikta vienkāršoto kriminālprocesa veidus. Tieši savas subjektīvās attieksmes paušana jeb precīzāk vainas atzīšana (faktisko apstākļu, nodarījuma kvalifikācijas un nodarītā kaitējuma, ja tāds ir) dod tiesisku pamatu izlemt par konkrēta vienkāršota kriminālprocesa veida piemērošanas iespējamību. Minētajā gadījumā ar „konkrētiem” vienkāršoto kriminālprocesa veidiem ir jāsaprot – vienošanās process, prokurora priekšraksts par sodu, lietas izskatīšana bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas un kriminālprocesa izbeigšana, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības. Ar procesa vienkāršošanu jāsaprot tāds kriminālprocesa pabeigšanas veids, kas ir vienkāršāks, ātrāks un jebkādā veidā mazāk apgrūtināošs gan no personas, kas ir gatava sadarboties, viedokļa, gan no procesa virzītāja viedokļa, lai pēc iespējas ātrākā termiņā un arī ar mazākiem valsts finansiāliem ieguldījumiem tiktu sasniegts kriminālprocesa mērķis, bet tiktu respektētas noziedzīgā nodarījuma radītās sekas, kā arī atklāti citi noziedzīgi nodarījumi²⁶.

Atbilstīgi KPL 411.pantam²⁷, prokurors pirmstiesas kriminālprocesu var pabeigt:

- 1) pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un nododot krimināllietu tiesai pēc piekritības;
- 2) **pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā;**
- 3) **pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā;**
- 4) **slēdzot vienošanos ar apsūdzēto un nododot krimināllietu tiesai;**
- 5) **piemērojot apsūdzētajam priekšrakstu par sodu;**
- 6) izbeidzot kriminālprocesu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- 7) pieņemot lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu;
- 8) pieņemot lēmumu un nododot krimināllietu tiesai medicīniska vai audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai.

Personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nevēlēšanās sadarboties nevar būt par šķērslī piemērot saīsināto procesu vai neatliekamības kārtību.

²⁶ Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 35.lpp.

²⁷ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

1.3. Vienkāršoto kriminālprocesu izpratne

Kriminālprocesa tiesību teorijā ir noteikts, ka jēdziena „kriminālprocesa vienkāršotās formas” izpratne juridiskajā literatūrā, tiesību aktos, to piemērošana praksē ir dažāda, gan saprotot to kā visas kriminālprocesa vienkāršošanas iespējas, gan vienkāršoto formu nosaukumu piedēvējot tikai tiem procesiem ar vienkāršotiem elementiem, kuri ietver personas sodīšanu un/vai lietas izskatīšanu tiesā.²⁸

Jēdzieni „Vienkāršotā procesa forma” vai „vienkāršotais process” būtu attiecināmi uz ikvienu situāciju, kad tiek radīta iespēja:

- 1) pārtraukt procesu situācijā, kad ir tiesiska iespēja to turpināt, vai
- 2) nonākt pie procesa galamērķa, izlaižot vai būtiski vienkāršojot noteiktu t.s. parastajā procesā obligātu procesa stadiju, vai
- 3) vienkāršojot visu procesu kopumā, tādējādi saīsinot tā norises laiku.²⁹

Ņemot vērā iepriekš minēto uzskaitījumu, darba autors secina, ka pie katra no uzskaitītajiem procesa virzītāja iespējamiem rīcības modeļiem var piedāvāt šādus konkrētus KPL noteiktus vienkāršoto kriminālprocesa veidus:

1) ja, iestājoties likumā noteiktajiem tiesiskajiem priekšnoteikumiem, process tiek pārtraukts situācijā, kad ir tiesiska iespēja to turpināt, tad ir pamats piemērot vienkāršoto kriminālprocesa veidu – **izbeigt kriminālprocesu, personu nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;**

2) ja, iestājoties likumā noteiktajiem tiesiskajiem priekšnoteikumiem, var nonākt pie krimināltiesisko attiecību taisnīga noregulējuma, izlaižot vai būtiski vienkāršojot noteiktu parastajā procesā obligātu procesu, tad – ir pamats izskatīt lietu tiesā **bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas**, tādējādi lieta tiesā faktiski netiek skatīta pēc būtības un spriedums tiek taisīts bez tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem; ir pamats piemērot **vienošanās procesu**, tādējādi prokurors nepieņem lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, lieta tiesā netiek skatīta pēc būtības vispārējā kārtībā un uz tiesneša lēmuma pamata ir iespējams rakstveida process; ir pamats piemērot **prokurora priekšrakstu par sodu**, tādējādi apsūdzētajam sods veids un apmērs tiek noteikts bez lietas nodošanas tiesai un tiesas sprieduma.

3) ja, iestājoties likumā noteiktajiem tiesiskajiem priekšnoteikumiem, ir iespējams vienkāršot visu procesu kopumā, saīsinot tā norises laiku, tad – uzsākot izmeklēšanu, procesa

²⁸ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 662.lpp.

²⁹ Turpat.

virzītājam pirmstiesas kriminālprocesā ir pamats piemērot **neatliekamības kārtību**, tādējādi likums ievērojami samazina izmeklēšanas, kriminālvajāšanas (kriminālvajāšanas alternatīvas) un tiesas sēdes nozīmēšanas termiņus, proti, piecu darba dienu laikā var pabeigt izmeklēšanu un nosūtīt lietu uzraugošajam prokuroram, kurš savukārt divu darba dienu laikā var piekrist turpināt procesu neatliekamības kārtību, par ko pieņem lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, kura, pēc iepriekšēja saskaņojuma ar uzraugošo prokuroru lietu iztiesā laika posmā no triju līdz desmit darba dienu laikā no dienas, kad apsūdzētajam izsniegts lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai; uzsākot izmeklēšanu, procesa virzītājam pirmstiesas kriminālprocesā ir pamats piemērot **saīsināto procesu**, tādējādi likums ievērojami samazina izmeklēšanas, kriminālvajāšanas (kriminālvajāšanas alternatīvas) un tiesas sēdes nozīmēšanas termiņus, proti, izmeklēšanu ir iespējams pabeigt desmit dienu laikā un lietas materiālus nosūtīt prokuroram, kurš savukārt, ja piekrist turpināt procesu saīsinātā kārtībā, desmit dienu laikā pieņem lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un lietu nosūta tiesai, kurai iztiesāšana jāuzsāk ne agrāk kā pēc desmit dienām un vēlāk kā pēc trīsdesmit dienām.

Darba autors norāda, ka tiesvedībai kriminālprocesos, kuri nodoti tiesai neatliekamības kārtībā un saīsinātā procesa kārtībā, ir piemērojami tiesvedības vispārīgie noteikumi, jo neatliekamības un saīsinātā procesa kārtība ir attiecināma uz pirmstiesas kriminālprocesu. Līdz ar to, darba autora ieskatā, praksē ir iespējams vienkāršot visu procesu kopumā, saīsinot tā norises laiku, un nonākt pie procesa galamērķa, izlaižot vai būtiski vienkāršojot noteiktu parastajā procesā obligātu elementu. Vienkāršotie procesi var „apvienoties” un papildināt viens otru, piemēram, atkarībā no apsūdzētā subjektīvās attieksmes pret viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu, neatliekamības un saīsinātā procesa kārtībā tiesai nodotu krimināllietu ir iespējams izskatīt bez pierādījumu pārbaudes, tādējādi lieta tiesā faktiski netiek skatīta pēc būtības un spriedums tiek taisīts bez tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem.

1.4. Vienkāršoto kriminālprocesu veidi, vispārīgās pazīmes un piemērošanas priekšnoteikumi

Darba autors norāda, ka šīs apakšnodaļas mērķis nav detalizēti aprakstīt KPL paredzētos vienkāršoto kriminālprocesa veidus, jo tam ir paredzētas atsevišķas maģistra darba nodaļas, bet gan sniegt ieskatu par vienkāršoto kriminālprocesa veidu iedalījumiem, pamatojoties uz kriminālprocesa tiesību teorijā nostiprinātajām atziņām.

Lai procesa virzītājam būtu tiesības lemt jautājumu par kāda vienkāršotā kriminālprocesa īstenošanu, vispirms ir jākonstatē un jāievēro virkne priekšnoteikumu.

Vienkāršotos kriminālprocesus var iedalīti (klasificēt) divās pamata grupās:

1. **Ārpustiesas** krimināltiesisko attiecību risinājuma modeļi. Šajā grupā ir iedalāmi tie vienkāršoto kriminālprocesu veidi, kurus piemērojot, kriminālprocess tiek pabeigts nenododot lietu tiesai – kriminālprocesa izbeigšana, nosacīti atbrīvojot personas no kriminālatbildības un prokurora priekšraksts par sodu. Ārpustiesas vienkāršotos kriminālprocesus papildus iedala tādos, kuri ir saistīti ar personas sodīšanu, un kuri nav saistīti ar personas sodīšanu. Ar personas (apsūdzētā) sodīšanu ir saistīts prokurora priekšraksts par sodu. Savukārt ar personas (apsūdzētā) nesodīšanu ir saistīts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu, personu nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības.

2. **Procesi, kas ietver lietas izskatīšanu tiesā.** Šajā grupā ir iedalāmi vienkāršotie kriminālprocesi, kuri tiek virzīti neatliekamības un saīsinātā procesa kārtībā, kā arī vienošanās process un procesi ar pierādīšanas pārbaudes neizdarīšanu tiesā. Vienošanās procesu var piemērot ne tikai pirmstiesas kriminālprocesā, bet arī iztiesāšanas laikā līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai.

Papildus iepriekš minētajam iedalījumam, darba autora ieskatā, vienkāršotos kriminālprocesu veidus ir iespējams iedalīt (klasificēt) vēl arī šādi:

1) konkrētā kriminālprocesa posmā (stadijā) piemērojami vienkāršotie kriminālprocesi:

- a. vienkāršotie kriminālprocesi, kurus ir iespējams uzsākt (piemērot) vienlaicīgi ar kriminālprocesa uzsākšanu – neatliekamības kārtība un saīsinātais process;
- b. vienkāršotie kriminālprocesi, kurus ir iespējams uzsākt (piemērot) pēc kriminālvajāšanas uzsākšanas – vienošanās process, prokurora priekšraksts par sodu, kriminālprocesa izbeigšana, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- c. vienkāršotie kriminālprocesi, kurus var piemērot lietas iztiesāšanā – vienošanās process un krimināllietas iztiesāšana bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas;

2) vienkāršotie kriminālprocesi, kuru piemērošana atkarīga no personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību vainas atzīšanas un piekrišanas par procesa veidu. Šajā klasifikācijā ietilpst vienošanās process (pirmstiesas kriminālprocesā un tiesā), prokurora priekšraksts par sodu, kriminālprocesa izbeigšana, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības (ja personai pēdējo piecu gadu laikā kriminālprocess nav izbeigts, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības) un lietas

iztiesāšana bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas, jo vainas atzīšana un piekrišana ir pamata priekšnoteikums minēto vienkāršoto procesu piemērošanai;

3) vienkāršotie kriminālprocesi, kurus var piemērot neatkarīgi no personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vainas atzīšanas un piekrišanas par procesa veidu. Šajā klasifikācijā ietilpst saīsinātais process un neatliekamības kārtība, jo šo vienkāršotie procesu mērķa pamatā ir saīsināt pirmstiesas kriminālprocesa termiņu un apvienot atsevišķas procesuālās darbības. Personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību subjektīvā attieksme nav šo procesu piemērošanas nosacījums. Taču personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vainas atzīšana un vēlme sadarboties ar procesa virzītāju var paātrināt attiecīgā procesa virzību;

4) vienkāršotie kriminālprocesi, kurus var piemērot ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma klasifikāciju jeb attiecīga vienkāršotā kriminālprocesa piemērošanas iespējamība ir atkarīga no izdarītā nodarījuma smaguma, neatkarīgi no personas, kurai ir tiesības uz aizstāvības subjektīvās attieksmes pret nodarījumu.

Vienkāršotie procesi apskatāmi 1.1. tabulā.

1.1. tabula

Vienkāršoto kriminālprocesu modeļi

	K/p izbeigšana, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības	Prokurora priekšraksts par sodu	Neatliekamības kārtība	Saīsinātais process	Vienošanās process (pirmstiesas k/p)	Vienošanās process (piemērots iztiesāšanā)
Vai ir iespējams uzsākt un piemērot izmeklēšanas posmā? (Nav „-”/ Ir „+”)	-	-	+	+	-	-
Vai ir iespējams vienkāršoto procesu uzsākt un piemērot pēc kriminālvajāšanas uzsākšanas? (Nav „-”/ Ir „+”)	+	+	-	-	+	+

Vai ir nepieciešama vainas atzīšana, lai piemērotu vienkāršoto procesu? (Nav „-”/ Ir „+”)	+	+	-	-	+	+
Vai ir personas piekrišana ir obligāts nosacījums, lai piemērotu vienkāršoto procesu? (Nav „-”/ Ir „+”)	+	+	-	-	+	+
Ārpustiesas process? (Nē „-”/ Jā „+”)	+	+	-	-	-	-
Vai vienkāršotais process ietver lietas nodošanu tiesai tiesā? (Nē „-”/ Jā „+”)	-	-	+	+	+	-
Vai vienkāršotā procesa piemērošanas iespējamība ir atkarīga no noziedzīga nodarījuma klasifikācijas?	Var piemērot par kriminālpārkāpumu (turpmāk – KP) vai mazāk smagu nodarījumu. Ir iespējams arī par smagu nodarījumu, saskaņā ar KPL 415. ¹ panta pirmo un otro daļu	Var piemērot par KP, mazāk smagu vai smagu nodarījumu. Par smagu nodarījumu ar amatā augstāka prokurora piekrišanu	Var Piemērot tikai par KP, mazāk smagu vai smagu nodarījumu.	Nav atkarīga	Nav atkarīga	Nav atkarīga
Vai ir obligāta aizstāvja piedalīšanās? (Nav „-”/ Ir „+”)	-	-	-	-	+	+

Vienkāršoto kriminālprocesu piemērošanas priekšnoteikumi ir cieši saistīti ar kriminālprocesā pierādāmo apstākļu esamības vai neesamības konstatēšanu, jo pieņemt lēmumu par vienkāršotā kriminālprocesa piemērošanu, procesa virzītājs var tad, ja ir noticis noziedzīgs nodarījums, izdarītajā nodarījumā ir noziedzīga nodarījuma sastāvs, nav konstatēti kriminālprocesu nepieļaujošie apstākļi, apstākļi, kas dot pamatu personu atbrīvot no kriminālatbildības, kā arī, ja ir katram vienkāršotā kriminālprocesa veidam KPL noteiktie priekšnoteikumi, piemēram, vainas atzīšana, personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību piekrišana un izdarītā noziedzīgā nodarījuma klasifikācija.

Vienkāršoto kriminālprocesa priekšnoteikumus var iedalīt divās grupās:

1. *Objektīvie priekšnoteikumi* – saistīti ar objektīvi pastāvošiem apstākļiem, kas nav atkarīgi no procesā iesaistīto subjektu attieksmes un/vai izvēlēs konkrētajā gadījumā.³⁰ Pie objektīviem priekšnoteikumiem, piemēram, ir pieskaitāma izdarītā nodarījuma klasifikācija, jo noteiktus vienkāršoto procesu veidus piemērot nav iespējams, ja persona izdarījusi smagu vai sevišķi smagu nodarījumu, kā arī grupā izdarītus noziedzīgus nodarījumus, ja konkrētu vienkāršotā procesa veidu nav iespējams piemērot visām personām.

2. *Subjektīvie priekšnoteikumi* – saistīti ar procesā iesaistītiem subjektiem, galvenokārt, procesa virzītāju un noziedzīga nodarījuma izdarītāju attieksmi un/vai izvēli.³¹ Šai grupai, primāri, ir svarīga personas vainas atzīšana (faktisko apstākļu, kvalifikācijas un nodarītā kaitējuma apmēra, ja tāds ir nodarīts) un piekrišana, ja tāda konkrētajam vienkāršotajam procesa ir obligāta.

Darba autora ieskatā, vienkāršoto kriminālprocesa piemērošanas iespējamības izvērtēšanas procesā galvenā atslēgas persona ir tieši procesa virzītājs, jo viņam ir jābūt pārliecinātam par noteiktu pierādīšanas apstākļu esamību un/ vai neesamību, kā arī jābūt pārliecībai, ka pierādīšanas priekšmetā ietilpstoši apstākļi ir pierādīti un tie izslēdz jebkādas saprātīgas šaubas par personas vainu konkrētajā kriminālprocesā.

³⁰ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 664.lpp.

³¹ Turpat.

2. SAĪSINĀTAIS PROCESS

Ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991.gada 29.augusta lēmumu "Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā"³² tika nolemts, ka līdz attiecīgo Latvijas Republikas kodeksu vai citu likumdošanas aktu pieņemšanai Latvijas Republikas teritorijā piemēros Latvijas PSR (Latvijas) kriminālprocesa kodeksu (turpmāk arī LKPK).

Līdz Latvijas Republikas Kriminālprocesa likuma pieņemšanai ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991.gada 22.augusta likumu „Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas PSR kriminālkodeksā un Latvijas PSR kriminālprocesa kodeksā” Latvijas PSR kriminālprocesa kodekss tiek uzskatīts par Latvijas Kriminālprocesa kodeksu.

2.1. Saīsinātais process Latvijas Kriminālprocesa kodeksā

Ar 1993.gada 27.aprīļa likumu „Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas civilprocesa kodeksā, Latvijas kriminālprocesa kodeksā un Latvijas kriminālkodeksā”³³ LKPK tika papildināts ar devīto sadaļu „Saīsinātais process”. Tieši saīsinātais process ir pirmais no vienkāršoto kriminālprocesu veidiem, kurš iekļauts kriminālprocesā. Šo izmaiņu galvenais mērķis bija saīsināt laiku no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīža līdz kriminālvajāšanas ierosināšanas un lietas iztiesāšanai. Darba autors norāda, ka ar terminu „nodarījuma izdarīšanas brīdis” nav jāsaprot krimināllietas ierosināšana, jo LKPK saīsinātā procesa noteikumi noteic arī no vispārīgās kārtības atšķirīgu krimināllietas ierosināšanas kārtību.

Saīsinātajam procesam līdzīga procesa forma bija paredzēta Latvijas PSR Kriminālprocesa kodeksa 9¹.sadaļā „*Lietas pirmstiesas sagatavošana protokola veidā*”. Saskaņā ar šā kodeksa 407.panta³⁴ noteikumiem lietas par noteikta veida noziegumiem izziņas iestādei ne vēlāk kā 10 (desmit) dienu laikā bija jānoskaidro izdarītā nozieguma apstākļus, un likumpārkāpēja personu, jāsaņem paskaidrojums no likumpārkāpēja, aculieciniekiem un citām personām, jāpieprasa izziņa par to, vai likumpārkāpējs ir sodīts, raksturojumu no viņa darbavietas vai mācību iestādes un

³² Augstākās Padomes 1991.gada 29.augusta lēmums "Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā". Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=68772> [aplūkots 2017.gada 13.janvārī]

³³ Likums „Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas civilprocesa kodeksā, Latvijas kriminālprocesa kodeksā un Latvijas kriminālkodeksā”: LR likums. Pieejams: www.likumi.lv [aplūkots 2017.gada 14.janvārī]

³⁴ Latvijas PSR Kriminālprocesa komentāri. B.Azāna vispārīgā redakcijā. Rīga: „Avots”, 1986, 578.-589.lpp.

citus materiālus, kam bija nozīme, izskatot lietu tiesā. Faktiski ne vēlāk kā 10 (desmit) dienu laikā pēc informācijas saņemšanas par izdarīto noziegumu izziņas iestādei, izdarot noteiktā darbības, bija nepieciešams savākt materiālus tādā kvalitātē un kvantitātē, lai būtu pamats ne tikai ierosināt krimināllietu, bet arī iztiesāt lietu pēc būtības. Par izdarītā nozieguma apstākļiem bija jā sastāda protokols, kurā jā norāda noteikta satura informācija. Izziņas iestādes priekšnieks, iepazīties ar protokolu un tam pievienotajiem materiāliem, izskatīja jautājumu par iespēju piemērot likumpārkāpējam sabiedriskās ietekmēšanas līdzekļus. Ja pret likumpārkāpēju nebija iespējams sabiedriskos ietekmēšanas līdzekļus, tad, virzot materiālus tiesai, izziņas iestādes priekšniekam bija nepieciešams apstiprināt protokolu. Krimināllietām nonākot tiesā, saskaņā ar Latvijas PSR Kriminālprocesa kodeksa 412.panta pirmo daļu, bija jābūt izskatītām ne vēlāk kā 10 (desmit) dienu laikā no dienas, kad lieta saņemta tiesā.

Sākotnējā LKPK 406.panta pirmā daļa noteica, ka saīsināto procesu var piemērot lietās par noziegumiem, par kuriem likumā paredzēta brīvības atņemšana, ja sākotnējos materiālos par šiem noziegumiem ir ziņas par personu, kas to izdarījusi.³⁵

Atbilstoši 1998.gada 14.oktobrī pieņemtajam likumam „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā”³⁶, tika grozīta LKPK 406.panta pirmās daļas redakcija un tā turpmāk noteica, ka saīsināto procesu var piemērot lietās par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem, ja sākotnējos materiālos par šiem nodarījumiem ir ziņas par personu, kas to izdarījusi. Darba autora ieskatā šo grozījumu izdarīšana bija vienīgi tehniski terminoloģiskas dabas, lai saskaņotu ar KL definēto noziedzīga nodarījuma klasifikāciju. Nekādi citi būtiski grozījumi ar LKPK regulēto saīsināto procesu līdz KPL spēkā stāšanās brīdim vairs nebija izdarīti.

Saīsinātais process no sākuma līdz beigām kalpo mērķtiecīgam uzdevumam, tas ir, saīsināt laika sprīdi no nozieguma izdarīšanas līdz soda mēra noteikšanai vainīgajai personai. Tas panākams ar likuma atļautu, pamatotu un norādīto procesuālo darbību veikšanu.³⁷

Darba autors norāda, ka atbilstoši LKPK trīsdesmit ceturtajai nodaļai³⁸ ar šā vienkāršotā kriminālprocesa institūta ieviešanu tika noteiktas šādas jaunas kriminālprocesuālās iestrādes:

³⁵ Latvijas PSR Kriminālprocesa komentāri. B.Azāna vispārīgā redakcijā. Rīga: „Avots”, 1986, 578.-589.lpp.

³⁶ Likums „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā”: LR likums. Pieejams <https://m.likumi.lv/doc.php?id=50501> [aplūkots 2017.gada 17.janvārī]

³⁷ Sakalauris P. Saīsinātais kriminālprocess kā pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas veids un tā piemērošanas kārtība. Rīga: LPA izdevums, 1997, 8.lpp.

³⁸ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

1) tika noteikts tāds kriminālprocess, kurš netiek ierosināts (uzsākts) ar „klasisko” krimināllietas ierosināšanas stadiju. Līdz ar to pirmstiesas izmeklēšana tika uzsākta, neierosinot krimināllietu;

2) par saīsinātā procesa sākumu faktiski uzskatāms brīdis, kad izziņas iestāde saņēma materiālus, pieteikumus vai paziņojumus par izdarītu vai gatavojamu noziegumu, un izziņas iestādei ir subjektīvs un objektīvs pamats uzskatīt, ka krimināllietu varēs virzīt saīsinātā procesa kārtībā;

3) tika noteikts konkrēts – 10 (desmit) dienu pirmstiesas izmeklēšanas termiņš izziņas iestādē, kura laikā izziņas izdarītājam, neierosinot krimināllietu un piemērojot LKPK noteiktās procesuālās darbības, t.sk., nodarījuma vietas apskati, jānoskaidro izdarītā noziedzīgā nodarījuma apstākļi, ar noziedzīgo nodarījumu nodarītā kaitējuma raksturs un apmērs, kā arī personas, par kurām ir ziņas, ka tās izdarījušas noziedzīgu nodarījumu. Minētā desmit dienu termiņa ietvaros izziņas izdarītājam bija jāpabeidz pirmstiesas izmeklēšana un materiāls par izmeklējamo noziedzīgo nodarījumu ar izziņas iestādes priekšnieka vai viņa vietnieka piekrišanu jāiesniedz prokuroram turpmāko, LKPK noteikto darbību veikšanai. Ja izziņas iestādes priekšnieks vai viņa vietnieks konstatēja, ka izmeklējamo nodarījumu tā sarežģītības dēļ nav iespējams pabeigt divdesmit dienu laikā vai izmeklējamais nodarījums ir pakļauts privātsūdzību lietu kategorijai, tad viņš pēc savas iniciatīvas ierosināja krimināllietu un nodeva to izziņas vai pirmstiesas izmeklēšanas izdarīšanai vispārējā kārtībā;

4) secīgi pēc pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas izziņas iestādē un materiāla nodošanas (saņemšanas) prokuratūrai tika noteikts konkrēts – 10 (desmit) dienu termiņš materiāla turpmākai virzībai prokuratūrā. Šajā termiņā prokuroram bija jāpieņem viens no šādiem lēmumiem:

- a. par kriminālvajāšanas uzsākšanu. Pieņemot šādu lēmumu vienlaikus tika ierosināta krimināllietā un izlemts jautājums par krimināllietas virzīšanu izskatīšanai tiesā;
- b. par krimināllietas ierosināšanu un lietas nodošanu atpakaļ izziņas iestādei izmeklēšanas turpināšanai vispārīgā kārtībā, ja tika konstatēts, ka ir nepilnīgi noskaidroti izmeklējamā noziedzīgā nodarījuma apstākļi un citi LKPK noteiktie apstākļi;
- c. par materiālu nodošanu atpakaļ izziņas iestādei, neierosinot krimināllietu, ja tika konstatēts, ka ir nepilnīgi noskaidroti izmeklējamā noziedzīgā nodarījuma apstākļi un citi LKPK noteiktie apstākļi;

d. atteikt ierosināt krimināllietu un kriminālvajāšanu, ja tika konstatēti apstākļi, kas nepieļāva tiesvedību krimināllietā;

5) tika noteikts konkrēts termiņš apsūdzētā nodošanai tiesai – 10 (desmit) dienu laikā no brīža, kad lieta saņemta tiesā. Atbilstīgi LKPK 414.panta otrās un trešās daļas³⁹ noteikumiem lēmums par apsūdzētā nodošanu tiesu tika pieņemts mutvārdos atsevišķā rīcības sēdē, par kuru tiesa paziņoja apsūdzētajam, viņa aizstāvim, likumiskajam pārstāvim, cietušajam un viņa pārstāvim, kā arī juridiskās personas pārstāvim, ja viņai ar noziedzīgu nodarījumu bija nodarīts kaitējums. Prokurora piedalīšanās šādā rīcības sēdē bija obligāta. No minētās LKPK normas noteikumiem var rasties maldīgs priekšstats, ka uzskaitīto personu, kurām ir tiesības piedalīties rīcības sēdē, piedalīšanās rīcības sēdē ir obligāta. Tomēr tā nav, jo atbilstīgi LKPK 414.panta ceturtais daļas⁴⁰ noteikumiem var secināt, ka tiesai tika dota rīcības brīvība, lai izlemtu vai paziņojot par rīcības sēdi, vienlaicīgi arī šīs personas uzaicina tajā piedalīties. Šie noteikumi neattiecas uz prokuroru, jo viņa piedalīšanās rīcības sēdē bija obligāta.

6) tika noteikts konkrēts termiņš iztiesāšanas termiņš – ne agrāk kā 3 (trīs) un ne vēlāk kā 10 (desmit) dienu laikā no brīža, kad apsūdzētajam izsniegts lēmuma noraksts par viņa nodošanu tiesai.

Krimināllietas, kuras nodotas tiesai saīsinātā procesa kārtībā, tika izskatītas saskaņā ar vispārīgajiem iztiesāšanas noteikumiem, ievērojot saīsinātā procesa iztiesāšanas kārtības noteikumus saskaņā ar LKPK 416.pantu. Ņemot vērā, ka saīsināto procesu varēja piemērot vienīgi par kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, tad šīs krimināllietas iztiesāja rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis vienpersoniski. Atbilstīgi LKPK 416.panta ceturtajai daļai⁴¹ tiesa bija tiesīga pieņemt lēmumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu, ja tiesājamais tiesas sēdē atzina sevi par vainīgu noziedzīgā nodarījumā, par kuru viņš saukts pie kriminālatbildības un nodots tiesai, un lietas materiālu pārbaudes rezultātā tiesnesis pārliecinājās, ka tie apstiprina tiesājamā vainu, un tiesājamais un prokurors vienojies par to, ka nav nepieciešams veikt pierādījumu pārbaudi tiesas izmeklēšanā, piesakot tiesnesim šādu lūgumu.

Iztiesājot krimināllietu saīsinātā procesā kārtībā bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas, tiesnesis, pēc procesa dalībnieka lūguma vai savas iniciatīvas, varēja pārbaudīt pierādījumus, kas raksturo tiesājamo, noklausījās pušu debates, tiesājamā pēdējo vārdu, taisīja un pasludināja spriedumu, kurā norādīja, ka tiesājamā vaina ir pierādīta. Pierādījumu analīze nebija

³⁹ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

⁴⁰ Turpat.

⁴¹ Turpat.

nepieciešama. Tādējādi, iztiesājot lietu saīsinātā procesa kārtībā bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas, vēl vairāk tika saīsināts laiks no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas līdz tiesas nolēmumam.

Attiecībā uz spēkā nestājušos tiesas spriedumu, kas pieņemts iztiesājot krimināllietu saīsinātā procesa kārtībā, procesa dalībniekiem bija tiesības to pārsūdzēt gan apelācijas kārtībā, gan kasācijas kārtībā saskaņā ar vispārējiem likumīgā spēkā nestājušos spriedumu jaunas izskatīšanas noteikumiem. Citus, speciālus noteikumus LKPK neparedzēja.

2.2. Saīsinātais process Kriminālprocesa likumā

Stājoties spēkā KPL, tajā tika saglabāts saīsinātā procesa institūts un tā būtība – noteikt tādu kriminālprocesa kārtību (veidu), atbilstoši kurai, iestājoties likumā noteiktajiem tiesiskajiem priekšnoteikumiem, būtu iespējams vienkāršot visu procesu kopumā, saīsinot tā norises laiku un nodrošināt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē.

Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnības saīsinātajā procesā tiek regulētās KPL 37.nodaļā⁴².

Atbilstīgi KPL 428.panta pirmās un otrās daļas⁴³ noteikumiem, procesa virzītājs izmeklēšanu var veikt saīsinātā procesa kārtībā, ja ir noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu un izmeklēšanu iespējams pabeigt 10 (desmit) dienu laikā. Tātad, konstatējot šos abus kumulatīvos priekšnoteikumus, procesa virzītājs var lemt pat procesa turpmāku virzību saīsināta procesa kārtībā. Pašreizējā KPL redakcija neparedz noziedzīga nodarījuma klasifikācijas ierobežojumus kā priekšnoteikumu saīsinātā procesa piemērošanā.

Atšķirībā no LKPK regulējuma, kurā saīsināto procesu varēja uzsākt bez krimināllietas ierosināšanas stadijas, tad KPL šādu kārtību neparedz. Neatkarīgi no tā, kāds kriminālprocesa veids tiks piemērots, visupirms ir jāpieņem lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu. Kriminālprocesa uzsākšana ir vienīgais tiesiskais pamats izmeklēšanas un procesuālo darbību uzsākšanas pamats.

Saskaņā ar KPL 429.panta pirmo un otro daļu⁴⁴ procesa virzītājs pēc izmeklēšanas izmeklēšana uzsākšanas:

- 1) noskaidro izdarītā noziedzīgā nodarījuma apstākļus;
- 2) noskaidro noziedzīgā nodarījumā cietušo personu;

⁴² Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁴³ Turpat.

⁴⁴ Turpat.

- 3) noskaidro ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma raksturu un apmēru;
- 4) izdara nepieciešamās izmeklēšanas darbības;
- 5) pieņem lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto;
- 6) ja nepieciešams, aizdomās turēto aiztur vai piemēro viņam drošības līdzekli;
- 7) noskaidro citus apstākļus, kam ir nozīme lietas izlemšanā.
- 8) 10 (desmit) dienu laikā no izmeklēšanas uzsākšanas dienas procesa virzītājs lietas materiālus ar pavadrakstu iesniedz prokuroram un izdara par to atzīmi kriminālprocesa reģistrā.

Sākotnēji KPL 429.panta otrā daļa⁴⁵ noteica, ka procesa virzītājs desmit dienu laikā no izmeklēšanas uzsākšanas dienas iesniedz prokuroram lietas materiālus līdz ar ierosinājumu par kriminālvajāšanas uzsākšanu. Ierosinājuma saturs tika noteikts minētā panta trešajā daļā. Taču ar 2010. gada 21. oktobra likumu "Grozījumi Kriminālprocesa likumā"⁴⁶ tika grozīta 429.panta otrās daļas redakcija un rezultātā likumdevējs atteicās no formālās prasības par krimināllietas nodošanu prokuroram ar ierosinājumu par kriminālvajāšanas uzsākšanu, un noteica, ka krimināllietas tiek nodota prokuroram ar pavadrakstu. Darba autora ieskatā šādi KPL grozījumu mērķis bija samazināt formalitātes saīsinātajā procesā, tādējādi padarot ātrāku un ekonomiskāku procesa virzību.

Saīsinātajā procesa piemērošanai, atšķirībā no citiem vienkāršoto kriminālprocesu veidiem, nav nepieciešama personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību piekrišana un vainas atzīšana.

Procesa virzītājam ir subjektīvi jāsaprot vai desmit dienu laikā no izmeklēšanas uzsākšanas, varēs pierādīt pierādīšanas priekšmetā ietilpstošos apstākļus un pierādīšanas gaitā izslēgs jebkādas saprātīgas šaubas par to esamību vai neesamību. Faktiski procesa virzītājam noteiktā laikā ir jāgūst pierādījumi, kas dod pamatu pieņemumam, ka izmeklējamo noziedzīgu nodarījumu, visticamāk, izdarījusi konkrēta persona un jāpieņem lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto, kvalificējot aizdomās turētā personas faktiskās darbības pēc konkrēta KL panta. Lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto var uzskatīt par tiesisku pamatu, ar kuru tiek pabeigts pirmstiesas process izmeklēšanas iestādē un pamats krimināllietas nodošanai prokuroram tālākai virzībai. Līdz ar to, darba autora ieskatā ir pamatoti likumdevēja izdarītie grozījumi KPL 429.panta otrajā daļā, izslēdzot noteikumu kriminālprocesa nodošanai prokuroram līdz ar ierosinājumu par kriminālvajāšanas uzsākšanu. Pēc tam, kad procesa virzītājs desmit dienu

⁴⁵ Kriminālprocesa likums: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/107820/redakcijas-datums/2005/10/01> [aplūkots 2017.gada 18.janvārī]

⁴⁶ Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā". LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/220967> [aplūkots 2017.gada 18.janvārī]

laikā no izmeklēšanas uzsākšanas dienas to ir pabeidzis, viņš saskaņā ar KPL 429.panta otro daļu ar pavadrakstu nodod kriminālprocesu prokuroram kriminālvajāšanas uzsākšanai.

Atbilstoši KPL 430.panta⁴⁷ noteikumiem, pēc kriminālprocesa saņemšanas saīsinātā procesa kārtībā prokuroram ir tiesības:

1) izbeigt uzsākto kriminālprocesu, ja konstatē KPL 377.pantā minētos kriminālprocesu nepieļaujošos apstākļus;

2) nodot lietu atpakaļ izmeklēšanas iestādei izmeklēšanas turpināšanai vispārējā kārtībā, ja konstatē, ka nav savākti pietiekami pierādījumi, lai pret aizdomās turēto varētu celt apsūdzību un to pierādīt tiesā;

3) turpināt un pabeigt procesu, piemērojot citu vienkāršotā kriminālprocesa veidu, ja pastāv attiecīgie priekšnoteikumi, proti:

- a. ja apsūdzētais izdarījis kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu un pastāv KPL 415.panta pirmajā un trešajā daļā noteiktie priekšnoteikumi, tad kriminālprocesu var izbeigt, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- b. ja apsūdzētais izdarījis smagu noziegumu, tad, ievērojot KPL 415.panta pirmās un trešās daļas priekšnoteikumus, kā arī 415.¹ panta noteikumus, kriminālprocesu var izbeigt, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- c. ja aizdomās turētais izdarījis kriminālpārkāpumu, mazāk smagu noziegumu vai smagu noziegumu un pastāv KPL 420.panta pirmās, trešās, ceturtās un piektās daļas priekšnoteikumi, tad prokurors var pabeigt kriminālprocesu, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu;
- d. ja ir KPL 433.pantā noteiktie priekšnoteikumi, tad prokurora var turpināt kriminālprocesu, piemērojot vienošanās procesu par vainas atzīšanu un sodu;
- e. ja apsūdzētais savu vainu viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījumā atzīst pilnīgi, tad krimināllietu var nosūtīt tiesai ar lūgumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu tiesas sēdē;

4) turpināt procesu vispārējā kārtībā, ja 10 (desmit) dienu laikā no krimināllietas saņemšanas dienas nav iespējams pieņemt lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai;

5) 10 (desmit) dienu laikā pieņemt lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un nosūtīt krimināllietu tiesai.

⁴⁷ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

Saīsinātajā procesā prokuroram nav tiesību turpināt procesu, izvēloties neatliekamības kārtību, jo saīsinātā procesa termiņi un procesuālā kārtība izslēdz neatliekamības kārtības piemērošanas iespējamību.

Ja kriminālprocess tiek virzīts tiesai saīsinātā procesa kārtībā, tad darba autora ieskatā, iztulkojot KPL 431.panta trešo daļu sistēmiski ar KPL 432.panta pirmo daļu, 10 (desmit) dienu termiņā prokuroram ir jāpieņem lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai, tā kopiju kopā ar krimināllietas materiāliem jāizsniedz apsūdzētajam, lēmuma kopija jāizsniedz cietušajam un krimināllietā jānosūta tiesai. Ar krimināllietas nosūtīšanu tiesai ir jāsaprot, ka uz prokuratūras pavadvēstules jābūt tiesas kancelejas zīmogam par krimināllietas saņemšanu.

Neskatoties uz saīsinātā procesa mērķi padarīt kriminālprocesu ātrāku, efektīvāku un ekonomiskāku, tomēr tā norise (virzība) pirmstiesas kriminālprocesā ir atkarīga ne vien no procesa virzītāja darba, bet arī no citu procesā iesaistīto personu rīcības (darbības vai bezdarbības) labticīguma pret procesuālo tiesību īstenošanas. Tādēļ darba autors norāda, ka saīsināto procesu un tā virzību var kavēt šādu iemesli:

1) neatkarīgi no procesa veida, personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, pamatojoties uz KPL 60.² panta pirmās daļas 1.punktu⁴⁸ ir tiesības nekavējoties uzaicināt aizstāvi un noslēgt ar viņu vienošanos vai izmantot valsts nodrošināto juridisko palīdzību, ja šī persona pati par saviem līdzekļiem nevar noslēgt vienošanos ar aizstāvi. Atbilstīgi KPL 80.panta pirmajai daļai⁴⁹ vienošanos ar advokātu par aizstāvību slēdz pati persona vai tās interesēs cita persona. Darba autora ieskatā tieši šo procesuālo nelabticīga izmantošana var būt par pamatu saīsinātā procesa novilcināšanai un turpmākās piemērošanas neiespējamībai, jo pati persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vai tās interesēs cita persona var maldināt procesa virzītāju par nodomu slēgt vienošanos ar aizstāvi, tādējādi nepamatoti novilcinot laiku. Nav izslēgta arī paša aizstāvja negodprātīga rīcība (darbība vai bezdarbība), kas var izpausties kā neierašanās uz izmeklēšanas vai procesuālo darbību veikšanu, maldinot procesa virzītāju ar aizņemtību vai citu subjektīvu iemeslu. Tas pats būtu attiecināms uz tiem gadījumiem, kad aizstāvja piedalīšanās kriminālprocesā ir obligāta, piemēram, ja persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir nepilngadīga.

Darba autora ieskatā, lai novērstu procesuālo tiesību nelabticīgu īstenošanu saīsinātajā procesā (arī neatliekamības procesā), iespējams KPL būtu papildus jāparedz, ka, ja personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir noslēgta vienošanās ar aizstāvi un aizstāvis nevar ierasties, attiecīgās tiesas darbības teritorijas zvērinātu advokātu vecākais nekavējoties, bet ne vēlāk kā

⁴⁸ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁴⁹ Turpat.

nākamajā dienā pēc procesa virzītāja pieprasījuma nodrošina pagaidu aizstāvja piedalīšanos kriminālprocesā;

2) saīsināta procesa norisi var kavēt arī gadījumā, ja persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, no saviem līdzekļiem nevar noslēgt vienošanos ar aizstāvi un persona vēlas aizstāvja piedalīšanos. Tādā gadījumā procesa virzītājam, atbilstīgi KPL 80.panta trešajai daļai⁵⁰ jāpaziņo attiecīgās tiesas darbības teritorijas zvērinātu advokātu vecākajam par nepieciešamību nodrošināt aizstāvja piedalīšanos kriminālprocesā. Savukārt zvērinātu advokātu vecākais ne vēlāk kā triju dienu laikā pēc procesa virzītāja pieprasījuma saņemšanas paziņo procesa virzītājam par konkrētā advokāta piedalīšanos kriminālprocesā, pamatojoties uz KPL 80.panta ceturto daļu.

Darba autora ieskatā šāds regulējums par aizstāvja uzaicināšanu ir smagnējs un priekš saīsināta procesa (arī neatliekamības kārtībai) pārlietu laukietilpīgs. Tādējādi, iespējams, būtu nepieciešams ieviest KPL atsevišķu regulējumu par aizstāvja pieaicināšanu saīsinātajā procesā (arī neatliekamības kārtībā), kas noteiktu, ka attiecīgās tiesas darbības teritorijas zvērinātu advokātu vecākais nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc procesa virzītāja pieprasījuma nodrošina aizstāvja piedalīšanos kriminālprocesā;

3) procesa novilcināšana var izpausties arī kā procesa virzītāja likumīgu prasību ierasties uz izmeklēšanas vai procesuālo darbību ignorēšana, piemēram, neierašanās pie procesa virzītāja, lai saņemtu lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā kopiju un krimināllietas materiālus. Darba autora ieskatā iespējams KPL būtu jānosaka, ka par saīsinātā procesā pieņemtajiem lēmumiem un citām darbībām, procesa virzītājam ir tiesībās paziņot elektroniski. Līdz ar to procesa virzītājam arī piešķirtu tiesības nosūtīt dokumentu atvasinājumus elektroniski;

4) saīsināto procesu virzību var kavēt apstākļi, ka izmeklēšanas laikā iegūtās ziņas par faktiem ir jānostiprina atsevišķos procesuālos dokumentos, tādēļ nevajadzīgi tiek patērēts laiks un resursi. Lai novērstu (vai vismaz samazinātu) nevajadzīgu laika un citu resursu patēriņu, darba autora ieskatā, KPL 429.pantā būtu jāparedz, ka visas nepieciešamās ziņas par izdarīto nodarījumu un iespējamo vainīgo personu var fiksēt vienā procesuālā dokumentā, līdzīgi kā tas ir noregulēts izmeklēšanā neatliekamības kārtībā.

Kā iepriekš ir minēts, tad atšķirībā no vispārējās kārtības, prokurors saīsināto procesu uzsāk un pabeidz (nosūtot krimināllietu tiesai) ar vienu procesuālu dokumentu – lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā. Darba autors ieskatā pirmstiesas

⁵⁰ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

kriminālprocess tiek pabeigts nevis formāli ar lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā pieņemšanas brīdī, bet brīdī, kad krimināllietā tiek saņemta piekritīgās tiesas kancelejā. Tātad ar brīdī, kad krimināllietā ir faktiskā tiesas rīcībā un tā iegūst tiesības izlemt par krimināllietas turpmāko virzību. Atšķirībā no Latvijas LKPK, KPL neparedz tādu procesa posmu kā rīcības sēdi, kurā mutvārdos izlemj par apsūdzētā nodošanu tiesai un citus procesuālus jautājumus. Darba autora ieskatā atteikšanās no šī procesa posma un kārtības ir pareiza, jo tiek atslogots tiesas darbs un kriminālprocess, neatkarīgi no tā veida, ir padarīts ātrāks un nekādā veidā neierobežo procesā iesaistīto personu tiesības.

KPL neparedz speciālus iztiesāšanas kārtības noteikumus saīsinātā procesa kārtībā saņemtiem kriminālprocesiem. Saīsinātā procesa kārtībā saņemtie kriminālprocesiem tiek iztiesāti saskaņā ar vispārējiem lietas izskatīšanas noteikumiem, proti, – ar, vai bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanu tiesā.

Pēc tam, kad krimināllietā ir nodota tiesai saīsinātā procesa kārtībā, tiesa saskaņā ar KPL 486.pantu⁵¹ pārbauda:

- 1) vai krimināllietā ir piekritīga šai tiesai;
- 2) vai krimināllietai pievienota apsūdzība jeb lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā;
- 3) vai apsūdzētajam izsniegta apsūdzība jeb izsniegta lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai kopija;
- 4) vai apsūdzētajam bija nodrošināta iespēja iepazīties ar lietas materiāliem jeb lietas materiālu kopijas izsniegtas apsūdzētajam.

Ja tiek konstatēts, ka nav ievērots kāds no minētajiem noteikumiem, tiesai ir tiesības nosūtīt krimināllietu ar pavadrakstu amatā augstākam prokuroram trūkumu novēršanai, pamatojoties uz KPL 486.panta trešo daļu⁵².

Atbilstīgi KPL 488.panta sestajai daļai⁵³, saņemusi krimināllietu, kas tiesai nodota saīsinātā procesa kārtībā, tās iztiesāšanu tiesa uzsāk ne agrāk kā 10 un ne vēlāk kā pēc 30 dienām.

Darba autors ieskatā būtu nepieciešams izstrādāt (uzlabot) vienotu procesuālu mehānismu, kas nodrošinātu ātru procesa virzību sākot no kriminālprocesa uzsākšanas brīža līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, īpaši akcentējot lietas izskatīšanas ātrumu. Šāds darba autora ierosinājums tiek izteikts, jo KPL ir atrunāti noteikumi par saīsinātā procesa virzību sākot no

⁵¹ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁵² Turpat.

⁵³ Turpat.

kriminālprocesa ierosināšanas līdz krimināllietas nodošanas tiesai (krimināllietas sagatavošanai iztiesāšanai). Taču saīsinātās kārtības procesa ātrums var „pazust” iztiesāšanas stadijā, jo KPL nav paredzēti sevišķi tiesāšanās kārtības noteikumi kriminālprocesiem, kuri nodoti tiesai saīsinātā procesa kārtībā. Līdz ar to pastāv iespējamība, ka atkarībā no kādas procesā iesaistītās personas subjektīvās attieksmes un vēlmes nepamatoti izvairīties no tiesas vai novilcināt krimināllietas izskatīšanu, lietas iztiesāšana var nepamatoti ieilgt. 2016.gada 25.maijā Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam saīsinātā procesa kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410032716⁵⁴, A.A. apsūdzībā pēc KL 180.panta pirmās daļas. Pirmā tiesas sēde 16.06.2016. atlikta, jo apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla neieradās. Nākamā tiesas sēde tika nozīmēta tikai 2016.gada 5.decembrī. Šajā datumā lietas iztiesāta.

Ja apsūdzētais izvairās no tiesas vai vēlas to novilcināt, tad, pamatojoties uz tiesvedības vispārīgajiem noteikumiem, tiesai ir pienākums:

1) atlikt tiesas sēdi saskaņā ar KPL 477.panta noteikumiem, pieņemot lēmumu par iztiesāšanas atlikšanu uz noteiktu laiku, ja uz tiesas sēdi nav ieradusies kāda uz to izsauktā persona, t.sk., apsūdzētais. KPL nenosaka sevišķus noteikumus par iztiesāšanas laiku, ja tiek atlikta tiesas sēde saīsinātā procesā. Līdz ar to, tiesa nākamo iztiesāšanas laiku nosaka, ņemot vērā tās noslodzi un tiesneša tiesas sēžu kalendāru. 2016.gada 18.aprīlī Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam saīsinātā procesa kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410023016⁵⁵, A.A. apsūdzībā pēc KL 185.panta pirmās daļas un 143.panta pirmās daļas. Pirmā tiesas sēde 17.05.2016. atlikta, jo bez attaisnojoša iemesla neieradās apsūdzētais. Nākamā tiesas sēde tika nozīmēta tikai 2016.gada 5.novembrī. Šajā datumā lieta iztiesāta;

2) apturēt kriminālprocesu un izsludināt apsūdzētā meklēšanu saskaņā ar KPL 480.panta noteikumiem, ja apsūdzētais izvairās no tiesas.

Tiesas iespējamie rīcības varianti turpināt iztiesāšanu, ja apsūdzētais izvairās no tiesas vai vēlas to novilcināt:

1) saskaņā ar KPL 464.pantu⁵⁶ tiesai ir tiesības krimināllietu bez apsūdzētā piedalīšanās krimināllietās par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu, ja apsūdzētais **atkārtoti** bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi. Šo normu var piemērot ne ātrāk kā otrajā tiesas sēdē, pēc tam, kad pirmā tiesas sēdē bija pieņemts lēmums iztiesāšanas atlikšanu un, ja apsūdzētais izdarījis kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu. Darba autors norāda, ka

⁵⁴ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410032716 [aplūkota 2017.gada 15.februārī]

⁵⁵ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410023016 [aplūkota 2017.gada 15.februārī]

⁵⁶ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

KPL 464.panta noteikumi nav attiecināmi uz krimināllietām par smagiem noziegumiem, taču būtu attiecināms arī uz smagiem, ja kriminālprocess nosūtīts tiesai saīsinātā procesa kārtībā. 2015.gada 23.janvārī Jūrmalas pilsētas tiesai tiesu namam saīsinātā procesa kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410102114⁵⁷, A.A. apsūdzībā pēc KL 180.panta pirmās daļas. Krimināllietas iztiesāta tikai 2015.gada 2.decembrī. Tiesas sēde vairākas reizes (3 reizes) tika atlikta, jo apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla uz tām neieradās. Tiesa neīstenoja KPL 464.pantā noteiktās tiesības par krimināllietas iztiesāšanu bez apsūdzētā piedalīšanās.

2016.gada 16.maijā Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam saīsinātā procesa kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410028416⁵⁸, A.A. apsūdzībā pēc KL 180.panta pirmās daļas. Lieta nav iztiesāta, tās izskatīšana vairākas reizes ir atlikta, jo apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla uz tām neieradās. Tiesa neīstenoja KPL 464.pantā noteiktās tiesības par krimināllietas iztiesāšanu bez apsūdzētā piedalīšanās;

2) ja pēc tam, kad saskaņā ar KPL 480.pantu ir apturēts kriminālprocess un izsludināta apsūdzētā meklēšana, nav zināma apsūdzētā atrašanās vieta vai apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt, tiesa, pamatojoties uz KPL 465.pantu, var krimināllietu iztiesāt apsūdzētā prombūtnē (*in absentia*).

2014.gada 29. Jūrmalas pilsētas tiesai saīsinātā procesa kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410085714⁵⁹, A.A. apsūdzībā pēc KL 180.panta pirmās daļas. Krimināllieta vēl nav iztiesāta, jo apsūdzētais izsludināts meklēšanā. Tiesa nav lēmusi par iespēju īstenot KPL 465.pantā pirmajā daļā noteiktā tiesības par krimināllietas iztiesāšanu apsūdzētā prombūtnē (*in absentia*).

PIEZĪME: Pielikumā statistikas dati par vienkāršotajiem kriminālprocesiem pirmskvalifikācijas prakses vietā – Jūrmalas pilsētas prokuratūrā.

Ņemot vērā minēto, lai iztiesāšanas stadijā nepazaudētu saīsinātā procesā procesa jēgu par ātru un ekonomisku procesu, darba autors ierosina šādus iespējamus risinājumus:

1) iztiesāt saīsinātā procesa kārtībā saņemtu krimināllietu bez apsūdzētā piedalīšanās, ja apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla neierodas uz pirmo tiesas sēdi;

2) ja apsūdzētais vai cita procesā iesaistītās persona nav ieradies uz tiesas sēdi, un tiesa to ir atlikusi saskaņā ar KPL 477.pantu, tad likumā būtu jānosaka precīzs termiņš, piemēram, 30 (trīsdesmit) dienas, kurā jānotiek nākamajai krimināllietas iztiesāšanas tiesas sēdei.

⁵⁷ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410102114 [aplūkota 2017.gada 15.februārī]

⁵⁸ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410028416 [aplūkota 2017.gada 15.februārī]

⁵⁹ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410085714 [aplūkota 2017.gada 15.februārī]

Saīsinātajam procesam līdzīgi kriminālprocesa institūts ir arī Krievijas Federācijā. Lai vienkāršotu un saīsinātu noteiktu noziedzīgu nodarījumu pirmstiesas procesu un tiesas procesu 1. instancē, Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodeksa (turpmāk arī KF KPK) XI sadaļa⁶⁰ noteic procesuālo kārtību miertiesnešiem piekritīgās lietās. Atbilstīgi KF KPK 30.panta pirmajai daļai, miertiesnesim ir piekritīgas tās lietas par noziegumiem, par kuru izdarīšanu maksimālā soda robeža nepārsniedz brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, izņemot tās lietas, kuras ierosināmas un izskatāmas privātās apsūdzības kārtībā, un kurās veikta izziņa.

Pēc KF KPK jēgas miertiesnesis izskata vienpersoniski ne tikai tās krimināllietas, kurās ir veikta izziņa vai pirmstiesas izmeklēšana, t.sk., privātās apsūdzības lietās, bet arī tās lietas par noziegumiem, kurus izdarījuši nepilngadīgie.⁶¹

Miertiesnesim piekritīga kriminālprocesa būtisks elements - ir vienkāršota un paātrināta (saīsināta) tiesvedība 1. instancē.⁶² KF KPK 321.panta pirmā daļa noteic, ka iztiesāšana ir jāuzsāk ne agrāk kā 3 (trīs) un ne vēlāk kā 14 (četrpadsmit) dienu laikā no dienas, kad iesniegums (privātās apsūdzības gadījumā) vai lieta (no izziņas iestādes) saņemta tiesā.

Attiecībā uz saīsinātā procesa piemērošanu, darba autors izvirza šādus secinājumus un priekšlikumus:

1. Lai optimizētu izmeklēšanas resursus un nodrošinātu ātru un ekonomisku procesu, tad līdzīgi kā tas ir saīsinātā procesā, ir nepieciešams izstrādāt un ieviest praksē vienotu vienkāršotu procesuālo darbību protokolu, kurā būtu paredzēts detalizēti ierakstīt visu saīsinātā procesa virzībai nepieciešamās ziņas par faktiem.

2. Kriminālprocesa likumā ir jāparedz prokuroram tiesības elektroniski paziņot apsūdzētajam un citām procesā iesaistītajām personām par pieņemtajiem lēmumiem un citām procesuālajām darbībām, tādējādi mazinot procesā iesaistīto personu rīcības (darbības vai bezdarbības) ietekmi uz saīsinātā procesa virzību.

3. Izvērtējot iespējamās lietderības un citus apsvērumus, KPL neaizliedz prokuroram saīsinātā procesā izvēlēties un piemērot citu vienkāršotā kriminālprocesa veidu (izņemot neatliekamības procesu).

⁶⁰ Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. Pieejams: <http://www.internet-law.ru/law/kodeks/upk.htm> [aplūkots 2017.gada 9.janvārī]

⁶¹ Научно-практическое пособие по применению УПК РФ. Под редакцией доктора юридических наук, профессора, Председателя Верховного Суда Российской Федерации В.М.Лебедева. Москва: Издательство НОРМА, 2004, с.180.

⁶² Смирнов.А.В., Калиновский К.Б. Уголовный процесс. Москва: Питер, 2004, с.128.-129.

4. Nav vienota procesuālā mehānisma, kas nodrošinātu ātru procesa virzību sākot no saīsinātā procesa uzsākšanas brīža līdz tiesas sprieduma pasludināšanai.
5. Saīsinātā procesa ātrums var pazust iztiesāšanas stadijā, jo KPL nav paredzēti sevišķi tiesāšanās kārtības noteikumi saīsinātā procesa iztiesāšanai.
6. KPL ir jāparedz iespēja pirmajā tiesas sēdē iztiesāt krimināllietu bez apsūdzētā piedalīšanās, ja viņš nav ieradies bez attaisnojoša iemesla.
7. Nepieciešams noteikt precīzu termiņu, kurā jānozīmē nākamās krimināllietas iztiesāšanas laiks un vieta, ja ir pieņemts lēmums par iztiesāšanas atlikšanu.
8. Saīsinātā procesa pirmstiesas kriminālprocesa termiņi jānoteic darba dienās.

3. NEATLIEKAMĪBAS KĀRTĪBA

„Neatliekamība”, „neatliekams” – tāds, ko nevar atlikt uz vēlāku laiku, kas jāveic tūlīt, nekavējoties (par darbu, darbību).⁶³ „Kārtība” – noteikta (kā) secība. Veids, kādā (kas) notiek, tiek realizēts, noteikumi, saskaņā ar kuriem (kas) notiek, tiek realizēts.⁶⁴ „Process” - secīgu darbību kopums noteikta mērķa sasniegšanai.⁶⁵ Saskaņā ar minēto jēdzienu saturu, darba autora ieskatā, neatliekamības kārtības procesu vispārīgā formā varētu definēt šādi - nekavējoties, noteiktā secībā un kārtībā veicamo darbību kopums, kuras noteikta mērķa sasniegšanai, ievērojot neatliekamības elementa obligāto raksturu, veic noteikti subjekti.

Darba autors norāda, ka jēdziens „Neatliekamības kārtība” LR kriminālprocesuālajās tiesībās līdz šim nav bijis svešs. Saeima 1931.gada 17.martā pieņēma likumu „Papildinājumi un pārgrozījumi Kriminālprocesa likumos”⁶⁶, ar kuru turpmāk Kriminālprocesa likumu X nodaļa saucās „Tiesas pavēstes un lietu caurskatīšana neatliekamības kārtībā”. Neatliekamības kārtība caurskatīšana bija piekritīga miertiesnešiem. Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu 226.¹ pantu, ja policija pieķer personu pie noziedzīga nodarījuma, kas piekrīt miertiesnešu pārziņai un kas tikko tiek izdarīts vai ticis izdarīts, un šī persona ir apcietināta (56.p.), tad lieta iztiesājama neatliekamības kārtībā.⁶⁷ Darba autors norāda, ka šo grozījumu pamatā bijā tā laika likumdevēja griba ar tiesisku līdzekļu palīdzību cīnīties pret huligānismu un attiecīgi padarīt ātrāku kriminālprocesu no huligānisma izdarīšanas brīža līdz vainīgā sodīšanai.

3.1. Pirmstiesas kriminālprocess neatliekamības kārtībā

Izstrādājot Kriminālprocesa likumu, likumdevējs ir norādījis, ka tajā pašā laikā Latvijā pastāv arī cita veida objektīvas grūtības. Piemēram, procesuālo izdevumu iespējas mums ir zemākas un līdz ar to neatsverama nozīme ir procesa efektivitātei. Tādējādi Latvijas

⁶³ Vārdnīca Tēzaurs. Pieejams: <http://tezaurs.lv/#/sv/neatliekams> [aplūkots 2016.gada 2.septembrī]

⁶⁴ Vārdnīca Tēzaurs. Pieejams: <http://tezaurs.lv/#/sv/kartiba> [aplūkots 2016.gada 2.septembrī]

⁶⁵ Vārdnīca Tēzaurs. Pieejams: <http://tezaurs.lv/#/sv/process> [aplūkots 2016.gada 2.septembrī]

⁶⁶ Likums „Papildinājumi un pārgrozījumi Kriminālprocesa likumos”: LR likums. Valdības Vēstnesis, 1931.

17.marts, Nr.61:Pieejams: http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/view/index-dev.html#panel:pa|issue:/p_001_wawe1931n61|article:DIVL25|page:1|query:neatliekamibas_kartiba_neatliekamibas_kartiba_kartiba|issueType:P

[aplūkots: 2017.gada 3.janvārī]

⁶⁷ Turpat.

kriminālprocesam ir ne vien jāatbilst starptautiskajiem standartiem cilvēktiesību jomā, bet jāatspoguļo arī mūsdienīgās tendences cīņā ar noziedzību un jābūt ekonomiskam.⁶⁸

Ievērojot kriminālprocesa vienkāršošanas un paātrināšanas iespējas, ātrāk tiks izmeklēti noziedzīgie nodarījumi un sodītas vainīgās personas. Vienkāršotajos procesos tiks ekonomēti resursi citu, līdz šīm neatklātu noziegumu izmeklēšanai. Tas radīs augstāku uzticību valsts institūcijām un padarīs drošāku ekonomisko vidi.⁶⁹

Kriminālprocesa likuma projekts salīdzinājumā ar Latvijas Kriminālprocesa kodeksu paredz vairākas izmaiņas, kuras atslogos tiesu darbu. Pirmkārt, Kriminālprocesa likuma projekts pirms lietu iztiesāšanas neparedz tās izskatīt tiesas rīcības sēdē. Otrkārt, tiks vienkāršots kriminālprocess, ieviešot tādas pirmstiesas procesa pabeigšanas veidus, kā prokuroram slēdzot vienošanos ar aizstāvību; piemērojot apsūdzētajam priekšrakstu par sodu; pieņemot lēmumu par kriminālprocesa nodošanu iztiesāšanai neatliekamības kārtībā; izbeidzot kriminālprocesu ar nosacījumiem. Šobrīd tiek prognozēts, ka līdz ar Kriminālprocesa likuma ieviešanu tiesas process varētu nenotikt līdz pat 25% no agrāk iztiesājamo krimināllietu skaita, un papildus tiesneši rajonu tiesās nebūtu vajadzīgi.⁷⁰

2005.gada 21.aprīlī tika pieņemts un 2005.gada 1.oktobrī stājās spēkā Kriminālprocesa likums.⁷¹ 2005.gada 1.oktobris, kad stājās spēkā KPL, uzskatāms par pavērsiena punktu gan kriminālprocesa tiesību teorijā, gan praksē, jo saistāms ar daudzām kvantitatīvi un saturiski nozīmīgām izmaiņām kriminālprocesuālajā kārtībā.⁷² Patiešām, gandrīz divpadsmit gadus atpakaļ, KPL ienesa jaunas vēsmas un, ņemot vērā šī darba tematu, tās ir īpaši attiecināmas uz atsevišķu jaunu kriminālprocesa institūtu ieviešanā. KPL tika iestrādāti jau iepriekš praksē piemēroti vienkāršotie procesi un pavisam jauni – neatliekamības kārtība un prokurora priekšraksts par sodu.

Saskaņā ar KPL 14.panta otro daļu procesa virzītājs izvēlas konkrētiem apstākļiem atbilstošo vienkāršāko kriminālprocesa veidu un nepieļauj neattaisnotu iejaukšanos personas dzīvē un nepamatotus izdevumus.⁷³ No šī KPL definētā pamatprincipa par tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā ir nepārprotami saprotams un uzsvērts KPL mērķis, proti, ir jānosaka tāda kriminālprocesa kārtība, kas nodrošina efektīvu KL normu

⁶⁸ Likumprojekta „Kriminālprocesa likums” anotācija. Pieejams: http://www.saeima.lv/bi8/lasa?dd=LP0286_0#a [aplūkots 2016.gada 13.jūnijā]

⁶⁹ Turpat.

⁷⁰ Turpat.

⁷¹ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁷² Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 20.lpp.

⁷³ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē. Līdz ar to, ja iestājas visi nepieciešamie tiesiskie priekšnoteikumi, procesa virzītājam ir pienākums izvēlēties vienkāršāko procesa veidu. Īstenotajām procesuālajām un izmeklēšanas darbībām jābūt samērīgām ar izdarītā noziedzīgā nodarījuma smagumu, sabiedrisko bīstamību un nodarīto kaitējumu. Šo darbību ietekmei gan uz noziedzīgu nodarījumu izdarījušo personu, gan uz cietušo ir jābūt pēc iespējas minimālākai. Procesā virzītājam jāņem vērā arī KPL 382.panta pirmajā daļā noteiktais, ka kriminālprocesa ietvaros procesa virzītājs izvēlas un veic procesuālās darbības, lai nodrošinātu kriminālprocesa mērķa sasniegšanu pēc iespējas ātrāk un ekonomiskāk.

Tāpat kriminālprocesa ātrums un ekonomiskums ir attiecināms uz visām procesa stadijām, neatkarīgi no piemērojamā kriminālprocesa veida.

KPL 36.nodaļā „Pirmstiesas kriminālprocesa īpatnības, piemērojot neatliekamības kārtību” tiek regulēts viens no vienkāršoto kriminālprocesa veidiem, kuru piemērojot, procesa virzītājam pirmstiesas kriminālprocesā ir iespējams efektīvi un ekonomiski īstenot KPL 14.pantā ietvertu principu un sasniegt KPL mērķi. Neatliekamības kārtībai ir prioritāte salīdzinājumā ar saīsināto procesu, jo tās ietvaros krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu ir iespējams sasniegt ātrāk un ekonomējot resursus⁷⁴.

KPL 424.pantā⁷⁵ ir norādīti tie priekšnosacījumi, kuriem iestājoties ir pamats piemērot neatliekamības kārtību. Saskaņā ar minēto KPL pantu, uzsākot izmeklēšanu, procesa virzītājs var piemērot neatliekamības kārtību, ja:

1) noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, jo tā pārsteigta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī vai tūlīt pēc tā izdarīšanas;

2) persona izdarījusi kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu;

3) izmeklēšanu neatliekamības kārtībā tai noteiktajā apjomā iespējams pabeigt piecās darba dienās. Attiecībā uz šī punkta īstenošanu jāievēro, ka piecu darba dienu laikā ne tikai ir jāpabeidz izmeklēšana, bet krimināllietai ar pavadrakstu ir jābūt iesniegtai uzraugošajam prokuroram, tas ir, uz pavadraksta ir jābūt prokuratūras kancelejas zīmogam par krimināllietas saņemšanu, pamatojoties uz KPL 425.panta otro daļu. Šī noteikuma pārkāpums ir pietiekams pamats, lai uzraugošais prokurors neturpinātu procesu neatliekamības kārtībā.

⁷⁴ LR Valsts policijas un LR Ģenerālprokuratūras izstrādātās „Vadlīnijas kriminālprocesa izmeklēšanas vienkāršošanai”, Rīgā, 2015 [aplūkots Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2017.gada 16.februārī]

⁷⁵ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

Tātad, lai izlemtu jautājumu par neatliekamības kārtības piemērošanas iespējamību, ir obligāti jābūt uzsāktam kriminālprocesam, jo amatpersona procesa virzītāja statusu iegūst tikai ar kriminālprocesa uzsākšanas dienu. Tomēr darba autora ieskatā, amatpersona zemapziņā subjektīvi var pieņemt lēmumu par vienkāršotā procesa veida piemērošana jau tajā brīdī, kad viņam rīcībā nonāk informācija par notikušo nodarījumu, izdarīšanas vietu, faktiskajiem apstākļiem, citiem apstākļiem, kas veidojas arī no profesionālās pieredzes. Piemēram, policijā saņemts ziņojums, ka lielveikalā, aiz kasēm, aizturēta persona, kura, nesamaksājot iznesa pārtikas produktus. Šajā situācijā jau pirmsšķietami jābūt pārliecībai par to, ka nodarījuma izdarīšanā vietā būs iespējams ātri iegūt un nostiprināt ziņas par faktiem, ar kuriem varēs pamatot pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo faktu esamību jeb, vienkāršāk sakot, varēs ātri iegūt un nostiprināt pierādījumus par personas vainu.

Personas vainas atzīšana nav obligāts priekšnosacījums kriminālprocesa turpināšanai neatliekamības kārtībā.

Pastāvot KPL 424.panta 1. un 2.punkta nosacījumiem, proti, ja noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī vai tūlīt pēc tam ir noskaidrota persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un izdarītais nodarījums klasificējams kā kriminālpārkāpums, mazāk smags vai smags noziegums, ir jāorganizē izmeklēšana tā, lai situācijās, kad pierādījumi ir pietiekoši un nav nepieciešams veikt ilgstošas izmeklēšanas darbības (piemēram, ekspertīzi), tiktu piemērota neatliekamības kārtība.

Ņemot vērā, ka, piemērojot neatliekamības kārtību, izmeklēšana tai noteiktajā apjomā, pamatojoties uz KPL 424.panta 3.punktu⁷⁶, ir jāpabeidz piecu darba dienu laikā, svarīgi ievērot KPL 425.panta pirmajā daļā noteiktā procesuālās un izmeklēšanas darbības.

Saskaņā ar KPL 425.panta pirmo daļu⁷⁷ procesa virzītājs pēc tam, kad uzsākta izmeklēšana neatliekamības kārtībā (nav nepieciešams nekāds sevišķs lēmums ar papildus norādi par procesa veidu):

- 1) noskaidro izdarītā noziedzīga nodarījuma apstākļus;
- 2) noskaidro noziedzīgā nodarījumā cietušo personu;
- 3) noskaidro ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma raksturu un apmēru;
- 4) noskaidro notikuma aculieciniekus;
- 5) veic aculiecinieku un tās personas aptauju, pret kuru uzsākts kriminālprocess;
- 6) ja nepieciešams, veic notikuma vietas apskati vai citas izmeklēšanas darbības;

⁷⁶ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁷⁷ Turpat.

7) visu konstatēto var fiksēt vienā protokolā;

8) pieņem lēmumu par personas atzīšanu par aizdomās turēto, var izlemt jautājumu par drošības līdzekļa piemērošanu;

9) noskaidro citus apstākļus, kam ir nozīme lietas izlemšanā.

Attiecībā par minētā KPL panta 1. – 3.punktu, darba autora ieskatā vēl nav obligāti uzsākams kriminālprocess, jo noskaidrojot izdarītā nodarījuma apstākļus, cietušā personu un nodarītā kaitējuma raksturu un apmēru, ir iespējams konstatēt arī kādu no kriminālprocesu nepieļaujošiem apstākļiem, piemēram, cietušajam nav nodarīts materiālais kaitējums un viņš nevēlas iesniegt pieteikumu par kriminālprocesa uzsākšanu saskaņā ar KPL 7.panta otro daļu. Savukārt izmeklēšanas un procesuālās darbības, kas noteiktas KPL 425.panta 4. – 8.punktā būtu veicamas jau pēc kriminālprocesa uzsākšanas, īpaši pievēršot uzmanību 7.punkta noteikumu, ka visu var fiksēt vienā protokolā. Tādējādi ir nepieciešams izstrādāt un ieviest praksē vienotu procesuālu dokumentu, kurā uzreiz var fiksēt visas iepriekš minētās ziņas un darbības. Šāda procesuālā dokumenta esamība tikai atslogotu procesa virzītāja darbu, būtu atbilstoša arī KPL mērķim un procesa ekonomiskumu, KPL 14.pantā ietvertajam principam par kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un KPL 382.panta pirmajā daļā noteiktajam, ka kriminālprocesa ietvaros procesa virzītājs izvēlas un veic procesuālās darbības, lai nodrošinātu kriminālprocesa mērķa sasniegšanu pēc iespējas ātrāk un ekonomiskāk.

KPL 425.pantā norādīts uz to, ka, piemērojot neatliekamības kārtību, ar aptauju palīdzību var fiksēt ziņas par pierādīšanas priekšmetā ietilpstošajiem faktiem. Papildus izmeklēšanas darbības būtu nepieciešamas, ja ar personu liecībām nebūs iespējams pierādīt personas vainu izmeklējamā nodarījumā. Ja nepieciešams veikt papildus izmeklēšanas darbības, tad nedrīkst aizmirst par izmeklēšanas pabeigšanas termiņa ierobežojumu neatliekamības kārtības procesā.

Piemērojot neatliekamības kārtību, iegūtie pierādījumi (aptaujas) ir pieļaujami kriminālprocesā un nav nepieciešams veikt atkārtotas izmeklēšanas darbības, ja turpmākajā kriminālprocesa stadijās kriminālprocess tiek turpināts atbilstoši citam kriminālprocesa veidam.

Izmeklēšanas iestādei un prokuratūrai būtu jāorganizē darbs tā, lai kriminālprocess neatliekamības kārtībā vienkāršākajos gadījumos prokuratūrai varētu nodot jau tajā pašā dienā, kad izdarīts nodarījums, uzsākts kriminālprocess un veiktas nepieciešamās darbības vai arī 48 stundu laikā, ja noziedzīgu nodarījumu izdarījusī persona ir bijusi aizturēta.

Lai nodrošināta vienotu pieeju neatliekamības kārtības piemērošanai un īstenošanai līdz galīgā nolēmuma pieņemšanai vai pasludināšanai, kriminālprocesa virzībā iesaistītajām iestādēm

(policijai, prokuratūrai un tiesai) ir jābūt izstrādātam (uzlabotam) vienotam procesuālajam mehānismam, kas nodrošina ātru procesa virzību sākot no kriminālprocesa uzsākšanas brīža līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, īpaši akcentējot lietas izskatīšanas ātrumu. Šādu kopēju mehānismu var izstrādāt (uzlabot), izdarot attiecīgus grozījumus KPL, vai arī izstrādājot visām minētajām institūcijām vienotas vienkāršoto procesu, t.sk., neatliekamības procesa īstenošanas vadlīnijas.

Saskaņā ar KPL 425.panta otro daļu⁷⁸, piecu darba dienu laikā no izmeklēšanas uzsākšanas procesa virzītājs lietas materiālus ar pavadrakstu iesniedz uzraugošajam prokuroram un izdara par to atzīmi kriminālprocesā. Šajā procesa posmā, atšķirībā no vispārējās kārtības, kriminālprocess tiek nodots prokuratūrai tikai ar pavadrakstu bez ierosinājuma par kriminālvajāšanas uzsākšanu. Šāds noteikums šķiet loģisks un pašsaprotams, ņemot vērā neatliekamības kārtības būtību.

Saskaņā ar KPL 426.panta pirmo daļu prokuroram divu darba dienu laikā pēc materiālu saņemšanas jāizlemj par procesa turpināšanu neatliekamības kārtībā. Prokuroram savs lēmums par procesa turpināšanu neatliekamības kārtībā, pamatojoties uz KPL 426.panta trešo daļu, jāpieņem divu darba dienu laikā. Šajā procesuālajā termiņā prokuroram ir jāpieņem lēmums par procesa turpināšanu neatliekamības kārtībā, tas ir, lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai un jāveic ar tā pieņemšanu saistītās procesuālās darbības, kas paredzētas KPL 427.panta 3. un 5.punktā, kā arī krimināllieta jānosūta (jānodod) tiesai, ko apliecina tiesas kancelejas zīmogs par lietas saņemšanu.

Saņemot kriminālprocesa materiālus un tos izvērtējot kopumā un savstarpējā sakarībā, prokurors pārbauda⁷⁹:

- 1) vai noskaidrota persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu (tā pārsteigta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī vai tūlīt pēc tā izdarīšanas);
- 2) kādu noziedzīgu nodarījumu persona izdarījusi. Neatliekamības kārtību var piemērot tikai kriminālprocesos par kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu;
- 3) vai izmeklēšanā pilnvērtīgi veiktas visas nepieciešamās procesuālās darbības:
 - a. veiktas nepieciešamās izmeklēšanas darbības un noskaidroti noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļi;

⁷⁸ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁷⁹ Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 223.-224.lpp.

- b. pieņemts lēmums par personas atzīšanu par cietušo (ja persona tam piekritusi) un tā nopratināta, noskaidrots ar nodarījumu radītā kaitējuma raksturs un apmērs;
 - c. pieņemts lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto, tā nopratināta un izlemts jautājums par drošības līdzekļa piemērošanas nepieciešamību;
- 4) vai izmeklēšana pabeigta un krimināllieta nodota prokuratūrai piecās darba dienās.

Uzsākot kriminālprocesa materiālu pārbaudi, prokurors izdara ierakstu kriminālprocesa reģistrā kā amatpersona, kura veic konkrēto kriminālprocesu.

Neatliekamības kārtības procesā, atšķirībā no vispārējās kārtības un tajā noteiktajiem termiņiem, prokuroram nav jāpieņem lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzība).

KPL 426.panta otrajā daļā ir norādīti apstākļi, kurus konstatējot prokuroram ir tiesības nepiekrīst turpināt procesu neatliekamības kārtībā. Tātad prokurors var nepiekrīst turpināt procesa turpināšanai neatliekamības kārtībā, ja:

1) konstatē apstākļus, kas nepieļauj procesa turpināšanu neatliekamības kārtībā (nav noskaidrota noziedzīgo nodarījumu izdarītājā persona, nav veiktas nepieciešamās procesuālās darbības un noskaidroti noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļi, noziedzīgais nodarījums klasificējams kā sevišķi smags noziegums, izmeklēšana nav pabeigta un krimināllieta nav nodota prokuratūrai 5 darba dienās). Konstatējot apstākļus, kas nepieļauj turpināt šo procesu, prokurors krimināllietu nosūta atpakaļ izmeklēšanas iestādei kriminālprocesa turpināšanai;

2) izbeidz kriminālprocesu pret konkrēto personu un krimināllietu nosūta atpakaļ izmeklēšanas iestādei kriminālprocesa turpināšanai;

3) konstatē KPL 377.pantā norādītos kriminālprocesa nepieļaujošos apstākļus un kriminālprocesu izbeidz;

4) uzskata, ka savākto pierādījumu kopums nav pietiekams, lai aizdomās turētajam celtu apsūdzību un šo apsūdzību varētu uzturēt tiesā.

Darba autors norāda, ka gadījumos, kad prokurors konstatē apstākļus, kas neļauj procesu turpināt neatliekamības kārtībā (izņemot kriminālprocesa nepieļaujošos), prokuroram ir tiesības procesu turpināt vispārējā kārtībā, pieņemot lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības. Šāda prokurora rīcība ir pieļaujama gadījumos, ja kriminālprocesā iegūtie pierādījumi norāda uz konkrētā personas vainu izmeklējamā un viņš ir pārliecināts, ka pierādījumi to apstiprina, bet ir nepieciešams papildus noskaidrot atsevišķus noziedzīgus

nodarījuma izdarīšanas apstākļus. Kā arī, ja objektīvu iemeslu dēļ prokurors divu darba dienu laikā nevar pieņemt lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā. Viens no minētajiem objektīvajiem iemesliem varētu būt apsūdzētā procesuālā pienākuma nepildīšana. Nereti praksē tieši apsūdzētā neierašanās uz lēmuma izsniegšanu, visbiežāk, ir par iemeslu, kādēļ neatliekamības procesa virzība var kļūt apgrūtināta vai pat neiespējama. Līdz ar to no apsūdzētā rīcības (darbības vai bezdarbības) zināmā mērā ir atkarīga neatliekamības procesa virzība, jo apsūdzētais vienkārši var neierasties pie prokurora uz lēmuma kopijas izsniegšanu. No lēmuma kopijas izsniegšanas ir atkarīgs arī tiesas sēdes noteikšanas termiņa tecējums, jo saskaņā ar KPL 427.panta otro daļu [...] laiks līdz tiesas sēdei nedrīkst būt īsāks par trim un ilgāks par 10 darba dienām, skaitot no dienas, kad apsūdzētajam izsniegta lēmuma kopija.

Darba autora ieskatā, lai mazinātu apsūdzētā rīcības seku ietekmi uz neatliekamības procesa virzību, vajadzētu likumā noteikt, ka gadījumos, ja apsūdzētajam nav iespējams izsniegt lēmuma kopiju, tad prokurors viņam par šo lēmumu varētu attiecīgi paziņot, piemēram, nosūtot lēmumu pa pastu uz adresi, kuru apsūdzētais konkrētajā kriminālprocesā ir norādījis.

Ja nu tomēr prokurors uzskata, ka objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams procesu turpināt neatliekamības kārtībā, bet tajā pašā laikā nekonstatē apstākļus lietas nosūtīšanai atpakaļ uz izmeklēšanas iestādi vai kriminālprocesa nepieļaujošos apstākļus, tad saskaņā ar KPL 426.panta 2.teikumu prokurors var turpināt kriminālprocesu, izvēloties citu pirmstiesas kriminālprocesa veidu. Piemērojot minētās tiesību normas noteikumus, prokuroram ir iespējams pabeigt procesu, to neizbeidzot, šādos veidos:

1) prokurors var pieņemt lēmumu par procesa turpināšanu saīsinātā procesa kārtībā, neatkarīgi no apsūdzētā attieksmes pret izmeklējamu nodarījumu. Darba autors norāda, ka arī šajā procesā ir iespējama apsūdzētā rīcības seku negatīva ietekme uz procesa virzību. Līdz ar to, būtu rosināms, ka lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai var nosūtīt apsūdzētajam par pastu vai citā likumā noteiktā veidā;

2) prokurors turpina kriminālprocesu vispārīgā kārtībā, pieņem lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības un piemēro prokurora priekšrakstu par sodu, ja ir KPL 420.pantā noteiktie šā procesa pieļaujamības nosacījumi;

3) prokurors turpina kriminālprocesu vispārīgā kārtībā, pieņem lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības un izbeidz kriminālprocesu, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, ja ir KPL 415.pantā un 415.1 pantā paredzētie izbeigšanas pieļaujamības nosacījumi;

4) prokurors turpina kriminālprocesu vispārīgā kārtībā, pieņem lēmumu saukt personu pie kriminālatbildības un pastāvot KPL 433.pantā noteiktiem tiesiskiem priekšnoteikumiem, vienojās ar apsūdzēto par vainas atzīšanu un sodu;

5) prokurors turpina kriminālprocesu vispārīgā kārtībā, pieņem lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības un pieņem lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai ar vai bez apsūdzētā lūguma par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanas tiesā.

Lai gan KPL 426.panta 2.teikums neliedz prokuroram piemērot citu procesa veidu, ja neatliekamības procesu nav iespējams turpināt, tomēr darba autors uzskata, ka KPL ir nepieciešams papildināt ar stingrāku regulējumu, kas izslēgtu apsūdzētā negodprātīgas rīcības seku ietekmi uz neatliekamības kārtības procesa virzību.

Saskaņā ar KPL 426.panta trešo daļu⁸⁰, ja prokurors piekrīt procesa turpināšanai neatliekamības kārtībā, viņš pieņem lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai un lēmumā norāda ziņas, kas paredzētas KPL 427.panta pirmajā daļā, t.sk., lietas iztiesāšanas laiku un vietu, kuru prokurors nosaka, saskaņojot to ar tiesu. Taču laiks līdz tiesas sēdei nedrīkst būt īsāks par trim un ilgāks par 10 darba dienām, skaitot no dienas, kad apsūdzētajam izsniegta lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā kopija. Lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā vienlaikus uzskatāms arī par lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, pamatojoties uz KPL 427.panta ceturto daļu.

Prokuroram, pieņemot lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, faktiski ir jākonstatē kriminālatbildības tiesiskais pamats, kas norādīts KPL 402.pantā, proti, izmeklēšanā savāktajiem pierādījumiem jānorāda uz personas vainu izmeklējamā noziedzīgā nodarījumā un prokuroram ir jābūt pārliecinātam, ka pierādījumi to apstiprina.

3.2. Krimināllietas iztiesāšana neatliekamības procesa kārtībā

KPL neparedz speciālus iztiesāšanas kārtības noteikumus, neatliekamības kārtībā saņemtiem kriminālprocesiem. Neatliekamības kārtībā saņemtie kriminālprocesi tiek iztiesāti saskaņā ar vispārējiem lietas izskatīšanas noteikumiem, t.sk., noteikumiem par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanas tiesā.

Pēc tam, kad krimināllieta ir nodota tiesai neatliekamības kārtībā, tiesa saskaņā ar KPL 486.pantu⁸¹ pārbauda:

- 1) vai krimināllieta ir piekritīga šai tiesai;

⁸⁰ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁸¹ Turpat.

2) vai krimināllietai pievienota apsūdzība (lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā);

3) vai apsūdzētajam izsniegta apsūdzība (izsniegta lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai kopija);

4) vai apsūdzētajam bija nodrošināta iespēja iepazīties ar lietas materiāliem (vai lietas materiālu kopijas izsniegtas apsūdzētajam).

Ja tiek konstatēts, ka nav ievērots kāds minētajiem noteikumiem, tiesai ir tiesības nosūtīt krimināllietu ar pavadrakstu amatā augstākam prokuroram trūkumu novēršanai.

Saskaņā ar KPL 487.panta pirmo daļu⁸², saņemot krimināllietu, kas tiesai nodota izskatīšanai neatliekamības kārtībā, tiesa, papildus KPL 486.pantā norādītajam, pārbauda, vai prokurora lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai norādītais laiks un vieta ir saskaņota ar tiesu. Minētā norma ir vienīgais sevišķais noteikums, kurš attiecināms uz neatliekamības kārtībā iztiesājamās krimināllietas tiesvedību.

Darba autors arī iepriekšējā darba nodaļā par saīsināto procesu norādīja nepieciešamību izstrādāt (uzlabot) vienotu procesuālu mehānismu, kas nodrošinātu ātru procesa virzību sākot no kriminālprocesa uzsākšanas brīža līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, īpaši akcentējot lietas izskatīšanas ātrumu. Identiski kā saīsinātā procesā, KPL ir atrunāti noteikumi vienīgi par neatliekamības procesa virzību sākot no kriminālprocesa ierosināšanas līdz krimināllietas nodošanas tiesai (krimināllietas sagatavošanai iztiesāšanai). Arī neatliekamības kārtības procesa ātrums var pazust iztiesāšanas stadijā, jo KPL nav paredzēti sevišķi tiesāšanās kārtības noteikumi neatliekamības kārtībai. Līdz ar to pastāv iespējamība, ka atkarībā no kādas procesā iesaistītās personas subjektīvās attieksmes un vēlmes nepamatoti izvairīties no tiesas vai novilcināt krimināllietas izskatīšanu, lietas iztiesāšana var nepamatoti ieilgt.

Krimināllietas iztiesāšanas atlikšanas noteikumi ir tādi paši kā saīsinātā procesā un tie ir norādīti iepriekšējā nodaļā.

Tiesas iespējamie rīcības varianti turpināt iztiesāšanu, ja apsūdzētais izvairās no tiesas vai vēlas to novilcināt:

1) saskaņā ar KPL 464.pantu⁸³ tiesai ir tiesības krimināllietu bez apsūdzētā piedalīšanās krimināllietās par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu, ja apsūdzētais atkārtoti bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi. Šo normu var piemērot ne ātrāk kā otrajā tiesas sēdē, pēc tam, kad pirmā tiesas sēdē bija pieņemts lēmums iztiesāšanas atlikšanu un,

⁸² Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

⁸³ Turpat.

ja apsūdzētais izdarījis kriminālpārkāpumu vai smagu noziegumu. Darba autors norāda, ka KPL 464.panta noteikumi nav attiecināmi uz krimināllietām par smagiem noziegumiem, t.sk., neatliekamības kārtībā saņemtajām krimināllietām. Pirmstiesas kriminālprocesā neatliekamības kārtību var piemērot, ja persona izdarījusi kriminālpārkāpumu, mazāk smagu vai smagu noziegumu.

2016.gada 13.decembrī Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam izskatīšanai neatliekamības kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410082416⁸⁴, A.A. apsūdzībā pēc KL 180.panta pirmās daļas. Lieta joprojām nav iztiesāta, jo apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla neieradās ne uz pirmo saskaņoto tiesas sēdē, ne arī atkārtoti uz nākamo 2017.gada 23.martā. Krimināllieta nav iztiesāta un nākamā tiesas sēde nozīmēta tikai 2017.gada 7.jūnijā.

2015.gada 9.decembrī Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam izskatīšanai neatliekamības kārtībā nodota krimināllieta Nr.11410092915⁸⁵, A.A. apsūdzībā pēc KL 180.panta pirmās daļas. Krimināllietas iztiesāta tikai 2016.gada 10.martā. Tiesas sēde vairākas reizes (2 reizes) tika atlikta, jo apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla uz tām neieradās. Tiesa neīstenoja KPL 464.pantā noteiktās tiesības par krimināllietas iztiesāšanu bez apsūdzētā piedalīšanās;

2) ja pēc tam, kad saskaņā ar KPL 480.pantu⁸⁶ ir apturēts kriminālprocess un izsludināta apsūdzētā meklēšana, nav zināma apsūdzētā atrašanās vieta vai apsūdzētais atrodas ārvalstī un viņa ierašanos tiesā nav iespējams nodrošināt, tiesa, pamatojoties uz KPL 465.pantu, var krimināllietu iztiesāt apsūdzētā prombūtnē (*in absentia*).

Ņemot vērā minēto, lai iztiesāšanas stadijā nepazaudētu neatliekamības procesa jēgu par ātru un ekonomisku procesu, darba autors ierosina šādus iespējamus risinājumus:

1) iztiesāt neatliekamības kārtībā saņemtu krimināllietu par kriminālpārkāpumu, mazāk smagu un smagu noziegumu bez apsūdzētā piedalīšanās, ja apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi, kuras vieta un laiks ir noteikts lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā.

2) ja apsūdzētais vai cita procesā iesaistītās persona nav ieradies uz tiesas sēdi un tiesa to ir atlikusi saskaņā ar KPL 477.pantu, tad likumā jānosaka precīzs termiņš, piemēram, 30 dienas, kurā jānozīmē nākamās krimināllietas iztiesāšanas laiks un vieta.

⁸⁴ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410082416 [aplūkota 2017.gada 6.martā]

⁸⁵ Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lieta krimināllietā Nr. 11410092915 [aplūkota 2017.gada 6.martā]

⁸⁶ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

Igaunijas Kriminālprocesa kodeksa (turpmāk arī IKPK) 4.nodaļa⁸⁷ noteic kārtību kādā notiek kriminālprocess „*Paātrinātā procesā*”. Darba autora ieskatā šī IKPK regulētā procesuālā kārtībā pēc savas būtības ir līdzīga neatliekamības kārtībai.

Atbilstīgi IKPK 256¹.pantam⁸⁸, ja personas tiek turēta aizdomās par otrās pakāpes nozieguma izdarīšanu un ir pierādīti pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi, prokuratūra var lūgt tiesai izskatīt krimināllietu paātrinātā kārtībā. Šādu lūgumu prokuratūra var iesniegt 48 (četrdesmit astoņu) stundu laikā no brīža, kad persona tiek nopratināta kā aizdomās turētā vai aizdomās turētā personas aizturēšanas brīža.

Ja kriminālprocess tiek uzsākts un pastāv pamats tā turpināšanai paātrinātā kārtībā, LKPK noteiktā procesuālās darbības izmeklētājs norāda attiecīgā protokolā. Saskaņā ar IKPK 256².panta⁸⁹ noteikumiem paātrinātā procesa protokolā norāda:

- 1) aizdomās turētā liecības;
- 2) aizdomās turētā viedoklis vai viņš nevēlās liecinieku piedalīšanos iztiesāšanā;
- 3) liecinieku liecības;
- 4) citu pierādījumu uzskaitījums;
- 5) informācija, kas norādīta protokolā par aizdomās turētā aizturēšanu, ja persona aizturēta kā aizdomās turētais.

Paātrinātā procesa protokols kopā ar citiem pierādījumiem un izziņu par procesuālajiem izdevumiem nekavējoties tiek nodots prokuratūrai.

Nepieciešamības gadījumā prokuratūra veic vajadzīgās darbības paātrinātā procesa piemērošanai. Prokuratūra sagatavo apsūdzības aktu, kura kopiju izsniedz apsūdzētajam un viņa aizstāvim.

Tiesas sēde tiek uzsākta 48 (četrdesmit astoņu stundu laikā) pēc aizdomās turētā nopratināšanas vai aizdomās turētā aizturēšanas. Atbilstīgi IKPK 256⁴.panta pirmās daļas⁹⁰ noteikumiem, prokurors mutvārdos lūdz tiesu izskatīt krimināllietu paātrinātā procesā un iesniedz tiesai krimināllietas materiālus. Pēc kā tiesa pārbauda krimināllietas piekritību, atklāj tiesas sēdi un lūdz prokuroru nolasīt apsūdzības aktu.

Izskatot lietu paātrinātā procesā tiesa pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

⁸⁷ Уголовно-процессуальный кодекс. Pieejams: <https://www.juristaitab.ee> [aplūkots 2017.gada 11.janvārī]

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

- 1) lēmumu par krimināllietas nodošanu atpakaļ prokuratūrai, ja tiesa nekonstatē pamatu lietas izskatīšanai paātrinātā procesā, izņemot, ja nav iegūti pietiekami pierādījumi par apsūdzētā vainu;
- 2) notiesājošu spriedumu. Ja paātrinātā procesā pieņemts notiesājošs spriedums, tad tiesa samazina kompensācijas iekasējuma summu, bet ne vairāk par pusi;
- 3) attaisnojošu spriedumu.

Tiesas spriedums ir pārsūdzības saskaņā ar vispārējiem sprieduma pārsūdzēšanas noteikumiem.

Attiecībā uz neatliekamības procesa piemērošanu, darba autors izvirza šādus secinājumus un priekšlikumus:

1. Lai optimizētu izmeklēšanas resursus un nodrošinātu ātru un ekonomisku procesu, ir nepieciešams izstrādāt un ieviest praksē vienotu vienkāršotu neatliekamības kārtības protokolu, kurā būtu paredzēts detalizēti ierakstīt visu neatliekamības procesa piemērošanai nepieciešamo informāciju.
2. Likumā ir jāparedz prokuroram tiesības paziņot apsūdzētajam par lēmumu par krimināllietas nodošanu tiesai, ja apsūdzētajam nav iespējams lēmuma kopiju izsniegt, tādējādi mazinot apsūdzētā rīcības ietekmi uz neatliekamības procesa virzību.
3. KPL neaizliedz prokuroram izvēlēties citu kriminālprocesa veidu, ja konstatē apstākļus, kas liedz kriminālprocesu turpināt neatliekamības kārtībā.
4. Nav vienota procesuālā mehānisma, kas nodrošinātu ātru procesa virzību sākot no kriminālprocesa uzsākšanas brīža līdz tiesas sprieduma pasludināšanai.
5. Neatliekamības kārtības procesa ātrums var pazust iztiesāšanas stadijā, jo KPL nav paredzēti sevišķi tiesāšanās kārtības noteikumi neatliekamības kārtībai.
6. KPL ir jāparedz iespēja jau pirmajā tiesas sēdē iztiesāt krimināllietu bez apsūdzētā piedalīšanās, ja apsūdzētais bez attaisnojoša iemesla nav ieradies. Tas pats arī būtu jāattiecina uz krimināllietām, kas nodotas neatliekamības kārtībā par smagiem noziegumiem.
7. Nepieciešams noteikt precīzu termiņu, kurā jānozīmē nākamās krimināllietas iztiesāšanas laiks un vieta, ja ir pieņemts lēmums par iztiesāšanas atlikšanu.

PIEZĪME: Ministru kabinetā atrodas likumprojekts „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”⁹¹. Šī likumprojekta 49., 54.-58., 60. un 61.pants⁹² paredz apvienot vienā nodaļā neatliekamības kārtību un saīsināto procesu vienkāršotas kārtības procesā, izveidojot vienkāršotu izmeklēšanas mehānismu, kurā izmeklēšanas stadijā galvenokārt tiek sastādīts viens vienots protokols. Pēc būtības izmeklēšanai jābūt līdzvērtīgi vienkāršai gan neatliekamības kārtībā, gan saīsinātajā procesā, līdz ar to nav nepieciešama divu līdzīgu vienkāršotu procesu pastāvēšana. Tomēr darba autors norāda, ka virzot šos grozījumus KPL, ir nepieciešams arī izstrādāt sevišķu iztiesāšanas kārtību vienkāršotā kārtībā saņemtajiem kriminālprocesiem. Pretējā gadījumā joprojām pastāvēs tā pati problēma, kas ir pašlaik, proti, procesa ātrums var apstāties iztiesāšanas stadijā.

⁹¹ Likumprojekts „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”. Pieejams:

http://tap.mk.gov.lv/doc/2016_11/leMLik_261016_GrozKPL_vienkar.1054.docx [aplūkots 2017.gada 1.martā]

⁹² Likumprojekta „Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2016_11/leMAnot_261016_GrozKPL_vienka.1054.doc [aplūkots 2017.gada 1.martā]

4. VIENOŠANĀS PROCESS

Kā ikvienam no darbā aplūkoto vienkāršoto kriminālprocesu veidiem, arī vienošanās procesa mērķis ir padarīt visu kriminālprocesu ātru un efektīvu – padarīt ātrāku pirmstiesas izmeklēšanu (pirmstiesas kriminālprocesu) jeb tieši kriminālvajāšanas posmu un iztiesāšanu. Tieši vienošanās process, salīdzinājumā ar pārējiem vienkāršotajiem kriminālprocesiem, bija pirmais, kuru ieviešot likumdevējs izdarīja atkāpi no lietas izskatīšanas pēc būtības un noteica, ka krimināltiesiskās attiecības ar soda veida un mēra noteikšanu apsūdzētajam var tikt noregulētas bez lietas izskatīšanas tiesā pēc būtības.

Kā norādīts Eiropas Padomes Ministru komitejas 1987.gada 17.septembra rekomendācijā Nr. R (87) 18 „*Par dalībvalstu kriminālās justīcijas vienkāršošanu*”, tad tādu nodarījumu lietās, kas ir maznozīmīgas to apstākļu dēļ un kurās lietas fakti šķiet pienācīgi noskaidroti, un izskatās, ka apsūdzētā persona noteikti ir arī vainīgā persona, var tikt piemērots vienkāršotais process, kas izpaužas kā tiesu iestādes realizētas rakstveida procesuālās darbības, atsakoties no iztiesāšanas stadijas, kas nobeidzas ar sodīšanai līdzvērtīgiem lēmumiem, kāds var būt, piemēram, soda noteikšanas process.⁹³

Gan pirms iestāšanās Eiropas Savienībā, gan izstrādājot KPL, kā arī ņemot vērā Eiropas Padomes ministru komitejas rekomendācijas, bija nostiprinājies viedoklis par nepieciešamību ieviest atvieglotus kriminālprocesus. Šis viedoklis tika pamatots ar mērķi ieviest nekavējošu, ātru, efektīvu un relatīvi lētu kriminālprocesu.

Viens no iemesliem, kādēļ mūsu kriminālprocesuālo tiesību piemērošanas prakse tiek kritizēta, un, jāatzīst, pamatoti kritizēta, ir tās pārāk ilgā gaita. Arī šīs situācijas pamatā ir likumdošanas nepilnības, šajā gadījumā tās „smagnējums” un likumdošanā paredzētā praktiskā izpildījuma nepilnības. Viena no iespējām, kā saīsināt un vienkāršot kriminālprocesa gaitu, ir dažādu vienošanās elementu izmantošanu kriminālprocesā, kas ievērojami to atvieglo.⁹⁴

Lai arī iepriekš Latvijā kriminālprocesu regulējošajos normatīvajos aktos tiešā tekstā nav bijis ietverts vienošanās jēdziens, tomēr var izsecināt, kā vienošanās satura būtība ir atrodama gan Latvijas pirmās brīvvalsts laika Kriminālprocesa likumos, padomju okupācijas laika Latvijas PSR Kriminālprocesa kodeksā un pēc neatkarības atjaunošanas līdz attiecīgajiem grozījumiem -

⁹³ Izvilkums no Eiropas Padomes Ministru komitejas 1987.gada 17.septembra rekomendācijas Nr. R (87) 18 par dalībvalstu kriminālās justīcijas vienkāršošanu. Likums un Tiesības, 2000, 2.sējums, nr.1 (5), 3.-5.lpp.

⁹⁴ Strada K. Vienošanās Latvijas Kriminālprocesuālajā likumdošanā – izpratne, nozīme, pilnveides iespēja un nepieciešamība. Grām.: Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga, 2002, 513.lpp.

Latvijas Kriminālprocesa kodeksā paredzētajā izlīguma institūtā. Precizējot minēto, darba autors norada, ka:

1) atbilstīgi Kriminālprocesa likumu 20.panta 3.punktam⁹⁵ vienošanās elements ir obligāts kriminālprocesuālas darbības priekšnoteikums starp kriminālprocesā iesaistītajām personām, ja apsūdzētais izlīgst ar cietušu;

2) atbilstīgi Latvijas PSR Kriminālprocesa kodeksa 5.panta pirmās daļas 6.punktam un 208.panta otrās daļas 1.punktam⁹⁶ vienošanās elements ir obligāts kriminālprocesuālas darbības priekšnoteikums starp kriminālprocesā iesaistītajām personām, ja apsūdzētais izlīgst ar cietušu;

3) atbilstīgi Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 5.panta pirmās daļas 6.punktam un 208.panta otrās daļas 1.punktam⁹⁷ vienošanās elements ir obligāts kriminālprocesuālas darbības priekšnoteikums starp kriminālprocesā iesaistītajām personām, ja apsūdzētais izlīgst ar cietušu.

Taču līdzšinējo vienošanās procesa formu un izpratni, jēdziens „vienošanās” ieguva 2004.gada 1.martā, kad stājās spēkā attiecīgie grozījumu LKPK.

Vienošanās procesa pamatā ir likumpārkāpēja apzināšanās, ka viņš ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu un to nožēlo, piekrīt tam, ka pietiek pierādījumu viņa vainai, tādējādi piekrīt arī notiesājoša tiesas sprieduma taisīšanai, līdz ar ko iespējams ātrāk pabeigt lietas izskatīšanu un likumpārkāpējs var saņemt vieglāku sodu par izdarīto. Šāds risinājums ir izdevīgs gan likumpārkāpējam, gan cietušajam, gan procesa virzītājam un valstij. Kā procesa ekonomija tiek vērtēta arī tas, kas nav iespējama izskatīšana apelācijas instancē.⁹⁸

4.1. Vienošanās process Latvijas Kriminālprocesa kodeksā

Līdz KPL spēkā stāšanās dienai, kriminālprocesuālo kārtību Latvijā regulēja Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Pēc neatkarības atjaunošanas LKPK tika izdarīta virkne būtisku grozījumu, kuru pamatā bija ieviest modernas, demokrātiskas un tiesiskas valsts jēdzienam atbilstošu kriminālprocesuālo noregulējumu, kas saistīts ar vienkāršotu kriminālprocesu turpmāku piemērošanu.

⁹⁵ Kriminālprocesu likumi. Saeimas kodifikācijas nodaļas 1926.gada izdevums. Rīga.

⁹⁶ Latvijas PSR Kriminālprocesa kodeksa komentāri. Autoru kolektīvs B.Azāna vispārīgā redakcijā. Rīga: Avots, 1986.

⁹⁷ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

⁹⁸ Tiesu prakse tiesvedībā par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos. Pieejams: <http://www.at.gov.lv> [aplūkots 2017.gada 4.martā]

Ar 2004.gada 19.fenruārī pieņemto likumu „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā”⁹⁹ likumdevējs papildināja LKPK ar deviņpadsmito A nodaļu „Vienošanās piemērošana pirmstiesas izmeklēšanā” un devīto A sadaļu „Tiesvedība par pirmstiesas izmeklēšanā slēgtu vienošanos”.

Vienošanās par vainas atzīšanu un sodu - šāda institūta ieviešana kā procesuālās vienkāršošanas forma ir nepieciešama un lietderīga. Tā iekonomē ne tikai laiku, bet arī finanses, tādējādi neapšaubāmi atvieglo tiesību aizsardzības iestāžu darbību.¹⁰⁰

Darba autors uzskata, ka vienošanās procesu ir iespējams iedalīt šādos atsevišķos, bet savstarpēji saistošos posmos:

1. Vienošanās procesa piemērošanas tiesisko priekšnoteikumu izvērtēšanas.
2. Vienošanās slēgšana.
3. Vienošanās procesa nosūtīšana un apsūdzētā nodošana tiesai.
4. Vienošanās procesa apstiprināšana tiesā.
5. Tiesas sprieduma pārsūdzēšana.

Šāds vienošanās procesa iedalījums posmos, darba autora ieskatā, ir svarīgs, jo ar katru nākamo posmu tiek apstiprināta iepriekšējā vienošanās procesa posma atbilstība likumam.

Vienošanās procesa piemērošanas tiesisko priekšnoteikumu izvērtēšana. Atbilstīgi LKPK 214.¹ panta pirmajai daļai¹⁰¹ prokurors pēc savas, apsūdzētā vai viņa aizstāvja iniciatīvas varēja slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu tikai tad, ja personu apsūdzēja kriminālpārkāpuma, mazāk smaga vai smaga nozieguma izdarīšanā, bija noskaidroti krimināllietā pierādāmie apstākļi, apsūdzētais piekrita viņam inkriminētā nodarījuma apjomam, kvalifikācijai un vienošanās procesa piemērošanai. Savukārt šī panta otrā daļa noteica, ka vienošanās procesu nevar piemērot, ja krimināllietā ir vairāki apsūdzētie un vienošanos par vainas atzīšanu un sodu nevar piemērot visiem krimināllietā apsūdzētajiem.

Minētā LKPK norma noteic tiesiskos priekšnoteikumus, kas deva pamatu noteiktām kriminālprocesā iesaistītām personām tiesības paust gribu par vienošanās procesa piemērošanu. Tādējādi darba autors norāda, ka saskaņā ar LKPK 214.¹ pantu¹⁰² ir secināmi šādi secīgi vienošanās procesa tiesiskie priekšnoteikumi:

⁹⁹ Likums „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā”: LR likums. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=84955> [aplūkots 2017.gada 4.martā]

¹⁰⁰ Tiesu prakse tiesvedībā par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos. Pieejams: <http://www.at.gov.lv> [aplūkots 2017.gada 4.martā]

¹⁰¹ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

¹⁰² Turpat.

1) saņemot krimināllietu kriminālvajāšanas uzsākšanai, nav konstatēti LKPK 5.pantā norādītie apstākļi, kas nepieļauj tiesvedību krimināllietā;

2) nav konstatēti iemesli, lai nosūtītu krimināllietu papildizmeklēšanai;

3) ir jābūt pieņemtam lēmumam par personas saukšanu pie kriminālatbildības, jo persona iegūst apsūdzētā statusu ar minētā lēmuma pieņemšanas brīdi. Tādējādi prokuroram ir jābūt pārliecībai, ka krimināllietā iegūtie pierādījumi dod pamatu izteikt pamatotu pieņēmumu, ka apsūdzētais ir izdarījis konkrēto noziedzīgo nodarījumu;

4) apsūdzētajam (apsūdzētajiem) inkriminētajam nodarījumam jābūt klasificētam kā kriminālpārkāpumam, mazāk smagam vai smagam nodarījumam. Šis priekšnoteikums attiecināms arī uz gadījumiem, ja apsūdzētais izdarījis nodarījumu vai atsevišķus nodarījumus, kas veido noziedzīgu nodarījumu kopību. Izņēmums varētu būt situācijā, ja, piemēram, reālo kopību veido mazāks smags un sevišķi smags nodarījums, un šie nodarījumi izdalīti atsevišķās krimināllietās;

5) apsūdzētais atzīst savu vainu viņam inkriminētajā noziedzīgā nodarījumā, t.i., piekrīt apsūdzībā norādītajiem nodarījuma faktiskajiem apstākļiem, kvalifikācijai un nodarītā kaitējuma apmēram (vēl nav jābūt obligāti atlīdzinātam);

6) ja krimināllietā ir vairāki apsūdzētie un visiem ir konstatējami minētie priekšnoteikumi;

7) prokurors vai apsūdzētais (vai aizstāvis) izsaka priekšlikumu turpināt kriminālprocesu, piemērojot vienošanās procesu, un „puses” tam piekrīt.

Vienošanās slēgšana. Ja ir konstatēti visi vienošanās procesa piemērošanas priekšnoteikumi, tad saskaņā ar LKPK 214.² pantu¹⁰³ prokurors:

1) ceļot apsūdzību vai turpinot kriminālvajāšanu, atzina par iespējamu attiecīgā procesā slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, izskaidro apsūdzētajam un nepilngadīgā apsūdzētā likumiskajam pārstāvim iespēju noregulēt krimināltiesiskās attiecības, slēdzot vienošanos, kā arī apsūdzētā tiesības vienošanās procesā un vienošanās sekas;

2) informēja cietušo, civilprasītāju un civilatbildētāju par tiesībām izteikt savu viedokli par iespējamo vienošanās procesa piemērošanu. Ar informēšanu nav jāsaprot vienīgi formāla paziņošana par vienošanās procesu un izskaidrojot tā būtību, bet arī informēšana par tiesībām pieteikt prokuroram civilprasību, ja tas iepriekš nav bijis izdarīts;

¹⁰³ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

3) saņēmis no apsūdzētā un nepilngadīgā apsūdzētā likumiskā pārstāvja piekrišanu slēgt vienošanos par atzīšanu un sodu, prokurors sagatavoja vienošanās projektu un uzsāk pārrunas ar apsūdzēto, viņa aizstāvi un nepilngadīgā apsūdzētā likumisko pārstāvi par vienošanās elementiem, t.i., visu prokuroram nepieciešamo informāciju, kas jānorāda vienošanās protokolā un informāciju, kuru norādīs ierosinājumā tiesai par noslēgtās vienošanās apstiprināšanu, ja vienošanās tiks noslēgta;

4) ja apsūdzētais un/vai nepilngadīgā apsūdzētā likumiskais pārstāvis piekrita uzrādītajai apsūdzībai, noziedzīga nodarījuma kvalifikācijai un nodarītā kaitējuma novērtējumam, t.i., atzina savu vainu, prokurors sāka pārrunas par soda veidu un mēru, kura piemērošanu lūgs tiesā. Darba autors uzskata, ka, lai sāktu vienošanās pārrunas par soda veidu un mēru, apsūdzētajam un/vai nepilngadīgā apsūdzētā likumiskajam pārstāvim ne tikai jāpiekrīt nodarītā kaitējuma apmēram, bet ir arī jāvienojas ar prokuroru par šā kaitējuma apmēra atlīdzināšanu. Ja pārrunās ar apsūdzēto un/vai nepilngadīgā apsūdzētā likumisko pārstāvi nav panākta vienošanās par nodarītā kaitējuma apmēru un atlīdzināšanas kārtību, tad turpināt vienošanās procesu nav iespējams, jo LKPK 214.⁶ panta otrās daļas 4.punkts¹⁰⁴ kumulatīvi noteica, ka ierosinājumā tiesai par noslēgtās vienošanās apstiprināšanu ir jānorāda ar noziedzīga nodarījumu radītā kaitējuma apmēru un vienošanos par kaitējuma atlīdzināšanu.

Ja šajā vienošanās slēgšanas posmā tika panākta vienošanās par visiem vienošanās procesa elementiem, tad prokurors turpināja procesu un virzīja to tiesai atbilstīgi LKPK 214.⁶ panta noteikumiem.

Vienošanās procesa nosūtīšana un apsūdzētā nodošana tiesai.

Nododot tiesai krimināllietu par pirmstiesas izmeklēšanā noslēgtās vienošanās apstiprināšanu, tiesa kā procesa virzītājs vērtēja iepriekšējā vienošanās procesa posma atbilstību likumam.

Pirms lietas izskatīšanas tiesā vienošanās procesā, tiesnesis, nerīkojot rīcības sēdi (līdz 2005.gada 1.februārim jautājumu par apsūdzētā nodošanu tiesai tiesnesis izlēma vienpersoniski rīcības sēdē.), saskaņā ar LKPK 225.panta un 416.¹ panta pirmo un otro daļu¹⁰⁵ vienpersoniski, ne vēlāk kā 5 (piecu) dienu laikā no brīža, kad tiesā saņemta lieta, kurā pirmstiesas izmeklēšanā ir noslēgta vienošanās par vainas atzīšanu un sodu, izlēma un pieņēma vienu no šādiem lēmumiem:

1. Vai lieta ir piekritīga šai tiesai un nav apstākļu, kuru dēļ jālūdz saņemtās lietas piekritības grozīšana.

¹⁰⁴ Latvijas Kriminālprocesa kodekss: LR likums. Pieejams: <https://www.likumi.lv> [aplūkots 2017.gada 13.martā]

¹⁰⁵ Turpat.

2. Par apsūdzētā nodošanu tiesai. Ja tiek pieņemts lēmums par apsūdzētā nodošanu tiesai, tiesnesis:

- a) nosaka iztiesāšanas (tiesas sēdes) laiku un vietu. Atbilstīgi LKPK 416.³ panta¹⁰⁶ noteikumiem, krimināllietu vienošanās procesā jāsāk ne agrāk par 10 (desmit) dienām un ne vēlāk par 20 (divdesmit) dienām no brīža, kad apsūdzētais nodots tiesai;
- b) personas, kuras aicināmas uz tiesas sēdi;
- c) lieta izskatīšanu atklātā vai slēgtā tiesas sēdē;
- d) aizstāvja un tulka pieaicināšanu.

3. Par lietas virzīšanu izmeklēšanas pabeigšanai vispārējā kārtībā, ja vienošanās process pirmstiesas izmeklēšanā piemērots, pārkāpjot LKPK noteikumus vai pieļaujot KL normu pārkāpumus, piemēram, soda noteikšanas noteikumus.

4. Par lietas virzīšanu papildizmeklēšanai, pamatojoties uz LKPK 235.pantu.

5. Par lietas apturēšanu, pamatojoties uz LKPK 198.pantu.

6. Par lietas izbeigšanu, pamatojoties uz LKPK 5.pantu vai KL 58.pantā minētos apstākļus personas atbrīvošanai no kriminālatbildības.

Pēc tam, kad tiesnesis pieņēma lēmumu par apsūdzētā nodošanu tiesai, tiuka uzsākts nākamais vienošanās procesa posms - vienošanās procesa apstiprināšana tiesā.

Vienošanās procesa apstiprināšana tiesā.

Darba autora ieskatā šis ir būtiskākais no visiem vienošanās procesa posmiem, jo tieši šajā posmā ar tiesas spriedumu tiek izlemts par inkriminētā nodarījuma kvalifikācijas pareizību, vienošanās procesa atbilstību likumam un pirmstiesas izmeklēšanā noslēgtās vienošanās spēkā esamību vai neesamību.

Saskaņā ar LKPK 214.¹ pantu¹⁰⁷ vienošanās tiesiskais pamats ir pareiza noziedzīga nodarījuma kvalifikācija, jo prokurors var slēgt vienošanos, ja personu apsūdz kriminālpārkāpumā, mazāk smaga vai smaga nozieguma izdarīšanā, ja ir noskaidroti krimināllietā pierādāmie apstākļi un apsūdzētais piekrīt viņam inkriminētā nodarījuma apjomam un kvalifikācijai. Ņemot vērā, ka noziedzīga nodarījuma kvalifikācija iegūst savu juridisko spēku ar brīdi, kad stājies spēkā spriedums, ar kuru persona atzīta par vainīgu konkrēta noziedzīga

¹⁰⁶ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

¹⁰⁷ Turpat.

nodarījuma izdarīšanā, pareizas kvalifikācijas noteikšana ir īpaši nozīmīga brīdī, kad tiesai jāizlemj vai apstiprināt vienošanos un taisīt notiesājošu spriedumu.¹⁰⁸

Saskaņā ar LKPK 416.³ panta pirmo daļu krimināllietā vienošanās procesā bija jāskatīt ne agrāk par desmit dienām un ne vēlāk par divdesmit dienām no brīža, kad apsūdzētais nodots tiesai.¹⁰⁹ Atbilstoši minētajai tiesību normai, tiesnesim ir noteikts prekluzīvs termiņš lietas izskatīšanas uzsākšanai. Šis termiņš ir ļoti līdzīgs ar LKPK 241.pantā noteiktajam par vispārējā kārtībā izskatāmo krimināllietu termiņu – lieta jāskatīt tiesas sēdē ne vēlāk kā par 20 (divdesmit) dienām, bet izņēmuma gadījumos – ne vēlāk par 1 (vienu) mēnesi no dienas, kad lieta saņemta tiesā.

Ja tiesnesis ir veicis visas nepieciešamās procesuāls darbības, kas paredzētas LKPK 416.⁴ – 416.⁶ panta tiesvedības noteikumos par pirmstiesas izmeklēšanā slēgtu vienošanos, un ir pārliecinājies (konstatējis) noteiktu faktu un apstākļu esamību vai neesamību, tad saskaņā ar LKPK 416.⁷ un 416.pantu¹¹⁰ tiesas apspriežu istabā pieņēma vienu no šādiem nolēmumiem:

- 1) par krimināllietas nosūtīšanu prokuroram krimināllietas virzīšanu izmeklēšanas pabeigšanai vispārējā kārtībā, ja vienošanās process pirmstiesas izmeklēšanā piemērots, pārkāpjot LKPK noteikumus vai pieļaujot KL normu pārkāpumu;
- 2) par krimināllietas nosūtīšanu prokuroram papildizmeklēšanai, ja konstatēti LKPK 235.pantā noteiktie papildizmeklēšanas iemesli;
- 3) par krimināllietas izbeigšanu, ja konstatēti LKPK 236.pantā noteiktie izbeigšanas apstākļi;
- 4) notiesājošu spriedumu, apstiprinot pirmstiesas izmeklēšanā slēgto vienošanos par soda veidu un mēru.

Var šķist, ka tiesas (tiesneša) loma vienošanās procesā ir formāla, taču darba autors norāda, ka tā nemaz nav un to apliecina LKPK 416.⁹ panta pirmās un otrās daļas noteikumi par tiesas spriedumu. Saskaņā ar minēto tiesību normu, izskatot lietu par pirmstiesas izmeklēšanā slēgtu vienošanos, tiesa notiesājošā spriedumā norāda:

- 1) pamatojumu, kādēļ tiesai nav šaubu par tiesājamā vainu. Līdz ar to nepārprotami secināms, ka tiesas vērtē arī krimināllietā iegūtos pierādījumus, kā arī to, ka tiesājamais atzīst viņam inkriminētā nodarījuma faktiskās darbības, kvalifikāciju un nodarīto kaitējumu;

¹⁰⁸ Tiesu prakse tiesvedībā par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos. Pieejams: <http://www.at.gov.lv> [aplūkots 2017.gada 4.martā]

¹⁰⁹ Turpat.

¹¹⁰ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

- 2) noslēgtās vienošanās būtību, ko tiesas sēdē atkārtoti apliecinājuši prokurors, tiesājamais un viņa aizstāvis;
- 3) noslēgtās vienošanās pamatotību;
- 4) citu informāciju, kuru tiesa norāda rezolutīvajā daļā saskaņā ar LKPK 314. un 316.pantu.

Tiesas sprieduma pārsūdzēšana.

Atbilstīgi LKPK 416.⁹ panta trešajai daļai spriedumu pasludina un izsniedz lietas dalībniekiem vispārējā kārtībā.¹¹¹ Šo spriedumu par vienošanās apstiprināšanu un tiesājamā notiesāšanu var pārsūdzēt vienīgi kasācijas kārtībā, ja spriedums pamatots uz KL pārkāpumu vai LKPK būtisku pārkāpumu. Tiesības pārsūdzēt spriedumu kasācijas kārtībā bija paredzētas tiesājamam, viņa pārstāvim un likumiskajam pārstāvim, kā arī prokuroram. Cietušajam un civilprasītājam šādu tiesību LKPK neparedzēja.

4.2. Vienošanās process Kriminālprocesa likumā

Ar Kriminālprocesa likuma spēkā stāšanos tika saglabāts un pilnveidots vienošanās procesa institūts. KPL noteic, ka vienošanās procesu var piemērot ne tikai pirmstiesas kriminālprocesā (kriminālvajāšanas posmā), bet arī iztiesāšanā, ja pastāv likumā noteiktie tiesiskie priekšnoteikumi.

Darba autors uzskata, ka līdzīgi kā LKPK, arī KPL regulēto pirmstiesas kriminālprocesā slēgtu vienošanās procesu ir iespējams iedalīt šādos atsevišķos un savstarpēji saistošos posmos:

1. Vienošanās procesa piemērošanas tiesisko priekšnoteikumu izvērtēšanas.
2. Vienošanās slēgšana.
3. Vienošanās procesa nosūtīšana tiesai;
4. Vienošanās procesa sagatavošana iztiesāšanai un apstiprināšana tiesā (iztiesāšana);
5. Tiesas sprieduma pārsūdzēšana.

Šāds pirmstiesas kriminālprocesā slēgta vienošanās procesa iedalījums posmos, darba autora ieskatā, ir nepieciešams, jo katrā nākamajā posmā tiek apstiprināta iepriekšējā posma atbilstība likumam.

¹¹¹ Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.

Ņemot vērā, ka KPL paredz iespēju tiesvedībā slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, tad attiecīgi tiesvedībā slēgtu vienošanos ir iespējams iedalīt atsevišķos un savstarpēji saistošos posmos:

1. Vienošanās procesa piemērošanas tiesisko priekšnoteikumu izvērtēšanas.
2. Vienošanās slēgšana.
3. Vienošanās procesa apstiprināšana tiesā.
4. Tiesas sprieduma pārsūdzēšana.

Pirmstiesas kriminālprocesā slēgta vienošanās. Kopš KPL spēkā stāšanās 2005.gada 1.oktobrī, 38.nodaļas „*Vienošanās piemērošana pirmstiesas kriminālprocesā*” saturs praktiski ir palicis nemainīgs, tajā līdz šim tikai vienreiz ir izdarīti grozījumi. Ar 2012.gada 24.maija (spēkā no 2012.gada 1.jūlija) likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”¹¹², KPL 435.pants „*Apsūdzētā tiesības vienošanās procesā*” tika papildināts ar 7¹.punktu, kas noteic apsūdzētā tiesības iesniegt iebildumus par lietas iztiesāšanu rakstveida procesā, un papildināts KPL 436.panta „*Cietušā tiesības vienošanās procesā*” otrā daļa ar 4¹.punktu, kas noteic cietušā tiesības iesniegt iebildumus par lietas iztiesāšanu rakstveida procesā.

Salīdzinot ar LKPK regulējumu par pirmstiesas kriminālprocesā (izmeklēšanā) slēgtu vienošanos, darba autors norāda uz būtiskākiem labojumiem un papildinājumiem Kriminālprocesa likumā:

1) pirmstiesas kriminālprocesā vienošanos var slēgt par visiem noziedzīgiem nodarījumiem, neatkarīgi no nodarījuma klasifikācijas. Tādējādi pirmstiesas kriminālprocesā vienošanās process ir pieļaujams par izdarītu kriminālpārkāpumu, mazāk smagu, smagu vai sevišķi smagu nodarījumu;

2) KPL vairs nav tāda procesa dalībnieka kā civilprasītājs un civiltbildētājs. Tādējādi prokurors informē tikai cietušo par viņa tiesībām izteikt savu viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu;

3) KPL 83.panta otrā daļa¹¹³ tieši noteic, ka aizstāvja piedalīšanās ir obligāta kriminālprocesā, kas notiek vienošanās procesa kārtībā no brīža, kad tiek uzsāktas pārrunas ar apsūdzēto par vienošanās slēgšanu. Minētā tiesību norma ir attiecināma uz pilngadīgu apsūdzēto,

¹¹² Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/249047-grozijumi-kriminalprocesa-likuma> [aplūkots 2017.gada 2.februārī]

¹¹³ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

t.sk., KPL 83.panta pirmās daļas 5.punktā noteikto, jo nepilngadīgajiem jebkurā gadījumā un neatkarīgi no kriminālprocesa veida aizstāvja piedalīšanās ir obligāta;

4) izvērsti un vienuviet noteiktas apsūdzētā tiesības vienošanās procesā. Atbilstīgi KPL 435.pantam¹¹⁴ (a) apsūdzētajam vienošanās procesā ir tiesības piekrist vai nepiekrīst vienošanās slēgšanai; (b) pieteikt noraidījumu; (c) izteikt savu priekšlikumu par soda veidu un mēru; (d) saņemt krimināllietas materiālu kopijas pēc vienošanās noslēgšanas; (e) zināt par kādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu viņš tiks apsūdzēts tiesā un kādu soda veidu un mēru viņš lūgs tiesu piespriest; (f) piedalīties vienošanās izskatīšanā tiesā; sniegt paskaidrojumus par vienošanās gaitu; (g) iesniegt iebildumus pret lietas iztiesāšanu rakstveida procesā; (h) atteikties no noslēgtās vienošanās līdz brīdim, kad tiesa dodas uz apspriežu istabu, lai pieņemtu nolēmumu; (i) pārsūdzēt nolēmumu; (j) iepazīties ar tiesas sēdes protokolu; (k) saņemt aizstāvja juridisko palīdzību;

5) izvērsti un vienuviet noteiktas cietušā tiesības vienošanās procesā. Atbilstīgi KPL 436.panta otrai daļai¹¹⁵ (a) pieteikt noraidījumus; (b) savlaicīgi saņemt informāciju par to, kad un kur tiesa izskatīs vienošanos; (c) piedalīties vienošanās izskatīšanā tiesā; (d) izteikt savus iebildumus pret vienošanās apstiprināšanu; (e) iesniegt iebildumus pret lietas iztiesāšanu rakstveida procesā; (f) iesniegt kasācijas sūdzību par vienošanās procedūras pārkāpumiem vai KL normu pārkāpumiem; (g) piedalīties lietas izskatīšanā kasācijas instances tiesā.

Darba autors norāda, ka būtiskākie KPL noteiktie tiesiskie priekšnoteikumi par pirmstiesas kriminālprocesā slēgtu vienošanos elementi ir palikuši tādi paši, kādi tie bija LKPK un tie ir aprakstīti iepriekšējā apakšnodaļā. Tādēļ darba autors tos atkārtoti padziļināti neaprakstīs, bet tikai vispārīgi norādīs uz tiem.

Ja ir noskaidroti apstākļi, kas attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, prokurors ir pieņēmis lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, apsūdzētais atzīst savu vainu – piekrīt viņam inkriminētā nodarījuma faktiskajiem apstākļiem, kvalifikācijai un nodarītā kaitējuma apmēram, un piekrīt vienošanās procesa piemērošanai, tad atbilstīgi KPL 433.panta pirmajai daļai¹¹⁶ prokurors pēc sava paša, apsūdzētā un viņa aizstāvja iniciatīvas var slēgt vienošanos par vainas atzīšanu un sodu.

Pēc personas saukšanas pie kriminālatbildības (pēc apsūdzības izsniegšanas), kad ir konstatēti visi nepieciešamie priekšnoteikumi, kas dod pamatu atzīt par iespējamu piemērot

¹¹⁴ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

¹¹⁵ Turpat.

¹¹⁶ Turpat.

vienošanās procesu, prokurors saskaņā ar KPL 434.panta pirmās daļas¹¹⁷ noteikumiem izskaidro apsūdzētajam un nepilngadīgā apsūdzētā pārstāvim iespēju noregulēt krimināltiesiskās attiecības, slēdzot vienošanos, apsūdzētā tiesības un vienošanās procesa sekas. Bez tā, prokurors informē cietušo par viņa tiesībām izteikt savu viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. Teorijā pastāv viedoklis¹¹⁸, ka ir rakstveidā jāinformē cietušo par viņa tiesībām izteikt savu viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. Prokuroram jāievēro, ka cietušajam ir jābūt reālai iespējai izteikt savu viedokli vēl pirms vienošanās noslēgšanas (prokuroram jābūt pārliecībai, ka cietušais ir saņēmis informāciju un viņam ir bijusi iespēja, ja būtu gribējis, sniegt savu viedokli par šādu krimināltiesisko attiecību noregulējumu).¹¹⁹ Darba autors piekrīt, ka rakstveida paziņošana cietušajam vienošanās procesa piemērošanu būtu piemērotākais informēšanas veids, jo to strīdus situācijā ir vieglāk pierādīt, tomēr tas neliedz izmantot citus cietušā informēšanas veidus.

LR AT Senāta Krimināllietu departaments ar 2009.gada 4.novembra lēmumu lietā SKK - 555/2009 (Krimināllieta Nr.11260036509), sakarā ar cietušā kasācijas sūdzību, atcēla Liepāja tiesas 2009.gada 24.augusta spriedumu, ar kuru apstiprināta pirmstiesas kriminālprocesa noslēgtā vienošanās par vainas atzīšanu un sodu, jo Senāts konstatēja, ka cietušajai bijusi liegta iespēja realizēt Kriminālprocesa likumā noteiktās tiesības vienošanās procesā. Lietā noskaidrots, ka 2009.gada 3.jūlijā pieņemts lēmums par I.A. saukšanu pie kriminālatbildības par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts KL 125.panta trešajā daļā. 2009.gada 18.augustā prokurore pieņēmusi lēmumu pārkvalificēt apsūdzētā I.A. darbības no KL 125.panta trešās daļas uz 128.pantu, kā arī noslēgta vienošanās ar apsūdzēto par vainas atzīšanu un sodu. KPL 434.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ja prokurors, ceļot apsūdzību vai turpinot kriminālvajāšanu, atzīst par iespējamu procesā slēgt vienošanos, viņš informē cietušo par viņa tiesībām izteikt savu viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. No minētās likuma normas izriet, ka cietušajam jābūt reālai iespējai izteikt savu viedokli vēl pirms vienošanās noslēgšanas. No lietas materiāliem nav redzams, ka atbilstoši KPL 434.panta pirmās daļas 2.punkta prasībām prokurors būtu informējis cietušo par tiesībām izteikt viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. Cietusī savā kasācijas sūdzībā nenorāda, ka par vienošanās piemērošanu būtu informēta telefoniski. Konkrētajā gadījumā minētās KPL normas pārkāpums atzīstams par

¹¹⁷ Turpat.

¹¹⁸ Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 233.lpp.

¹¹⁹ Turpat.

būtisku KPL likuma 575.panta trešās daļas izpratnē. Atbilstoši KPL 436.panta prasībām, prokurors cietušajai izsūtījis noslēgtās vienošanās protokola kopiju, kā arī izskaidrojis cietušā tiesības vienošanās procesā. Senāta Krimināllietu departaments norāda, ka KPL 436.pantā noteiktas cietušās tiesības vienošanās procesā, kad vienošanās protokols starp apsūdzēto un procesa virzītāju jau ir noslēgts. Taču kā jau iepriekš minēts, konkrētajā gadījumā bija jāievēro cietušās tiesības izteikt savu viedokli pirms vienošanās noslēgšanas.¹²⁰ Darba autors ieskatā, KPL 434.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktā prasības nav vienīgi formāli piemērojama tiesību norma **pirms** vienošanās noslēgšanas. Ir jānodrošina cietušajam reāla iespēja paust savu viedokli par iespējamo vienošanos **pirms** tās noslēgšanas, jo pretējā gadījumā var tikt būtiski pārkāptas cietušā tiesības, piemēram, ja par vienošanās procesu cietušajam tiek paziņots jau pēc vienošanās noslēgšanas un cietušais vēl nav īstenojis savas procesuālās tiesības iesniegt kompensācijas pieteikumu, neskatoties uz to, ka šīs tiesības iesniegt kompensācijas pieteikumu cietušais var īstenot līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā. Tomēr darba autors uzskata, ka jautājums par cietušajam nodarītā kaitējuma apmēru un kompensācijas pieteikuma iesniegšanu ir obligāti jāatrisina līdz vienošanās noslēgšanai saskaņā ar KPL 434.panta trešo daļu un 437.panta pirmās daļas 6.punktu, kas noteic, ka radītā kaitējuma apmērs un vienošanās par tā atlīdzināšanu ir viens no vienošanās elementiem, kā arī ir būtisks KPL 22.pantā ietvertais pamatprincips „Tiesības uz kompensāciju par radīto kaitējumu”. LR AT Senāta Krimināllietu departaments 2010.gada 7.jūnija lēmumā lietā SKK – 252/2010 (Krimināllieta Nr.15830511106) norādīja, ka, ja vienošanās par nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu nav panākta, tad iztrūkst vienošanās protokola būtiska sastāvdaļa, kas noteikta KPL 437.panta pirmās daļas 6.punktā, tas ir, vienošanās kriminālprocesa izpratnē nav noslēgta.¹²¹

Saņēmis no apsūdzētā un nepilngadīgā apsūdzētā pārstāvja piekrišanu slēgt vienošanos, kā arī cietušā viedokli par vienošanās procesa piemērošanu, prokurors atbilstīgi KPL 434.panta otrajai daļai sagatavo vienošanās projektu un uzsāk pārrunas ar apsūdzēto, viņa aizstāvi un nepilngadīgā apsūdzētā pārstāvi par vienošanās elementiem. Darba autors uzskata, ka vienošanās protokola projekta saturam pilnībā jāsaturs visa informācija, kas noteikta KPL 437.panta pirmajā daļā. KPL 83.panta otrā daļa noteic, ka aizstāvja piedalīšanās ir obligāta kriminālprocesā, kas

¹²⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2009.gada 4.novembra lēmums lietā Nr. SKK-555/2009. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2009/skk555.pdf> [aplūkots 2017.gada 14.februārī]

¹²¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 210.gada 7.jūnija lēmums lietā Nr. SKK-252/2010. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2010/skk%20252.doc> [aplūkots 2017.gada 15.februārī]

notiek vienošanās procesa kārtībā no brīža, kad tiek uzsāktas pārrunas ar apsūdzēto par vienošanās slēgšanu.¹²² Darba autors norāda, ka šī KPL tiesību norma ir attiecināma uz pilngadīgiem apsūdzētajiem un KPL tiesību normas dēļ praksē tiek kavēts vienošanās process, jo bieži vien nav iespējams nekavējoties nodrošināt aizstāvja piedalīšanos pārrunās. Atbilstīgi KPL 80.panta trešajai daļai¹²³, ja persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav noslēgusi vienošanos par aizstāvību, bet aizstāvja piedalīšanās ir obligāta vai persona vēlas aizstāvja piedalīšanos, procesa virzītājs paziņo attiecīgās tiesas darbības teritorijas zvērinātu advokātu vecākajam par nepieciešamību nodrošināt aizstāvja piedalīšanos kriminālprocesā. Kā arī saskaņā ar KPL 80.panta ceturto daļu zvērinātu advokātu vecākais ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc procesa virzītāja pieprasījuma saņemšanas paziņo procesa virzītājam par konkrētā advokāta piedalīšanos kriminālprocesā.

Bez tā, ja apsūdzētais iepriekš bija izteicis lūgumu par aizstāvja piedalīšanos, bet pārrunās vairs aizstāvi nevēlas, tad apsūdzētajam nav iespējams atteikties no aizstāvja bez viņa klātbūtnes saskaņā ar KPL 88.panta otro daļu. LR AT Krimināllietu departamenta 2015.gada 6.novembra lēmumā lietā SKK – 659/2015 (Krimināllieta Nr.11331075715) izskaidro, ka KPL 83.panta otrajā daļā noteikta obligāta aizstāvja piedalīšanās kriminālprocesā no brīža, kad tiek uzsāktas pārrunas ar apsūdzēto par vienošanās slēgšanu. No norādīto KPL normu satura izriet prasība par obligātu aizstāvja klātbūtni pirmstiesas kriminālprocesā pārrunu par vienošanās noslēgšanu uzsākšanas brīdī, bet nevis par aizstāvja obligātu piedalīšanos līdz pat vienošanās parakstīšanai.¹²⁴

Darba autora ieskatā KPL 83.panta otrās daļas noteikumi nepamatoti ierobežo apsūdzētā tiesības atteikties no aizstāvja, pamatojoties uz KPL 88.panta pirmo daļu un otrās daļas pirmo un otro teikumu. Līdz ar to ir diskutējams jautājums par KPL 83.panta (pašreizējā redakcijā) lietderīgumu un tā iespējamo grozīšanu, jo praksē, uzsākot pārrunas par vienošanos ar apsūdzēto, kuram aizstāvis nav nepieciešams, ir formāli jāauzaiicina aizstāvis, lai no viņa uzreiz atteiktos.

Minēto iemeslu dēļ un ievērojot to, ka apsūdzētais savu vainu atzīst, prokuroram ir lietderīgāk un ekonomiskāk nodot lietu tiesai vispārīgā kārtībā, ar lūgumu izskatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas.

¹²² Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

¹²³ Turpat.

¹²⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015.gada 6.novembra lēmums lietā Nr. SKK-659/2015. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2015/SKK-659-2015.doc> [aplūkots 2017.gada 16.februārī]

PIEZĪME: 2017.gada 30.martā pieņemts likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”¹²⁵, ar kuru izslēgta KPL 83.panta otrā daļa. Likums stājas spēkā 2017.gada 26.aprīlī.

Pēc tā, kad prokurors ar apsūdzēto ir vienojies par visiem vienošanās elementiem, un abi ir parakstījuši vienošanās protokolu, prokurors, ievērojot KPL 438.panta noteikumus krimināllietas materiālus kopā ar vienošanos protokolu nosūta tiesai, ierosinot tai apstiprināt noslēgto vienošanos.

Darba autora ieskatā ir iespējams vienkāršot un paātrināt vienošanas procesa virzību tiesai, atsakoties no KPL 438.panta otrās daļas prasības par atsevišķa procesuālā dokumenta – ierosinājuma tiesai par noslēgtās vienošanās apstiprināšanas, sagatavošanu. KPL 438.panta otrās daļas 2., 3., 5. un 6.punktā norādīto informāciju, kura nav vienošanās elements, var norādīt atsevišķā veidlapā, kas pievienojama pie vienošanās protokola kā neatņemam tā sastāvdaļa. KPL 438.panta otrās daļas 1. un 7.punktā minētā informācija ir lieka formalitāte un tās esamība vai neesamība neietekmē vienošanās procesu. Savukārt KPL 438.panta otrās daļas 4.punktā minētā informācija ir norādīta vienošanās protokolā, līdz ar to tā atkārtojas. Tādējādi KPL 438.panta pirmajā daļā būtu nosakāms, ka prokurors pēc vienošanās noslēgšanas krimināllietas materiālus kopā ar vienošanās protokola un ar pavadrakstu nosūta tiesai, ierosinot tai apstiprināt noslēgto vienošanos. Pavadraksta saturs teksta zonā varētu būt šāds – atbilstīgi Kriminālprocesa likuma 438.panta pirmajai daļai, nosūtu tiesai piekritīgu krimināllietu Nr. [...] pirmstiesas kriminālprocesā noslēgtās vienošanās apstiprināšanai.

Tiesvedības īpatnības par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos. Attiecībā uz tiesvedības īpatnībām par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos, tad salīdzinājumā ar LKPK, KPL regulējums ar pieņemtajiem grozījumiem (arī būtiskiem) ir izvērstāks ar iespēju iztiesāt krimināllietu ātrāk un ekonomiskāk, lai nodrošinātu krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Darba autors ieskatā būtiskākie grozījumi tika izdarīti ar 2012.gada 24.maijā pieņemto likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”¹²⁶, papildinot KPL ar 540.¹ pantu „*Krimināllietas iztiesāšana rakstveida procesā*”, kas noteic, ka tiesnesis var pieņemt lēmumu par lietas izskatīšanu rakstveida procesā. Atbilstīgi šīs tiesību normas saturam, tā ir tiesneša iniciatīva pieņemt šādu lēmumu un nav nepieciešams citu procesā iesaistīto personu lūgums. Tādējādi likumdevējs, ieviešot rakstveida procesa pieļaujamību vienošanās procesa iztiesāšanā, ir padarījis

¹²⁵ Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”: LR likums. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=290109> [aplūkots 2017.gada 12.aprīlī]

¹²⁶ Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā": LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/249047> [aplūkots 2017.gada 26.februārī]

procesu vēl ātrāku un ekonomiskāku, neierobežojot procesā iesaistīto personu procesuālās tiesības par lietas iztiesāšanu mutvārdos.

Iztiesāšanā vairs netiek lietots jēdziens „tiesājamais”, bet tiek lietots „apsūdzētais”. Salīdzinājumā ar LKPK, var secināt KPL ir saīsināts termiņš, kurā jāsāk izskatīt krimināllieta vienošanās procesā. Ja LKPK termiņu sāka skaitīt no brīža, kad apsūdzētais nodots tiesai, tad KPL 539.panta otrā daļa¹²⁷ noteic, ka krimināllieta vienošanās procesā jāsāk izskatīt 21 dienas laikā no dienas, kad tā ir saņemta tiesneša tiesvedībā.

Šīs apakšnodaļas sākumā darba autors norādīja, ka KPL regulējums par tiesvedības īpatnībām attiecībā uz pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos vairs neparedz atsevišķu posmu (procesuālu darbību) – apsūdzētā nodošana tiesai rīcības sēdē. Minētais rīcības sēdes institūts ir aizstāts ar noteikumiem par krimināllietas sagatavošanas laikā izlemjamiem jautājumiem saskaņā ar KPL 539.panta pirmo daļu. Skatot sistēmiski KPL 539.panta noteikumus par tiesneša rīcību, sagatavojot lietu iztiesāšanai, ar KPL 486.pantā noteiktajiem krimināllietas sagatavošanas vispārīgiem noteikumiem, pēc krimināllietas saņemšanas tiesā, tiesa pārbauda (vērtē):

- 1) vai krimināllieta ir piekritīga šai tiesai;
- 2) vai krimināllietai pievienota apsūdzība;
- 3) vai apsūdzētajam izsniegta apsūdzības kopija;
- 4) vai apsūdzētajam bija nodrošināta iespēja iepazīties ar krimināllietas materiāliem;
- 5) vai pirmstiesas procesā vienošanās ir noslēgta KPL paredzētajā kārtībā;
- 6) vai nav pieļauts KL normu pārkāpums;
- 7) vienošanā paredzēto soda veidu, ja konstatē, ka prokurora izraudzītais soda veids

nav samērīgs ar izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu.

Ja tiesnesis, sagatavojot krimināllietu iztiesāšanai vienošanās procesā konstatē, ka nav ievērots kāds no minētajiem noteikumiem, tad tiek pieņemts lēmums par krimināllietas nosūtīšanu prokuroram pārkāpuma novēršanai. Krimināllietas sagatavošanas iztiesāšanas posmā tiesa vēl nevērtē krimināllietā esošos pierādījumus un kvalifikācijas atbilstību nodarījuma faktiskajiem apstākļiem. Nekonstatējusi krimināllietas sagatavošanas posmā pamatu nosūtīt krimināllietu prokuroram pārkāpuma novēršanai, tiesa noteiktā termiņā sāk izskatīt lietu rakstveida vai mutvārdu procesā, pamatojoties uz KPL 540.¹ panta vai 541.panta noteikumiem.

Neatkarīgi no krimināllietas izskatīšanas formas, tiesas izmeklēšanā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 49.nodaļas normām tiesnesis, izskatot krimināllietu vienošanās procesā,

¹²⁷ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

pārbauda vai vienošanās ir noslēgta likuma noteiktajā kārtībā, vai nav pieļauts Krimināllikuma normu pārkāpums, un taisa notiesājošu spriedumu, apstiprinot noslēgto vienošanos, vai arī, nepiekrītot prokurora ierosinājumam, taisa lēmumu par lietas nosūtīšanu prokuroram trūkumu novēršanai. Pārkāpumi var izpausties gan materiālo, gan procesuālo tiesību normu neievērošanā vai nepamatotā piemērošanā.¹²⁸

Tādējādi tiesas izmeklēšanā tiesa nav vien formāls procesa virzītājs. Kā piemēru, darba autors norāda LR AT Senāta Krimināllietu departamenta 2010.gada 8.jūnijā lēmumā lietā SKK-121/2010¹²⁹ izteikto viedokli, ka, ja noslēgtā vienošanās paredz acīmredzami netaisnīga, noziedzīgā nodarījuma raksturam un apsūdzētā personībai neatbilstoša soda piemērošanu, ko varētu atzīt par Krimināllikuma 35. un 46.panta pārkāpumu, tiesai būtu tiesības lietu nosūtīt prokuroram pārkāpuma novēršanai.

Ar LR AT Senāta Krimināllietu departamenta 2008.gada 29.februāra lēmumu lietā SKK 1-120/08¹³⁰ nolemts atstāt negrozītu Aizkraukles rajona tiesas 2008.gada 23.janvāra lēmumu, ar kuru krimināllieta nodota prokuroram trūkumu novēršanai. Kā viens no Senāta lēmuma pamatojumiem bija apstākļi, ka no Aizkraukles rajona tiesas lēmuma redzams, ka nosacīta soda piemērošana neatbilst konkrētā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam, un Senātam nav pamata šādu atzinumu noraidīt.

Pēc tiesas izmeklēšanas, neatkarīgi no krimināllietas izskatīšanas formas, tiesa, pamatojoties uz KPL 540.¹ panta piekto daļu un 542.panta pirmo daļu¹³¹, pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

- 1) lēmumu par lietas izbeigšanu, ja konstatē KPL 377.pantā noteiktos apstākļus, kas nepieļauj kriminālprocesu;
 - 2) lēmumu par lietas nosūtīšanu prokuroram pārkāpumu novēršanai;
 - 3) notiesājošu spriedumu;
 - 4) lēmumu par lietas iztiesāšanu vispārējā kārtībā, ja apsūdzētais atsakās no vienošanās.
- Ja apsūdzētais atsakās no noslēgtās vienošanās, bet neiebilst kriminālprocesa turpināšanai

¹²⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008.gada 29.februāra lēmums lietā Nr. SKK-252/2010. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2010/skk%20252.doc> [aplūkots 2017.gada 25.februārī]

¹²⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2010. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, K-191.lpp.

¹³⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi 2008. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 383.-388.lpp.

¹³¹ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

vispārējā kārtībā, tiesa var pieņemt lēmumu turpināt kriminālprocesu vispārējā kārtībā¹³².
Iztiesāšana tālāk notiek KPL 46.nodaļā noteiktajā kārtībā.¹³³

Darba autors norāda, ka tiesvedībā par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos, pēc tiesas izmeklēšanas tiesai nav tiesību taisīt attaisnojošu spriedumu.

Ja tiesai nav šaubu par apsūdzētā vainu, tā taisa notiesājošu spriedumu. Notiesājoša sprieduma struktūra un tajā iekļaujams saturs atbilstīgi KPL 540.¹ panta sestās daļas un 543.panta otrās un trešās daļas noteikumiem. Ar 2009.gada 12.marta likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likuma”¹³⁴ KPL 543.pants „*Tiesas spriedums vienošanās procesā*” tika papildināts ar ceturto daļu, kura noteic, ka tiesa, taisot spriedumu, var precizēt vienošanās protokolā paredzēto soda mēru, ja ir pieļauta kļūda, nosakot galīgo sodu, vai ja tas saistīts ar laika tecējumu no vienošanās noslēgšanas dienas līdz iztiesāšanas dienai. Precizējums nedrīkst pasliktināt apsūdzētā stāvokli.

Ja taisot spriedumu, minētais sprieduma precizējums pasliktina apsūdzētā stāvokli, tad tiesa pieņem lēmumu un nosūta krimināllietu prokuroram trūkuma novēršanai.

Atbilstīgi KPL 542.panta otrajai daļai tiesas nolēmumi, kas pieņemti iztiesāšanā par pirmstiesas procesā noslēgtu vienošanos, ir pārsūdzami tikai kasācijas kārtībā.

Tiesvedības īpatnības, slēdzot vienošanos iztiesāšanas procesā. Atbilstīgi KPL 544.panta pirmajai daļai prokuroram un apsūdzētajam ir tiesības līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai savstarpēji vienoties par kriminālprocesa pabeigšanu, noslēdzot vienošanos par vainas atzīšanu un sodu.¹³⁵

Vienošanās procesa piemērošanas pamata priekšnoteikumi iztiesāšanas procesā ir tādi paši kā pirmstiesas kriminālprocesā slēgtai vienošanās un tie ir noteikti KPL 544.panta otrajā daļā. Saskaņā ar KPL 544.panta otro daļu¹³⁶ vienošanās iztiesāšanas procesā pieļaujama, ja:

- 1) apsūdzētais piekrīt inkriminētā noziedzīgā nodarījuma apjomam un juridiskajai kvalifikācijai;
- 2) apsūdzētais atzīst savu vainu viņam inkriminētā noziedzīga nodarījuma izdarīšanā pilnībā. Darba autors norāda, ka apsūdzētā vainas atzīšana ietver arī piekrišana nodarītā kaitējuma apmēram un atlīdzināšanas kārtībai.

¹³² Rokasgrāmata kriminālprocesā tiesnešiem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 110.lpp.

¹³³ Turpat.

¹³⁴ Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā": LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/190010> [aplūkots 2017.gada 27.februārī]

¹³⁵ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

¹³⁶ Turpat.

Vienošanās procesa piemērošana nav atkarīga no izdarītā noziedzīgā nodarījuma klasifikācijas. Kriminālprocesa likuma pamata redakcijas 544.panta otrās daļas 1.punkts¹³⁷ noteica, ka vienošanās slēgšana iztiesāšanas procesā pieļaujama, ja apsūdzētajam ir inkriminēta kriminālpārkāpuma, mazāk smaga nozieguma vai smaga nozieguma izdarīšana. Tādējādi vienošanās process nebija iespējas, ja apsūdzētā izdarītais nodarījums bija klasificējams kā sevišķi smags nodarījums un tajos gadījumos, kad apsūdzētā izdarītais nodarījums vai vairāki nodarījumi veidoja noziedzīgu nodarījumu kopību, kurā viens no nodarījumiem bija sevišķi smags. Ar 2009.gada 12.marta likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”¹³⁸ no KPL 544.panta tika izslēgts otrās daļas 1.punkts, tādējādi likumdevējs izslēdza noziedzīga nodarījuma klasifikāciju kā nosacījumu vienošanās procesa piemērošanai iztiesāšanas procesā.

Ja prokurors uzskata, ka pastāv iespēja noregulēt krimināltiesiskās attiecības, slēdzot vienošanos par vainas atzīšanu un sodu iztiesāšanas laikā, viņš tiesai līdz izmeklēšanas uzsākšanai iesniedz vai mutvārdos piesaka attiecīgu pieteikumu.¹³⁹ Pieteikumu (lūgumu) par vienošanās procesa piemērošanu ir tiesības iesniegt arī apsūdzētajam vai viņa aizstāvim saskaņā ar KPL 545.panta noteikumiem.

Atbilstīgi KPL 545.panta noteikumiem, tiesa:

- 1) pārbauda vienošanās pieļaujamību konkrētajā procesā;
- 2) izskaidro apsūdzētajam vienošanās sekas. Jāizskaidro arī apsūdzētajam, ko nozīmē vainas atzīšana, kā arī lietas skatīšanas kārtība vienošanās procesā un sprieduma pārsūdzības kārtība;
- 3) noskaidro, vai attiecīgi prokurors vai apsūdzētais un viņa pārstāvis piekrīt vienošanās slēgšanai;
- 4) noskaidro cietušā vai viņa pārstāvja viedokli par vienošanās piemērošanu. Darba autora ieskatā arī viedokli par cietušajam nodarītā kaitējuma apmēru.
- 5) nosaka tiesas sēdes pārtraukumu vienošanās saskaņošanai un iesniegšanai tiesā.

Nemot vērā, ka KPL 50.nodaļā nav ietverti speciāli noteikumi par pārrunu procesu starp prokuroru un apsūdzēto par vienošanās elementiem, soda veidu un mēru, tad šie jautājumi ir noregulējami saskaņā ar pirmstiesas kriminālprocesā slēgtu vienošanos. Līdz ar to, ja

¹³⁷ Kriminālprocesa likums: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/107820/redakcijas-datums/2005/10/01> [aplūkots 2017.gada 27.februārī]

¹³⁸ Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā": LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/190010> [aplūkots 2017.gada 27.februārī]

¹³⁹ Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 237.lpp.

apsūdzētajam nav aizstāvja un apsūdzētais nemaz nevēlas aizstāvja piedalīšanos, prokuroram ir saistoši arī KPL 83.panta otrās daļas noteikumi par aizstāvja obligātu piedalīšanos pārrunās par vienošanās slēgšanu. Kā arī ir saistoši KPL 80.panta trešās un ceturtās daļas noteikumi, ja nav iespējams nodrošināt aizstāvja nekavējošu pieaicināšanu. Darba autors atkārtoti secina, ka arī lietās par iztiesāšanas procesā slēgtu vienošanos ir diskutējams jautājums par KPL 83.panta (pašreizējā redakcijā) lietderīgumu un tā iespējamo grozīšanu.

PIEZĪME: 2017.gada 30.martā pieņemts likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”¹⁴⁰, ar kuru izslēgta KPL 83.panta otrā daļa. Likums stājas spēkā 2017.gada 26.aprīlī.

Atbilstīgi KPL 546.panta pirmajai daļai¹⁴¹, ja vienošanās ir noslēgta, tiesa pēc sēdes pārtraukuma tādā pašā sastāvā turpina lietas iztiesāšanu KPL 49.nodaļas „*Tiesvedības īpatnības attiecībā uz pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos*” noteiktajā kārtībā. Turpinot iztiesāt krimināllietu, tiesa saskaņā ar KPL 542.pantu pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

- 1) lēmumu par lietas izbeigšanu, ja konstatē apstākļus, kas nepieļauj kriminālprocesu;
- 2) lēmumu par lietas nosūtīšanu prokuroram pārkāpumu novēršanai;
- 3) notiesājošu spriedumu;
- 4) lēmumu par lietas iztiesāšanu vispārējā kārtībā, ja apsūdzētais atsakās no vienošanās.

Darba autors norāda, ka, ja apsūdzētais iztiesāšanas laika atsakās no vienošanās, tad tiesai nav jāpieņem lēmums par krimināllietas nosūtīšanu prokuroram, bet lietas iztiesāšana jāturpina vispārējā kārtībā saskaņā ar KPL 546.panta trešo daļu.

Atbilstīgi KPL 546.panta otrajai daļai, ja prokurors un apsūdzētais pēc tiesas sēdes pārtraukuma paziņo, ka vienošanās nav noslēgta, tiesa turpina lietas iztiesāšanu vispārējā kārtībā.

Pamatojoties uz KPL 546.panta pirmo daļu un 542.panta otrajai daļai tiesas nolēmumi, kas pieņemti par iztiesāšanā noslēgtu vienošanos, ir pārsūdzami tikai kasācijas kārtībā.

¹⁴⁰ Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”: LR likums. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=290109> [aplūkots 2017.gada 12.aprīlī]

¹⁴¹ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

5. PROKURORA PRIEKŠRAKSTS PAR SODU

Atbilstīgi KL 1.panta trešajai daļai, likumā noteiktajos gadījumos personu atzīst par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un sodu nosaka arī prokurors, sastādot priekšrakstu par sodu.¹⁴² Prokurora priekšraksts par sodu ir pilnībā jauns kriminālprocesa institūts LR kriminālprocesuālajās tiesībās.

Arī pirmās LR brīvvalsts laikā, kurā kriminālprocesā galvenais tiesību avots palika Krievijas 1864.gada „Ustavi”, kas tika tulkoti un izdoti latviešu valodā ar nosaukumu Kriminālprocesa likumi¹⁴³, pastāvēja pēc savas būtības un jēgas līdzīgs kriminālprocesa institūts – tiesas pavēles. Tiesas pavēles varēja piespriest miertiesnesis savas kompetences ietvaros. Kriminālprocesa likumu 38.pants¹⁴⁴ noteica, ka miertiesnešu kompetencei piekrīt lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem draud naudas sods, arests vai cietuma sods, kas nav saistīts ar tiesību zaudēšanu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu 216.pantam lietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas pēc likuma sodami ar naudas sodu, ne augstāku par piecdesmit latiem, vai ar arestu līdz piecpadsmit dienām, miertiesnesis izskatīdams no viņam ienākušiem policijas, valsts iestāžu un amatpersonu paziņojumiem, ka pret noziedzīgo nodarījumu izdarījušo personu iesniegtās apsūdzības pierādījumi ir pietiekoši un neapšaubami, var lietu, neiztiesājot vispārējā kārtībā, piespriest apsūdzētam sodu ar tiesas pavēli. Darba autors norāda, ka noziedzīgi nodarījumi, par kuriem personas sodāma ar arestu vai naudas sodu, pamatojoties uz 1933.gada 24.aprīļa Sodumu likuma 3.panta trešo daļu¹⁴⁵ ir klasificējami kā pārkāpumi. Tādējādi tiesas pavēles piemērošana arī bija atkarīga no izdarīta nodarījuma smaguma. Tiesas pavēle tika noteikta (piespriesta) atklātā tiesas sēdē un pēc tās piespriešanas miertiesnesis pavēles norakstu nosūta ieinteresētajām personām, tostarp arī notiesātajam, kuram septiņu dienu laikā bija tiesības lūgt skatīt lietu vispārīgā kārtībā, ja vien iepriekš nebija lūdzis skatīt lietu ar tiesas pavēli.

¹⁴² Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <https://www.likumi.lv> [aplūkots 2017.gada 2.martā]

¹⁴³ Apsītis R., Birziņa L., Grīnbergs O. Latvijas PSR valsts un tiesību vēsture (1917-1970). Rīga: Izdevniecība „Zvaigzne”, 1970, 84.lpp.

¹⁴⁴ Kriminālprocesa likumi. Saeimas kodifikācijas nodaļas 1926.gada izdevums. Rīga.

¹⁴⁵ 1933.gada 24.aprīļa Sodumu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem. Atkārtots izdevums. Rīga, 1934, 5.lpp.

Prokurora priekšraksts par sodu ir vienīgais no KPL paredzētajiem un ar personas sodīšanu saistītajiem vienkāršotajiem procesiem, kurš neparedz krimināllietas nodošanu tiesai. Personas vaina un sods tiek noteikts un krimināltiesiskās attiecības tiek noregulētas ārpus tiesas.

Saskaņā ar KPL 420.pantu¹⁴⁶, lai prokurors varētu pabeigt kriminālprocesu, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu, ir jābūt šādiem tiesiskiem priekšnoteikumiem:

- 1) nav konstatēti kriminālprocesu nepieļaujošie apstākļi;
- 2) prokuroram, pamatojoties uz kriminālprocesā iegūtajiem pierādījumiem, ir pārliecība par personas vainu viņam inkriminētajā nodarījumā;
- 3) jābūt pieņemtam lēmumam par personas saukšanu pie kriminālatbildības un izsniegtai apsūdzībai;
- 4) apsūdzētais ir izdarījis kriminālpārkāpumu, mazāk smagu noziegumu vai smagu noziegumu, par kuru paredzēts brīvības atņemšanas sods līdz 5 (pieciem) gadiem, ja tam piekrīt amatā augstāks prokurors, izdarot par to atzīmi kriminālprocesa reģistrā. Sākotnējā panta redakcijā bija paredzēta iespēja pabeigt procesu par kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu, taču likumdevējs ar 2016.gada 18.februāra likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā” paplašināja to, nosakot, ka ar nosacījumiem varēs piemērot prokurora priekšrakstu par smagu noziegumu izdarīšanu. Līdz ar to darba autors secina, ka prokurora priekšrakstu par sodu nav iespējams piemērot ne vien par smagu nodarījumu, par kuru paredzēts sods virs 5 (pieciem) gadiem, vai sevišķi smagu noziegumu, bet arī tad, ja apsūdzētā izdarītais nodarījums vai vairāki nodarījumi veido noziedzīgu nodarījumu kopību, kurā viens no nodarījumiem ir smags nodarījums, par kuru paredzēts sods virs 5 (pieciem) gadiem, vai sevišķi smags noziegums;
- 5) ir iespējams piemērot apsūdzētajam naudas sodu vai piespiedu darbu, ievērojot KL noteiktos soda mēra ierobežojumus un soda noteikšanas noteikumus;
- 6) prokurors, ņemot vērā izdarītā noziedzīga nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, personu raksturojošos datus un citus lietas apstākļus, ir guvis pārliecību, ka šai personai nevajadzētu piemērot brīvības atņemšanas sodu, taču to nevar atstāt nesodītu. Lai iegūtu papildus apsūdzētā raksturojošos datus, prokurors to var pieprasīt Valsts probācijas dienestam izvērtēšanas ziņojumu, kurā ietver informāciju, kas paredzēta Ministru kabineta 2011.gada

¹⁴⁶ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

5.aprīļa noteikumos Nr. 271 "Noteikumi par izvērtēšanas ziņojumā iekļaujamās informācijas apjomu un tā sastādīšanas un sniegšanas kārtību"¹⁴⁷;

7) ja apsūdzētais izdarījis vairākus noziedzīgus nodarījumus un prokurora priekšrakstu par sodu var piemērot par visiem nodarījumiem. Darba autors precizē, ja vien apsūdzētā nodarījumi neveido noziedzīgu nodarījumu kopību, kurā viens no nodarījumiem ir smags nodarījums, par kuru paredzēts sods virs 5 (pieciem) gadiem, vai sevišķi smags noziegums;

8) apsūdzētais piekrīt kriminālprocesa pabeigšanai, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu, un piekrīt soda veidam un mēram. Apsūdzētā piekrišanu ir iespējams rakstveidā fiksēt apsūdzības izsniegšanas gaitā. Apsūdzētais piekrišanu nevar atsaukt;

9) apsūdzētais atzīst savu vainu – faktisko apstākļus, nodarījuma kvalifikāciju un nodarītā zaudējuma apmēru;

10) apsūdzētais ir kompensējis (atlīdzinājis) cietušajam nodarīto kaitējumu, kā arī atlīdzinājis valsts izmaksāto kompensāciju;

11) ja par vienu noziedzīgu nodarījumu apsūdzētas vairākas personas, prokurora priekšrakstu par sodu var piemērot personai, kurai šāda piemērošana iespējama saskaņā ar KPL.

Darba autors norāda, ka atšķirībā no vienošanās procesa, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu, aizstāvja klātbūtne nav obligāta, izņemot KPL 83.panta pirmās daļas 1., 4.un 5.punktā noteiktajos gadījumos. Kaut gan faktiski arī šajā procesā ir acīmredzamas vienošanās par sodu pazīmes starp prokuroru un apsūdzēto.

Pēc tam, kad ir konstatēti visi nepieciešamie prokurora priekšraksta par sodu priekšnoteikumu un apsūdzētais ir piekritis prokurora piedāvātajam sodam, prokurors saskaņā ar KPL 421.panta pirmo daļu¹⁴⁸ sagatavo prokurora priekšrakstu par sodu, kurā iekļauj lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu un rezolutīvajā daļā norāda sodu. Atbilstīgi KPL 421.panta otrajai daļai, prokurors savā priekšrakstā par sodu apsūdzētajam var piemērot naudas sodu vai piespiedu darbu, kā arī papildsodus - tiesību ierobežošana vai probācijas uzraudzība – saskaņā ar Krimināllikumā noteikto.¹⁴⁹ Prokuroram, nosakot apsūdzētajam piemērojamā pamatsoda mēru, ir jāievēro šādi KL noteiktie, uz prokurora priekšrakstu par sodu attiecināmie, soda noteikšanas nosacījumi:

¹⁴⁷ Ministru kabineta 2011. gada 5. aprīļa noteikumi Nr. 271 "Noteikumi par izvērtēšanas ziņojumā iekļaujamās informācijas apjomu un tā sastādīšanas un sniegšanas kārtību". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/228928> [aplūkots 2017.gada 7.martā]

¹⁴⁸ Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

¹⁴⁹ Turpat.

1) saskaņā ar KL 40.panta pirmo daļu¹⁵⁰ prokurors, priekšrakstā par sodu nosakot piespiedu darbu, var piemērot ne vairāk kā pusi no šajā pantā paredzētā maksimālā piespiedu darba ilguma. Darba autors norāda, ka, piemērojot piespiedu darbu, prokuroram ir jāpārlicinās vai apsūdzētais ir darba spējīgs;

2) saskaņā ar KL 41.panta 2.¹ daļu¹⁵¹ prokurors var piemērot ne vairāk kā pusi no šā panta otrajā daļā paredzētā maksimālā naudas soda apmēra, ievērojot Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgas apmēru dienā, kad sastādīts priekšraksts par sodu, un norādot savā priekšrakstā par sodu šā naudas soda summu Latvijas Republikas naudas vienībās. Darba autors ieskatā, pirms sodīt apsūdzēto ar soda naudu, būtu lietderīgi noskaidrot apstākli vai apsūdzētajam ir pietiekami ienākumi, lai uzreiz vai noteiktā termiņā samaksātu naudas sodu, vienlaikus arī izskaidrojot apsūdzētajam sekas, ja naudas sods netiks samaksāts.

Atbilstīgi KPL 422.panta pirmajai daļai, personai, pret kuru pabeidz kriminālprocesu ar prokurora priekšrakstu par sodu, izsniedz šā priekšraksta kopiju un informē par tiesībām iepazīties ar krimināllietas materiāliem, izskaidro kriminālprocesa pabeigšanas sekas. Persona parakstās, ka piekrīt noziedzīga nodarījuma kvalifikācijai un apņemas izpildīt priekšrakstā noteikto sodu. Apsūdzētais savu piekrišanu var izteikt nekavējoties vai piecu darba dienu laikā no kopiju saņemšanas dienas. Piekrišanu nevar atsaukt.¹⁵² Darba autors ieskatā, šī KPL procesa norma ir procesu novilcinoša, smagnēja un neatbilst esošajai prokurora priekšraksta par sodu piemērošanas praksei šādu iemeslu dēļ:

1) apsūdzētais jau apsūdzības izsniegšanas gaitā ir piekritis šī procesa piemērošanai, ko rakstveidā arī apliecina. Aizstāvja obligātas piedalīšanās gadījumā šo piekrišanu apstiprina arī aizstāvis. Kā arī apsūdzētajam un viņa aizstāvim tiek izskaidrota prokurora priekšraksta par sodu būtība un kriminālprocesa pabeigšanas sekas;

2) jau pirms prokurora priekšraksta par sodu projekta sagatavošanas prokurors ir vienojies ar apsūdzēto un viņa aizstāvi par soda veidu un mēru;

3) ja apsūdzētais ir piekritis, kas kriminālprocess tiek turpināts un pabeigts, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu, tad viņš jau savu vainu ir atzinis un attiecīgi piekrīt kvalifikācijai;

¹⁵⁰ Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <https://www.likumi.lv> [aplūkots 2017.gada 8.martā]

¹⁵¹ Turpat.

¹⁵² Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

4) apsūdzētā un viņa aizstāvja parakstīts prokurora priekšraksts par sodu apstiprina apsūdzētā iepriekš izteikto piekrišanu, nevis izteic apsūdzētā piekrišanu prokurora priekšraksta par sodu piemērošanu;

5) praksē, ņemot vērā vienkāršoto kriminālprocesu mērķi, prokurora priekšraksta par sodu procesa piemērošana tiek uzsākta un pabeigta vienā dienā, proti, tiek izsniegta apsūdzība, saņemta apsūdzētā un viņa aizstāvja piekrišana, priekšraksta par sodu sagatavošana un izsniegšana apsūdzētajam un viņa aizstāvim, krimināllietas materiālu izsniegšana (pēc vajadzības) un prokurora priekšraksta par soda kopija nosūtīšana cietušajam (ja tāds ir).

Ņemot vērā minēto, darba autors uzskata, ka pašreizējā KPL 422.panta pirmās daļas redakcija ir jāgroza un jāvienkāršo, ietverot tajā vienīgi formālus ar prokurora priekšrakstu par sodu pabeigšanu saistītus noteikumus un nosakot apsūdzētā pārsūdzības tiesības. Tādēļ KPL 422.panta pirmo daļu varētu izteikt šādā redakcijā: "Piekrišanu pabeigt kriminālprocesu apsūdzētais nevar atsaukt. Personai, pret kuru pabeidz kriminālprocesu ar prokurora priekšrakstu par sodu, izsniedz šā priekšraksta kopiju, informē par tiesībām iepazīties ar krimināllietas materiāliem un izskaidro tiesības pārsūdzēt pieņemto lēmumu 10 dienu laikā no prokurora priekšraksta par sodu saņemšanas dienas."

Atbilstīgi KPL 423.panta otrajai daļai, ja persona ir piekritusi priekšrakstam par sodu, taču to nepilda, par soda izpildi atbildīgā institūcija šajā likumā noteiktajā kārtībā ierosina jautājumu par soda aizstāšanu likumā paredzētajā kārtībā.

Igaunijas Kriminālprocesa kodekss 3.nodaļā¹⁵³ ir noteikta soda pavēļu (igauņu valodā - Käskmenetus) process, kas pēc satura un būtības ir ļoti līdzīgs prokurora priekšrakstam par sodu. IKPK 251.pants¹⁵⁴ noteic, ka, ja par personas izdarītu otrās pakāpes noziegumu ir noskaidroti pierādīšanas priekšmetā ietilpstošais apstākļu kopums un prokurors uzskata par iespējamu personai kā pamatsodu piemērot naudas sodu, tad tiesa pēc prokurora lūguma var izskatīt lietu pavēle soda pavēles kārtībā. Soda pavēles kārtība netiek piemērots nepilngadīgajiem aizdomās turētajiem un pret personām, kuriem var piemērot ārstēšanos no narkotikām vai kompleksu ārstēšanos personām, kuras izdarījušas dzimumnoziegumus.

Darba autors secina, ka soda pavēles procesa piemērošanai nav obligāta apsūdzētās personas piekrišana un vainas atzīšanu. Kaut gan, iniciatīva par soda pavēles procesa piemērošanu var nākt no apsūdzētā un viņa aizstāvja puses, un tādējādi var izdarīt pieņēmumu, ka

¹⁵³ Уголовно-процессуальный кодекс. Pieejams: <https://www.juristaitab.ee> [aplūkots 2017.gada 11.martā]

¹⁵⁴ Ibid.

apsūdzētais savu vainu atzīst. Līdz ar to, darba autora ieskatā, lai prokurors piemērotu soda pavēles procesu ir jākonstatē šādi priekšnoteikumi:

1) persona tiek apsūdzēta par otrās pakāpes nozieguma izdarīšanu. Saskaņā ar Igaunijas Sodukodeksa 4.panta trešo daļu¹⁵⁵ par otrās pakāpes noziegumu uzskatāms nodarījums, par kura izdarīšanu Igaunijas Sodukodeksā paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku līdz 5 (pieciem) gadiem vai naudas sods;

2) prokuroram jābūt pārliecinātam, ka ir noskaidroti pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi un savāktie pierādījumi to apstiprina, neskatoties uz piemērojamo procesu;

3) apsūdzētais ir pilngadīgs un viņam nevar (nevajag) piemērot ārstēšanos no narkotikām vai kompleksu ārstēšanos par dzimumnoziegumu izdarīšanu;

4) ir iespējams piemērot naudas sodu.

Pastāvot priekšnoteikumiem, lai piemērotu soda pavēles procesu, prokurors saskaņā ar IKPK 252.pantu¹⁵⁶ sagatavo apsūdzības rakstu, kurā norāda uzdarītā nozieguma faktiskos apstākļus, nodarījuma kvalifikāciju, nodarītā kaitējuma raksturu un apmēru, pierādījumus un piedāvāto soda veidu un mēru. Apsūdzības rakstu prokurors ar krimināllietas materiāliem nosūta tiesai, bet apsūdzības raksta kopiju izsniedz apsūdzētajam un viņa aizstāvim, kuriem 15 (piecpadsmit) dienu laikā pēc kopijas saņemšanas ir tiesības izteikt tiesai rakstveidā savu viedokli par krimināllietas izskatīšanas kārtību.

Tiesa, saņēmusi krimināllietu soda pavēles kārtībā, ne ātrāk kā pēc 15 (piecpadsmit) dienām, atbilstīgi IKPK 253.panta noteikumiem, pieņem vienu no šādiem nolēmumiem:

1) notiesājošu spriedumu, ja tiesa piekrīt prokurora apsūdzības rakstam;

2) lēmumu par krimināllietas izbeigšanu, ja tiesa konstatē kriminālprocesa nepieļaujamos apstākļus;

3) lēmumu par krimināllietas nodošanu atpakaļ prokuratūrai, ja tiesa nepiekrīt soda pavēles procesam. Darba autora ieskatā šo lēmumu tiesa var pieņemt, ja tiesa konstatē, nav ievēroti procesa piemērošanas priekšnoteikumi un, ja tiesa apmierina apsūdzētā un viņa aizstāvja rakstveida lūgumu par krimināllietas izskatīšanu vispārīgā kārtībā.

Notiesājošu spriedumu apsūdzētajam un viņa aizstāvim 15 (piecpadsmit) dienu laikā ir tiesības pārsūdzēt un lūgt krimināllietas izskatīšanu vispārīgā kārtībā. Pēc minētā termiņa iestāšanās, ja apsūdzētais un viņa aizstāvis neizteic lūgumu par krimināllietas izskatīšanu

¹⁵⁵ Пениitenciарный Кодекс. Pieejams: https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/ПЕНИТЕНЦИАРНЫЙ%20КОДЕКС_01.05.2015.pdf [aplūkots 2017.gada 11.martā]

¹⁵⁶ Уголовно-процессуальный кодекс. Pieejams: <https://www.juristaitab.ee> [aplūkots 2017.gada 11.martā]

vispārīgā kārtībā, notiesājošais spriedums stājas likumīgā spēkā. Ja apsūdzētais un viņa aizstāvis pārsūdz spriedumu un lūdz krimināllietu skatīt vispārīgā kārtībā, tiesa pieņem lēmumu par lietas nodošanu atpakaļ prokuratūrai procesa turpināšanai vispārīgā kārtībā.

Darba autors norāda, ka IKPK, noteiktā gadījumā paredz iespēju piemērot soda pavēles procesu tiesvedības stadijā. Saskaņā ar IKPK 256.pantu un 269.panta otrās daļas 2.punktu¹⁵⁷ prokuroram tiesvedībā ir tiesības lūgt tiesu piemērot apsūdzētajam soda pavēles procesu, ja nav iespējams noteikt apsūdzētā atrašanās vietu Igaunijas Republikā un ir pamats uzskatīt, ka apsūdzētais izvairās no tiesas, un ir bijuši pielietoti saprātīgi līdzekļi apsūdzētā meklēšanai. Darba autors norāda, ka minētais iemesls soda pavēles procesa piemērošanai tiesai ir jāvērtē kopsakarā ar iepriekš minētajiem šā procesa piemērošanas priekšnoteikumiem.

Nemot vērā šajā nodaļā minēto par prokurora priekšrakstu par sodu minēto, lai nemaldinātu procesa virzītāju un citas kriminālprocesā iesaistītas personas, darba autors secina, ka ir jāgroza KPL 422.panta pirmo daļas redakcija, ietverot tajā vienīgi formālus ar prokurora priekšrakstu par sodu pabeigšanu saistītus noteikumus un nosakot apsūdzētā pārsūdzības tiesības. Šo grozījumu nepieciešamību ir pamatojama ar apstākli, ka prokurora priekšraksta par sodu piemērošanā visa ar kriminālprocesa pabeigšanu saistītās darbības tiek pabeigtas nekavējoties - vienas dienas laikā.

¹⁵⁷ Уголовно-процессуальный кодекс. Pieejams: <https://www.juristaitab.ee> [aplūkots 2017.gada 11.martā]

SECINĀJUMI

1. Lai optimizētu izmeklēšanas resursus un nodrošinātu ātru un ekonomisku saīsināto procesu, tad līdzīgi kā tas pašlaik ir neatliekamības kārtībā, ir nepieciešams izstrādāt un ieviest praksē vienotu vienkāršotu procesuālo darbību protokolu, kurā vienuviet būtu paredzēts detalizēti ierakstīt visu saīsinātā procesa virzībai nepieciešamās ziņas par faktiem.
2. Kriminālprocesa likumā ir jāparedz prokuroram tiesības elektroniski paziņot apsūdzētajam un citām procesā iesaistītajām personām par pieņemtajiem lēmumiem un citām procesuālajām darbībām, tādējādi mazinot procesā iesaistīto personu rīcības (darbības vai bezdarbības) ietekmi uz saīsinātā procesa vai neatliekamības kārtības virzību.
3. Ir jānosaka vienvērtīgi saīsinātā procesa un neatliekamības kārtības pirmstiesas kriminālprocesa termiņi. Darba autors iesaka, ka saīsinātā procesa pirmstiesas kriminālprocesa termiņi jānoteic darba dienās.
4. Lai mazinātu personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ļaunprātīgi tiesību izmantošanu nolūkā novilcināt saīsināto procesu vai neatliekamība kārtību, ir nepieciešams ieviest KPL atsevišķu regulējumu par aizstāvja pieaicināšanu saīsinātajā procesā un neatliekamības kārtībā, kas noteiktu, ka attiecīgās tiesas darbības teritorijas zvērinātu advokātu vecākais nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc procesa virzītāja pieprasījuma nodrošina aizstāvja piedalīšanos kriminālprocesā.
5. Izvērtējot iespējamus lietderības un citus apsvērumus, KPL neaizliedz prokuroram saīsinātā procesā izvēlēties un piemērot citu vienkāršotā kriminālprocesa veidu (izņemot neatliekamības procesu).
6. KPL neaizliedz prokuroram izvēlēties citu kriminālprocesa veidu, ja konstatē apstākļus, kas liedz kriminālprocesu turpināt neatliekamības kārtībā.
7. Nav vienota procesuālā mehānisma, kas nodrošina ātru procesa virzību, no saīsinātā procesa un neatliekamības kārtībā kriminālprocesa uzsākšanas līdz lietas iztiesāšanai un sprieduma pasludināšanai.
8. Saīsinātā procesa un neatliekamības kārtības ātrums var pazust iztiesāšanas stadijā, jo KPL nav paredzēti sevišķi tiesāšanās kārtības noteikumi par saīsinātā procesa un neatliekamības kārtībā tiesai nodotas lietas iztiesāšanu.

9. Ja ir pamats un pieņemts lēmums atlikt saīsinātā vai neatliekamības kārtībā tiesai nodotas lietas iztiesāšanu pirmajā tiesas sēdē, tad ir nepieciešams noteikt precīzu termiņu, kurā jānozīmē nākamās krimināllietas iztiesāšanas laiks un vieta.

10. KPL ir jāparedz iespēja pirmajā tiesas sēdē iztiesāt saīsinātā vai neatliekamības procesā nosūtītu krimināllietu bez apsūdzētā klātbūtnes, ja viņš nav ieradies bez attaisnojoša iemesla.

11. KPL 80.panta trešā daļa kavē vienošanās procesa virzību, jo pārrunās par vienošanos, kad apsūdzētais (izņemot KPL 83.panta pirmās daļas 1., 4. un 5.punktā noteiktajam) nevēlās aizstāvja piedalīšanos, aizstāvis ir jāpieaicina, lai no viņa uzreiz arī varētu atteikties. Šīs tiesību normas darbība praksē ne tikai kavē vienošanās procesa virzību, bet arī ir par iemeslu vienošanās procesa nepiemērošanai vispār. Tā vietā, ja apsūdzētais savu vainu atzīst, krimināllietā tiek nosūtīta tiesai ar apsūdzētā lūgumu par lietas iztiesāšanu bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas.¹⁵⁸

12. Ir iespējams vienkāršot un paātrināt vienošanas procesa virzību tiesai, atsakoties no KPL 438.panta otrās daļas prasības par atsevišķa procesuālā dokumenta – ierosinājuma tiesai par noslēgtās vienošanās apstiprināšanas, sagatavošanu. KPL 438.panta pirmajā daļā būtu nosakāms, ka prokurors pēc vienošanās noslēgšanas krimināllietas materiālus kopā ar vienošanās protokolu un ar pavadrakstu nosūta tiesai, ierosinot tai apstiprināt noslēgto vienošanos.

13. Lai nemaldinātu procesa virzītāju un citas kriminālprocesā iesaistītas personas, darba autors secina, ka ir jāgroza KPL 422.panta pirmās daļas redakcija, ietverot tajā vienīgi formālus ar prokurora priekšrakstu par sodu pabeigšanu saistītus noteikumus un nosakot apsūdzētā pārsūdzības tiesības.

14. Pozitīvi vērtējami Ministru kabineta virzītie grozījumi Kriminālprocesa likumā, kurā paredzēts apvienot saīsināto procesu un neatliekamības kārtību kā vienu procesa veidu – „Vienkāršotais process”. Taču likumdevējs nav ņēmis vērā (vai nemaz nav apzinājis) to, ka vienlaicīgi ir nepieciešams arī izstrādāt sevišķu iztiesāšanas kārtību vienkāršotā kārtībā saņemtajiem kriminālprocesiem. Pretējā gadījumā joprojām pastāvēs tās pašas problēmas, kas pašlaik ir konstatējamās saīsinātājā procesā un neatliekamības kārtībā, proti, procesa ātrums var apstāties iztiesāšanas stadijā.

¹⁵⁸ Ar 2017.gada 30.marta likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, kas stāsies spēkā 2017.gada 26.aprīlī, ir izslēgta Kriminālprocesa likuma 83.panta otrā daļa.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra (monogrāfijas, zinātniskie raksti, vārdnīcas u.c.):

1. Apsītis R., Birziņa L., Grīnbergs O. Latvijas PSR valsts un tiesību vēsture (1917-1970). Rīga: Izdevniecība „Zvaigzne”, 1970.
2. Izvilkums no Eiropas Padomes Ministru komitejas 1987.gada 17.septembra rekomendācijas Nr. R (87) 18 par dalībvalstu kriminālās justīcijas vienkāršošanu. Likums un Tiesības, 2000, 2.sējums, nr.1 (5).
3. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011.
4. Latvija Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R.Bloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013.
5. Latvijas PSR Kriminālprocesa komentāri. B.Azāna vispārīgā redakcijā. Rīga: „Avots”, 1986.
6. Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. 1970.gada publicētās grāmatas faksimilizdevums. Rīga: Izdevniecība „Zvaigzne”, 1970.
7. Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (sevišķā daļa). Tiesvedības norises krimināllietās. Rīga: Izdevniecība „Zvaigzne”, 1973.
8. LR Valsts policijas un LR Ģenerālprokuratūras izstrādātās „Vadlīnijas kriminālprocesu izmeklēšanas vienkāršošanai”, Rīgā, 2015.
9. Meikališa Ā. Pārskats par kriminālprocesa attīstību Latvijā 2005.-2011. gadā. Pieejams: http://www.lza.lv/LZA_VestisA/66_1-2/6_PARSKATS%20PAR%20KRIM%20PROC_ATTISTIBU.pdf
10. Meikališa Ā. Kriminālprocesa tiesības. Rīga: RaKa, 2000.
11. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.
12. Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2004.
13. Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014.
14. Rokasgrāmata kriminālprocesā prokuroriem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010.
15. Rokasgrāmata kriminālprocesā tiesnešiem. G.Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010.
16. Sakalauris P. Saīsinātais kriminālprocess kā pirmstiesas izmeklēšanas pabeigšanas veids un tā piemērošanas kārtība. Rīga: LPA izdevums, 1997.

17. Strada-Rozenberga K. Kriminālprocesa vienkāršošana: izpratne, tendences, problēmas. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/92139-kriminalprocesa-vienkarsosana-izpratne-tendences-problemas/>.
18. Strada K. Vienošanās Latvijas Kriminālprocesuālajā likumdošanā – izpratne, nozīme, pilnveides iespēja un nepieciešamība. Grām.: Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga, 2002.
19. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis: 1920-1940. – 5.sējums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003.
20. Научно-практическое пособие по применению УПК РФ. Под редакцией доктора юридических наук, профессора, Председателя Верховного Суда Российской Федерации В.М.Лебедева. Москва: Издательство НОРМА, 2004.
21. Смирнов.А.В., Калиновский К.Б. Уголовный процесс. Москва: Питер, 2004.
22. Уголовно-процессуальное право: Учебник/Под общей редакцией профессора, заслуженного деятеля науки РФ П.А.Лупинской. Москва: Юрист, 1997.

Normatīvie akti (likumi, noteikumi, instrukcijas u.c.):

1. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv>
2. Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <https://www.likumi.lv>
3. Kriminālprocesa likums: LR likums. Pieejams: www.likumi.lv
4. Kriminālprocesa likums. 12.izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
5. Kriminālprocesa likums: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/107820/redakcijas-datums/2005/10/01>
6. Prokuratūras likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv>
7. Kriminālprocesu likumi. Saeimas kodifikācijas nodaļas 1926.gada izdevums. Rīga.
8. Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā". LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/220967>
9. Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/249047-grozijumi-kriminalprocesa-likuma>
10. Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”: LR likums. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=290109>
11. Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā": LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/249047>
12. Likums "Grozījumi Kriminālprocesa likumā": LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/190010>
13. Latvijas Kriminālprocesa kodekss. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004

14. Likums „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā”: LR likums. Pieejams <https://m.likumi.lv/doc.php?id=50501>
15. Likums „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā”: LR likums. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=84955>
16. 1933.gada 24.aprīļa Sodli likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem. Atkārtots izdevums. Rīga, 1934.
17. Likums „Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas civilprocesa kodeksā, Latvijas kriminālprocesa kodeksā un Latvijas kriminālkodeksā”: LR likums. Pieejams: www.likumi.lv
18. Ministru kabineta 2011. gada 5. aprīļa noteikumi Nr. 271 "Noteikumi par izvērtēšanas ziņojumā iekļaujamās informācijas apjomu un tā sastādīšanas un sniegšanas kārtību". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/228928>
19. Augstākās Padomes 1991.gada 29.augusta lēmums ”Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā”. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=68772>
20. Augstākās Padomes 1991.gada 29.augusta lēmums ”Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā”. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=68772>
21. Likums „Papildinājumi un pārgrozījumi Kriminālprocesa likumos”: LR likums. Valdības Vēstnesis, 1931. 17.marts, Nr.61:Pieejams: [http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/view/index-dev.html#panel:pa|issue:p_001_wave1931n61|article:DIVL25|page:1|query:neatliekamības kārtībā neatliekamības kārtībā kārtībā|issueType:P](http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/view/index-dev.html#panel:pa|issue:p_001_wave1931n61|article:DIVL25|page:1|query:neatliekamības_kārtībā_neatliekamības_kārtībā_kārtībā|issueType:P)
22. Prasības noslēguma darbu (bakalaura, maģistra, diplom- un kvalifikācijas darbu) izstrādāšanai un aizstāvēšanai Latvijas Universitātē. Pieejams: http://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/jf/studijas/dokumenti/1-38_2012.pdf
23. Metodiskie norādījumi pētniecības darbu (studiju, bakalaura, maģistra un diplomdarbu) izstrādāšanai. Pieejams: http://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/jf/studijas/dokumenti/Sesija/Methodiskie_noradijumi2012marts.pdf
24. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. Pieejams: <http://www.internet-law.ru/law/kodeks/upk.htm>
25. Уголовно-процессуальный кодекс. Pieejams: <https://www.juristaitab.ee>
26. Пенитенциарный Кодекс. Pieejams: https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/ПЕНИТЕНЦИАРНЫЙ%20КОДЕКС_01.05.2015.pdf

Juridiskās prakses materiāli (tiesu prakses (nolēmumi), citi prakses materiāli, arhīva materiāli):

1. Par Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 390.-392.panta un 1997.gada 20.februāra likuma „Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā” pārejas noteikumu 3.punkta atbilstību Latvijas

Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 5.marta spriedums lietā Nr.2001-10-01. Pieejams: www.likumi.lv

2. Tiesu prakse tiesvedībā par pirmstiesas procesā slēgtu vienošanos. Pieejams: <http://www.at.gov.lv>

3. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008.gada 29.februāra lēmums lietā Nr. SKK-252/2010. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2010/skk%20252.doc>

4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2009.gada 4.novembra lēmums lietā Nr. SKK-555/2009. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2009/skk555.pdf>

5. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 210.gada 7.jūnija lēmums lietā Nr. SKK-252/2010. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2010/skk%20252.doc>

6. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015.gada 6.novembra lēmums lietā Nr. SKK-659/2015. Pieejams: <http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department2/2015/SKK-659-2015.doc>

7. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi 2008. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009

8. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2010. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012

9. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2013. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014

10. Likumprojekta „Kriminālprocesa likums” anotācija. Pieejams: http://www.saeima.lv/bi8/lasa?dd=LP0286_0#a

11. Likumprojekts „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”. Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2016_11/IeMLik_261016_GrozKPL_vienkar.1054.docx

12. Likumprojekta „Grozījumi Kriminālprocesa likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2016_11/IeMAnot_261016_GrozKPL_vienka.1054.doc

13. Jūrmalas pilsētas prokuratūras uzraudzības lietas krimināllietās Nr. 11410032716, 11410023016, 11410102114, 11410028416, 11410085714, 11410082416, 11410092915, 11410061714, 11410059614, 11520064814, 11410082414, 11410077714, 11410083814, 11410086814, 11410084414, 11410085714, 11410095414, 11410099814, 11410103214, 11410001215, 11410008315, 11410013315, 11410017715, 114100263915, 11410055714, 11410072115, 11410079315, 11410005016, 11410006716, 11410025216, 11410031816, 11410038616, 11410049216, 11410055416, 114100634016, 11410065316.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2008.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
125.pants – tīšs smags miesas bojājums	245			1	188
162.pants – pavešana netiklībā				1	
175.pants – zādzība				6	
177.pants - krāpšana				1	
179.pants – piesavināšanās				1	
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		4		1	
221.¹ pants - Nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				8	
231.pants – Huligānisms				2	
260.pants - ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana				1	
262.pants - Transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē		1	13	20	
270.pants - pretošanās varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai				1	
Citi noziedzīgi nodarījumi				1	
KOPĀ:		5 (2,04% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	13 (5,31% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	45 (18,37% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	133

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2008.gadā ir izbeigti 4 (četri) kriminālprocesi, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2008.gadā ir pabeigti 4 (četri) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2009.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
175.pants – zādzība	194	1		1	154
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		7		1	
185.pants – mantas tīša iznīcināšana un bojāšana				1	
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				7	
231.pants – Huligānisms				1	
262.pants – transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē		5		13	
Citi noziedzīgi nodarījumi		1			
KOPĀ:		14 (7,22% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	0	24 (12,37 % no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	154

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2009.gadā ir izbeigts 1 (viens) kriminālprocess, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2009.gadā ir pabeigti 7 (septiņi) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2010.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes	
125.pants - tīšs smags miesas bojājums (t.sk., ar nāves sekām)	229			2	133	
175.pants – zādzība		7	2	1		
177.pants – krāpšana				1		
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		20	16			
185.pants – mantas tīša iznīcināšana un bojāšana		1	1			
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				4		
233.pants - šaujamo ieroču, šaujamo ieroču būtisko sastāvdaļu, šaujamo ieroču municijas, lielas enerģijas pneimatisko ieroču, sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu neatļauta izgatavošana, remontēšana, iegādāšanās, glabāšana, nēsāšana, pārvadāšana, pārsūtīšana, realizēšana un realizēšanas noteikumu pārkāpšana						1
249.pants - Narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana			1	2		

262.pants - Transportlīdzekļa vadišana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē		6	4	3	
Noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju		1			
KOPĀ:		36 (15,72% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	25 (10,92% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	12 (5,24% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	133

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2010.gadā nav izbeigts neviens kriminālprocess nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2010.gadā ir pabeigti 2 (divi) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2011.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
175.pants – zādzība	197	2			110
179.pants – piesavināšanās		1			
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		30	4		
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				1	
231.pants - huligānisms		1			
249.pants – narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana		1		1	
262.pants – transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē		1		2	
KOPĀ:	36 (18,27% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	6 (3,05% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	2 (1,02% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	110	

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2011.gadā ir izbeigti 6 (seši) kriminālprocesi, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2011.gadā ir pabeigti 6 (seši) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2012.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
175.pants – zādzība	198	6	1		123
176.pants – laupīšana		1			
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		15	1	1	
185.pants – mantas tīša iznīcināšana un bojāšana		2			
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				2	
233.pants – šaujamieroču, munīcijas neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana un realizēšana				1	
249.pants – narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana		1		2	
262.pants – transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē				3	
KOPĀ:		25 (12,63% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	2 (1,01% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	9 (4,55% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	123

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2012.gadā ir izbeigti 2 (divi) kriminālprocesi, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2012.gadā ir pabeigti 16 (sešpadsmit) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2013.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
126.pants – tīšs vidēja smaguma miesas bojājums	168			1	132
175.pants – zādzība		11		3	
176.pants – laupīšana		1			
179.pants – piesavināšanās			1		
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		18		1	
185.pants – mantas tīša iznīcināšana un bojāšana		4		1	
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				1	
233.pants – šaujamo ierociņu, munīcijas neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana un realizēšana				1	
249.pants – narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana				7	
260.pants – ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu eksploatācijas noteikumu pārkāpšana				1	
320.pants – kukuļņemšana				3	
Citi noziedzīgi nodarījumi				2	
KOPĀ:		34 (20,24% no kopējā tiesai)	1 (0,60% no kopējā tiesai)	21 (12,50% no kopējā tiesai)	132

	nodoto kriminālietu skaits)	nodoto kriminālietu skaits)	nodoto kriminālietu skaits)	
--	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	--

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2013.gadā ir izbeigti 2 (divi) kriminālprocesi, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2013.gadā ir pabeigti 25 (divdesmit pieci) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2014.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
174.pants – cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo	244			1	159
175.pants – zādzība		8		3	
176.pants – laupīšana		2			
179.pants – piesavināšanās		1			
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		17	3	3	
185.pants – mantas tīša iznīcināšana un bojāšana		3	1	2	
Noziedzīgi nodarījumi uzņēmējdarbībā				1	
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				2	
233.pants – šaujammieroču, munīcijas neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana un realizēšana				3	
249.pants – narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana				4	
262.pants – transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē			2	2	
320.pants –				1	

kukuļņemšana					
	KOPĀ:	33 (13,52% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	4 (1,64% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	22 (9,02% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	159

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2014.gadā ir izbeigti 3 (trīs) kriminālprocesi, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2014.gadā ir pabeigti 30 (trīsdesmit) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2015.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
125.pants – tīšs smags miesas bojājums (ar nāves sekām)	271			2	182
175.pants – zādzība		10	1	1	
176.pants – laupīšana		1		2	
179.pants – piesavināšanās		1			
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		18	5	2	
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				1	
233.pants – šaujamieroču, munīcijas neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana un realizēšana				2	
249.pants – narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana				5	
Citi noziedzīgi nodarījumi		1			
KOPĀ:		31 (11,44% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	6 (2,21% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	5 (1,85% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	182

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2015.gadā ir izbeigti 4 (četri) kriminālprocesi, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2015.gadā ir pabeigti 32 (trīsdesmit divi) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2016.gadā tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Piemērotais process KL pants	Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
175.pants – zādzība	271	2		1	201
180.pants – zādzība, krāpšana un piesavināšanās nelielā apmērā		27	6		
185.pants - mantas tīša iznīcināšana un bojāšana		3	1		
221.¹ pants – nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizācija				2	
231.pants – huligānisms				1	
249.pants – narkotisko un psihotropo vielu ražošanas, iegādāšanās, glabāšanas, uzskaites, izsniegšanas, pārvadāšanas un pārsūtīšanas noteikumu pārkāpšana		3	1	13	
260.pants – ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana				1	
262.pants – transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē				1	
270.pants – pretošanās varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai				1	
Noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju		1			
Citi noziedzīgi nodarījumi			1		
KOPĀ:		36 (13,28% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	8 (2,95% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	21 (7,75% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	201

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2016.gadā ir izbeigti 4 (četri) kriminālprocesi nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2016.gadā ir pabeigti 37 (trīsdesmit septiņi) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

**Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2017.gada janvārī tiesai nodotajām
krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus**

Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
13			1	20
KOPĀ:	0	0	1 (7,69% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	20

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2017.gada janvārī nav izbeigts neviens kriminālprocess, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2017.gada janvārī ir pabeigti 3 (trīs) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūras darbības pārskats par 2017.gada februārī tiesai nodotajām krimināllietām, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus

Kopējais tiesai nodoto krimināllietu skaits	Saīsinātā procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Neatliekamības kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Vienošanās procesa kārtībā nodoto krimināllietu skaits	Tiesā izskatītās krimināllietas, kurās lūgts skatīt lietu bez pierādījumu pārbaudes
26	8	1	2	14
KOPĀ:	8 (30,77% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	1 (3,85% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	2 (7,69% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita)	14

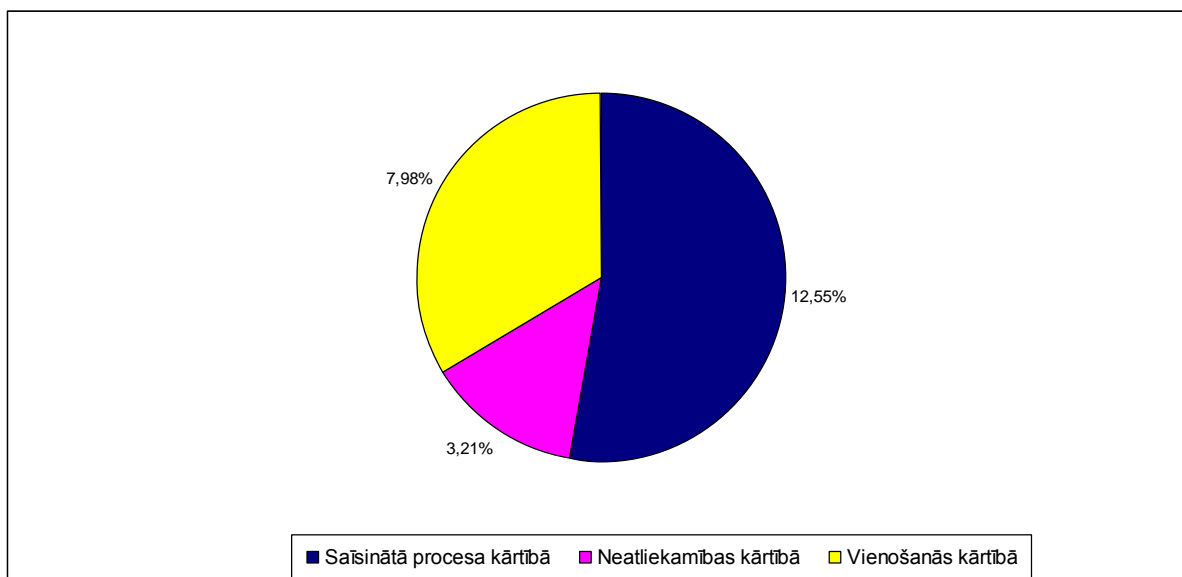
Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2017.gada februārī nav izbeigts neviens kriminālprocess, nosacīti atbrīvojot personu no kriminālatbildības, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 415.pantu.

Jūrmalas pilsētas prokuratūrā 2017.gada februārī ir pabeigti 2 (divi) kriminālprocesi, kuros ir piemērots prokurora priekšraksts par sodu.

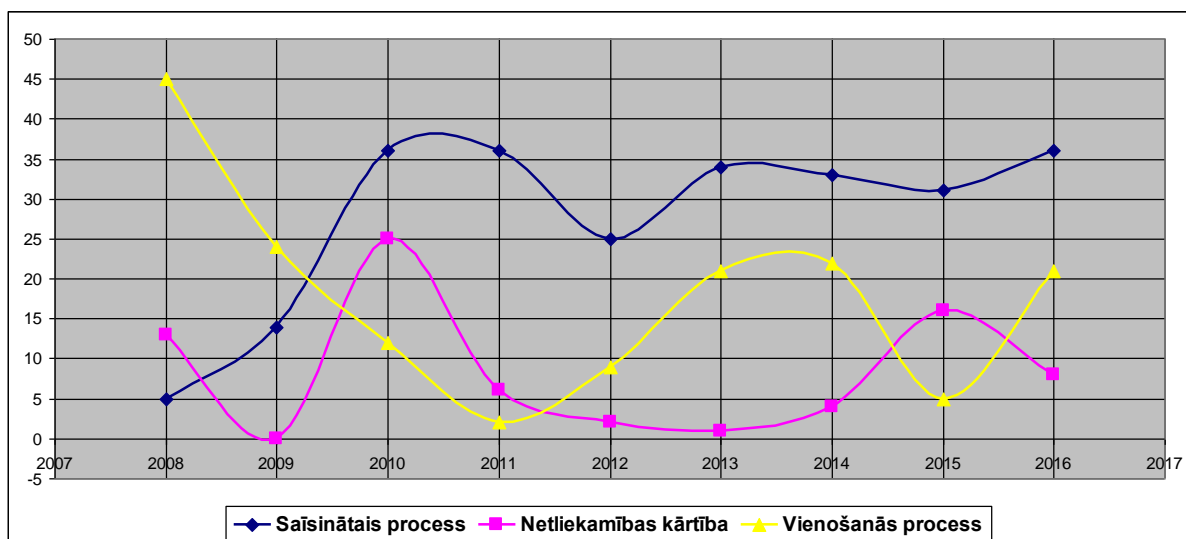
Tiesai nodoto vienkāršoto kriminālprocesu kopējais īpatsvars attiecībā uz tiesai nodotajām krimināllietām

Laika posmā no 2008.gada līdz 2017.gada 1.martam, Jūrmalas pilsētas prokuratūra ir nodevusi tiesai 2056 (divi tūkstoši piecdesmit sešas) krimināllietas, no kurām:

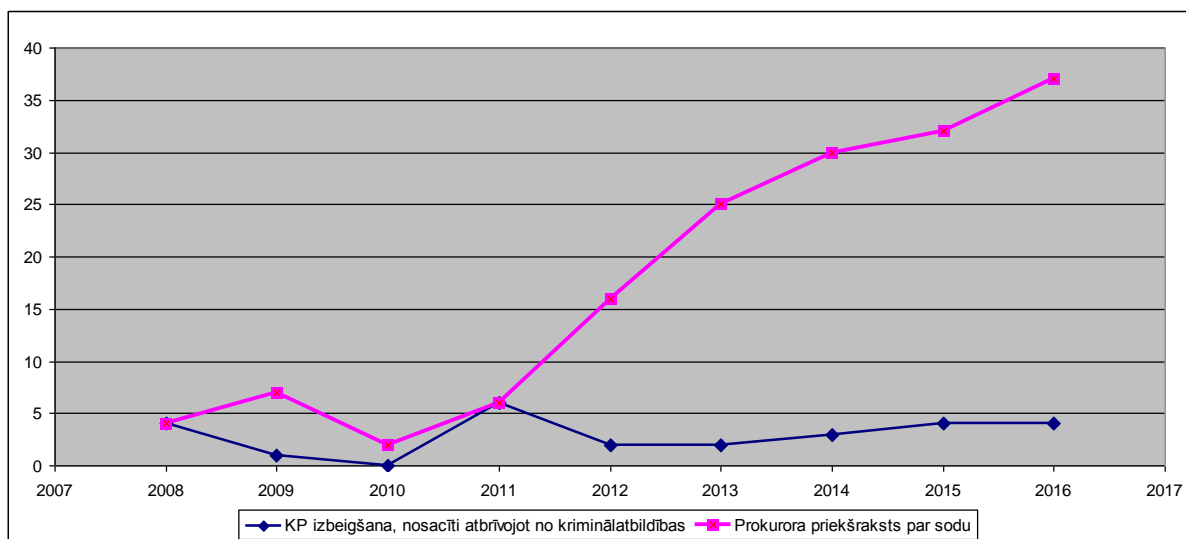
- 1) 258 (divi simti piecdesmit astoņas) krimināllietas jeb 12,55% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita ir nodotas saīsinātā procesa kārtībā;
- 2) 66 (sešdesmit sešas) krimināllietas jeb 3,21% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita ir nodotas neatliekamības kārtībā;
- 3) 164 (viens simts sešdesmit četras) krimināllietas jeb 7,98% no kopējā tiesai nodoto krimināllietu skaita ir nodotas tiesai par pirmstiesas kriminālprocesā slēgtu vienošanos.

Uz tiesu nosūtītās krimināllietas, kuras nodotas tiesai piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus

Kriminālprocesi, kuri pabeigti, piemērojot vienkāršotos kriminālprocesus

LĒMUMS
par krimināllietas Nr.1141000[.] nodošanu tiesai
saīsinātā procesa kārtībā

Rīgā

2017.gada [..].februārī

Jūrmalas pilsētas prokuratūras prokurors [vārds, uzvārds], izskatījis krimināllietas Nr.1141000[.]materiālus, konstatēja, ka pirmstiesas kriminālprocesa gaitā tika noskaidrots un pierādīts, ka

[fiziskās personas vārds, uzvārds], personas kods[.], dzīvo [..], nestrādā, apsūdzēts par to, ka **neatļauti iegādājās un glabāja narkotisko vielu, bez nolūka to realizēt.**

[fiziskās personas vārds, uzvārds]pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotā laikā, vietā un apstākļos, bet ne vēlāk kā 2017.gada 2.februārī ap plkst.17:50, no pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotas personas iegādājās un pie sevis virsjakas kabatā glabāja šļircē 0,28 ml gaiši brūnas krāsas duļķainu šķidrums, kas satur 0,0115 g heroīna un apakšbiksēs glabāja polimēra materiāla maisiņā 0,7953 g baltas krāsas pulverveida vielu, kas satur metamfetamīnu (metamfetamīna saturs vairāk kā 0,02 g), bez nolūka tos realizēt, līdz brīdim kad viņu aizturēja policijas darbinieki.

Ar savām darbībām [fiziskās personas vārds, uzvārds] izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 253.panta pirmajā daļā.

Tiesā tiks izmantoti šādi pirmstiesas kriminālprocesā iegūti pierādījumi:

1. [fiziskās personas vārds, uzvārds]ziņojums(lietas 8.lapa);
2. [fiziskās personas vārds, uzvārds]pārmeklēšanas akts (lietas 10.-11.lapa);
3. Apskates protokols ar foto tabulu (lietas 12.-13.lapa);
4. Ekspertu atzinums par primārās komisijas narkotisko un psihotropo vielu ekspertīzes veikšanu Nr.1701083 (lietas 15.-16.lapa);
5. [fiziskās personas vārds, uzvārds] aizturēšanas protokols (lietas 19.lapa);
6. [fiziskās personas vārds, uzvārds]liecības (lietas 20.-22., 47.-48.lapa);
7. Liecinieka [fiziskās personas vārds, uzvārds]liecības (lietas 49.-52.lapa);
8. Liecinieka [fiziskās personas vārds, uzvārds]nopratināšanas protokols (lietas 53.-55.lapa);

2017.gada 2.februārī [fiziskās personas vārds, uzvārds] aizturēts Kriminālprocesa likuma 264.panta pirmās daļas 3.punkta kārtībā (lietas 19.lapa), 2017.gada 3.februārī atbrīvots (lietas 43.lapa). Kriminālprocesa ietvaros [fiziskās personas vārds, uzvārds]nav piemērots drošības līdzeklis.

Saskaņā ar Krimināllikuma 47.pantu apsūdzētā [fiziskās personas vārds, uzvārds]atbildību mīkstinoši apstākļi nav konstatēti.

Saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1.punktu par apsūdzētā [fiziskās personas vārds, uzvārds]atbildību pastiprinošu apstākli ir atzīstams tas, ka noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu.

Apsūdzētā mantai arests nav uzlikts.

Procesuālie izdevumi prokuratūrā nav iesniegti.

Par apsūdzētā personību noskaidrots, ka viņš ir dzimis [...] Jūrmalā, Latvijas Republikas pilsonis, neprecējies, ar 11 klašu izglītību, nestrādā, ar patstāvīgu dzīves vietu [...]. Agrāk sodīts.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 318.panta pirmās daļas 4.punktu, 411.panta 3.punktu, 430.pantu, 431.pantu, 432.pantu,

nolēmu

1. Saut pie kriminālatbildības **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, personas kods[...],noziedzīganodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts **Krimināllikuma253.panta pirmajā daļā.**
2. Nodot krimināllietu Nr.1141000[...],pēc piekritības Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam izskatīšanai pēc būtības.
3. Izsniegt apsūdzētajam **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā kopiju kopā ar krimināllietas materiālu kopijām un informāciju par viņa tiesībām un pienākumiem tiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.

Jūrmalas pilsētas
prokuratūras prokurors [vārds, uzvārds]

Lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai saīsinātā procesa kārtībā, lietisko pierādījumu un dokumentu saraksta kopiju, uz tiesas sēdi aicināmo personu saraksta kopiju un izrakstu par apsūdzētā tiesībām un pienākumiem tiesā, kā arī lietas materiālu kopijas saņēmu 2017.gada _____

Saņēmis lietas materiālu kopijas, **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** sniedza šādu informāciju:

_____ aizstāvja piedalīšanos lietas iztiesāšanā;

Personas, kuras pēc aizstāvības domām, būtu izsaucamas uz tiesas sēdi:

_____ iespējai, ka krimināllietu apsūdzībā vai tās pastāvīgā daļā izskata bez pierādījumu pārbaudes.

Apsūdzētais _____

Prokurors _____

LĒMUMS
par krimināllietas Nr.1141[.] nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā

Jūrmalā

2017.gada [..].februārī

Jūrmalas pilsētas prokuratūras prokurors [vārds, uzvārds], izskatījis kriminālprocesa Nr.1141000[.] materiālus, konstatēja, ka pirmstiesas kriminālprocesa gaitā tika noskaidrots un pierādīts, ka **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, personas kods [..], dzīvo [..], nestrādā, apsūdzēts par to, **ka izdarīja zādzību nelielā apmērā**, un proti:

2017.gada 31.janvārī ap plkst.11:00**[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, atrodoties SIA [..] veikalā “Supernetto”, [..], Jūrmalā, alkohola ietekmē, mantkārīgu motīvu vadīts, nolūkā nolaupīt svešu kustamu mantu, slepus no apkārtējiem no veikalā izvietotā preču stenda, nozaga, paslēpjot savā apģērbā augļu vīna “Beloff” 0,7 l tilpuma pudeli EUR 2,05 vērtībā. Pēc tam, **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, nesamaksājot par nozagto preci, pagāja garām kasei.

Tādā veidā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** izdarīja zādzību nelielā apmērā, nozogot SIA [..] piederošo preci EUR 2,05 vērtībā, nodarot zaudējumu minētās summas apmērā.

Ar savām darbībām [fiziskās personas vārds, uzvārds] izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā.

Apsūdzētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** vaina viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā pierādīta pilnībā ar visiem krimināllietā savāktajiem pierādījumiem, to kopumā un savstarpējā sakarībā, kas tiks izmantoti tiesas sēdē:

1. ar cietušās SIA [..] pārstāves **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** iesniegumu (lietas 5.lapa);
2. ar pavadzīmi Nr.4357378 (lietas 6.-7.lapa);
3. ar apskates protokolu, shēmu un fototabulu (lietas 10.-16.lapa);
4. ar cietušās SIA [..] pārstāves **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 19.-20.lapa);
5. ar liecinieka **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 22.lapa);
6. ar **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 31.-33.,38.-39.lapa);
7. ar CD diska apskates protokolu (lietas 25.lapa);
8. ar izņemšanas protokolu (lietas 27.lapa);
9. ar apskates protokolu (lietas 28.lapa);
10. ar **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** aizturēšanas protokolu (lietas 29.lapa);
11. ar lēmumā par personas atzīšanu par aizdomās turēto fiksēto (lietas 35.lapa);
12. ar protokola par personas nogādāšanu atskurbtuves telpās un alkometra izdrukā fiksēto (lietas 65.-66.lapa);
13. ar **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** ziņojumu (lietas 67.lapa);
14. CD disks ar video novērošanas kameru ierakstiem no SIA [..] veikala Jūrmalā, [..] (pie krimināllietas materiāliem).

[fiziskās personas vārds, uzvārds] aizturēts 2017.gada [..], atbrīvots 2017.gada [..].februārī. 2017.gada [..].februārī piemērots drošības līdzeklis – pieteikšanās noteiktā laikā policijas iestādē.

SIA [..] atzīta par cietušo, nav pieteikta kaitējuma kompensācija.

Saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta pirmo daļu [**fiziskās personas vārds, uzvārds**]atbildību mīkstinoši apstākļi nav konstatēti. Saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otro daļu par [**fiziskās personas vārds, uzvārds**]atbildību mīkstinošu apstākli būtu atzīstams tas, ka viņš vaļširdīgi atzinis savu vainu un nožēlo izdarīto.

Saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1. un 12.punktu par atbildību pastiprinošo apstākli atzīstams tas, ka noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu un izdarīts alkohola ietekmē.

Apsūdzētā [**fiziskās personas vārds, uzvārds**]mantai nav uzlikts arests.

Procesuālie izdevumi prokuratūrā līdz lēmuma pieņemšanai nav iesniegti.

Pie krimināllietas materiāliem pievienots lietiskais pierādījums CD disks ar video kameru novērošanas ierakstiem.

Par apsūdzētā personību noskaidrots, ka viņš ir dzimis, 1992.gada 16.augustā Rīgā, ar pamata izglītību. Pēdējo reizi sodīts ar Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu nama 2016.gada 18.augusta spriedumu pēc Krimināllikuma 180.panta pirmās daļas ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 1 mēnesi 15 dienām (atbrīvots pēc soda izciešanas no Rīgas Centrālcietuma 25.08.2016.).

Krimināllieta tiks iztiesāta **2017.gada [..]februārī, plkst. [..], Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namā, Zigfrīda Meierovica prospektā 1a, Jūrmalā, 2.stāvā, 7.tiesas sēžu zālē.** Ierodoties uz tiesas sēdi, līdzī jāņem personību apliecinošs dokuments.

Lēmumam tiek pievienots uz tiesas sēdi izsaukamo personu saraksts.

Nemot vērā minēto, uzskatu, ka savāktie pierādījumi ir pietiekami, lai uzturētu apsūdzību tiesā un krimināllieta ir nosūtāma izskatīšanai pēc piekritības Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam neatliekamības kārtībā pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 427.pantu, 442.pantu un 443.panta pirmo daļu,

nolēma

1. Saut pie kriminālatbildības [**fiziskās personas vārds, uzvārds**], personas kods [..], noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts **Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā.**
2. Krimināllietu Nr.1141000[..**fiziskās personas vārds, uzvārds**], personas kods [..], apsūdzībā par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pēc Krimināllikuma 180.panta pirmās daļas nosūtīt izskatīšanai pēc būtības Rīgas rajona tiesas Jūrmalas tiesu namam.
3. Izsniegt [**fiziskās personas vārds, uzvārds**]lēmuma par krimināllietas Nr. 1141000[..**fiziskās personas vārds, uzvārds**]nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā kopiju, izrakstu par apsūdzētā tiesībām un pienākumiem tiesā, uz tiesas sēdi aicināmo personu saraksta kopiju un krimināllietas materiālu kopijas.
4. Par pieņemto lēmumu informēt cietušā SIA [..] pārstāvi [**fiziskās personas vārds, uzvārds**], nosūtot viņai lēmuma kopiju un informāciju par tiesībām un pienākumiem tiesā.

Lēmums par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā nav pārsūdzams.

Jūrmalas pilsētas prokuratūras
prokurors

[vārds, uzvārds]

Lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai neatliekamības kārtībā kopiju ar pielikumiem, izrakstu par apsūdzētā tiesībām un pienākumiem tiesā, kā arī lietas materiālu kopijas saņemumu 2017.gada ____ ._____.

/apsūdzētā paraksts/

VIENOŠANĀS PROTOKOLS

Jūrmala

2017.gada [..].februārī

Vienošanās sāka plkst. 11 un 45 min., pabeigta plkst. 12 un 20 min.

Es, Jūrmalas pilsētas prokuratūras prokurors[*vārds, uzvārds*], ievērojot Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) 325.-327., 433.-437.panta noteikumus, uzskatu par iespējamu slēgt vienošanos un vienojos ar

[*fiziskās personas vārds, uzvārds*], personas kods [..]

piedaloties aizstāvim, zvērinātam advokātam [*vārds, uzvārds*] (orderis Nr.[..]).

Ņemot vērā to, ka apsūdzētais [*fiziskās personas vārds, uzvārds*], piedaloties aizstāvim, ir piekritis vienošanās procesa piemērošanai, viņam ir izskaidrotas tiesības vienošanās procesā un sekas, kas rodas līdz ar vienošanās noslēgšanu, atzinusi, ka krimināllietā ir noskaidroti apstākļi, kas attiecas uz pierādīšanas priekšmetu, un apsūdzētais piekrīt viņam inkriminētā nodarījuma apjomam, kvalifikācijai, radītā kaitējuma novērtējumam un tieši :

izdarīja svešas kustamas mantas nolaupīšanu, saistītu ar vardarbību (laupīšana).

2016.gada [..].oktobrī ap plkst.17.00 [*fiziskās personas vārds, uzvārds*], atrodoties uz ielas pretī ēkai [..], Jūrmalā un nolūkā prettiesiski iegūt svešu mantu, no mugurpuses piegāja pie [*fiziskās personas vārds, uzvārds*] un strauji norāva viņai no pleca rokas somiņu. Kad cietusī [*fiziskās personas vārds, uzvārds*] centās atgūt savu mantu, [*fiziskās personas vārds, uzvārds*], pielietojot savu fizisko spēku, ar rokām nogrūda cietušo [*fiziskās personas vārds, uzvārds*] zemē, no somiņas paņēma viņas naudas maku un, nometot somiņu zemē, aizskrēja prom.

Tādā veidā [*fiziskās personas vārds, uzvārds*], pielietojot vardarbību, nolaupīja cietušās [*fiziskās personas vārds, uzvārds*] mantu : maku EUR 6 vērtībā, kurā atradās nauda EUR 140 apmērā, AS [..] kredītkarte bez materiālās vērtības, [..] karte bez materiālās vērtības, [..] karte EUR 0,99 vērtībā, divas bildes bez materiālās vērtības, kopsummā par EUR 146,99.

Tādējādi [*fiziskās personas vārds, uzvārds*] izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts **Krimināllikuma 176.panta pirmajā daļā.**

Turklāt [*fiziskās personas vārds, uzvārds*], būdams brīdināts par kriminālatbildību par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu lietošanu, neatļauti lietoja narkotiskās un psihotropās vielas.

[*fiziskās personas vārds, uzvārds*], būdams ar Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Jūrmalas iecirkņa 2015.gada 22.jūlija lēmumu administratīvi sodīts pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.panta pirmās daļas par narkotisko un psihotropo vielu lietošanu un brīdināts par kriminālatbildību, ja tas gada laikā pēc administratīvā soda uzlikšanas neatļauti lieto narkotiskās vai psihotropās vielas, pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā laikā un vietā, bet ne vēlāk kā līdz 2016.gada 26.jūnija plkst.11.00, pretēji izteiktam brīdinājumam, neatļauti lietoja narkotiskās un psihotropās vielas, kad viņu aizturēja Jūrmalā, [..] un nosūtīja

medicīniskās pārbaudes veikšanai, kur ķīmiski toksikoloģiskajā izmeklēšanā viņam konstatēta tetrahidrokanabinola skābe, morfīns, 1,4-benzodiazepīna atvasinājuma metabolītu “zīmes”.

Tādējādi **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts **Krimināllikuma 253².panta pirmajā daļā.**

Cietusī [fiziskās personas vārds, uzvārds]2017.gada 17.janvārī pieteica kompensācijas pieteikumu par nodarīto materiālo zaudējumu EUR 146,99 apmērā, kuru apsūdzētais [fiziskās personas vārds, uzvārds] 2017.gada 15.februārī ir pilnīgi atlīdzinājis.

Saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otro daļu par apsūdzētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**atbildību mīkstinošo apstākli var uzskatīt savas vainas pilnīgu atzīšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Krimināllikuma 176.panta pirmajā daļā, 253².panta pirmajā daļā, un izdarītā nožēlošanu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 3.punktum par apsūdzētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** atbildību mīkstinošo apstākli var uzskatīt, ka vainīgais labprātīgi atlīdzinājis cietušajam ar noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 176.panta pirmajā daļā, radīto kaitējumu.

Apsūdzētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**atbildību pastiprinošie apstākļi lietā nav konstatēti.

Par apsūdzētā personību noskaidrots : **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, dzimis [..], Jūrmalā, LR pilsonis, personas kods [..], dzīvo un deklarēts [..], nestrādā, agrāk sodīts, sodāmība dzēsta.

Pamatojoties uz minēto ar apsūdzēto, piedaloties aizstāvim, ir panākta vienošanās par to, ka prokurors tiesā lūgs piespriest sekojošu sodu:

[fiziskās personas vārds, uzvārds]pēc Krimināllikuma 176.panta pirmās daļas noteikt sodu – piespiedu darbu uz 270 (divi simti septiņdesmit) stundām, bez mantas konfiskācijas, ar probācijas uzraudzību uz 1 (vienu) gadu, pēc Krimināllikuma 253².panta pirmās daļas noteikt sodu – piespiedu darbu uz 80 (astoņdesmit) stundām.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu, trešo daļu, galīgo sodu **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**noteikt pēc noziedzīgu nodarījumu kopības, pilnīgi saskaitot piespriestos sodus, piespiedu darbu uz 350 (trīs simti piecdesmit) stundām, bez mantas konfiskācijas, ar probācijas uzraudzību uz 1 (vienu) gadu.

Ar protokolu apsūdzētais ir iepazīsies un sakarā ar ko izteikti labojumi un papildinājumi:

Apsūdzētais _____

Aizstāvis _____

Prokurors _____

Vienošanās protokola kopija izsniegta apsūdzētajam : _____

Saskaņā ar KPL 435.panta ceturto daļu, pēc vienošanās noslēgšanas apsūdzētais krimināllietu materiālu kopijas saņem: vēlas / nevēlas (vajadzīgo pasvītrot).

Prokurors _____

**PROKURORA
PRIEKŠRAKSTS PAR SODU**

Jūrmala

2017.gada [..].februārī

Jūrmalas pilsētas prokuratūras prokurors [vārds, uzvārds], izskatījusi krimināllietas Nr.1141000[..] materiālus,

konstatēja:

Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes (turpmāk – VP RRP) Jūrmalas iecirknī 2017.gada 16.janvārī uzsākts kriminālprocess Nr.1141000[..] par SIA [..] piederošo preču (degvīna “Vodka” 40%, 0,7 l, vītīnāta desa”Fuet Casero” ar pel. 170g, auksti kūpināta dūmdesa “Piejūras” 250g, siers “Valio Krievijas” 320g, pistācijas Ārimex” grauzd. sālītas 250g un krēms “Divus vitamine E” universāls 200ml) zādzību no veikala [..], kas atrodas [..], Jūrmalā, kas notika 2016.gada 11.decembrī plkst.17.44, t.i., pēc Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm.

VP RRP Jūrmalas iecirknī 2017.gada 16.janvārī uzsākts kriminālprocess Nr.1141000[..] par SIA [..] piederošo preču (degvīna “Vodka” 40%, 0,7 l, cepamās desiņas “Mednieku” 400g un baltās krabju nūjiņas “Snow Crab” 250g) zādzību no veikala [..], kas atrodas [..], Jūrmalā, kas notika 2016.gada 10.decembrī plkst.17.21, t.i., pēc Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm.

VP RRP Jūrmalas iecirknī 2017.gada 16.janvārī uzsākts kriminālprocess Nr.1141000[..] par SIA [..] piederošās preces (degvīna “”Starij traktir na moloke” 40%0,5l) zādzību no veikala [..], kas atrodas [..], Jūrmalā, kas notika 2016.gada 26.oktobrī plkst.10.46, t.i., pēc Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm.

2017.gada 6.februārī ar Jūrmalas pilsētas prokuratūras virsprokurores [..] lēmumu kriminālprocesī Nr.1141000[..], Nr.1141000[..] un Nr.1141000[..] apvienoti vienā lietvedībā, apvienotajam kriminālprocesam piešķirot Nr.1141000[..].

2017.gada 16.februārī pie kriminālatbildības saukti **[fiziskās personas vārds, uzvārds], personas kods [..], un [fiziskās personas vārds, uzvārds], personas kods [..], un apsūdzēti par to, ka izdarīja svešas kustamas mantas slepenu nolaupīšanu (zādzību) nelielā apmērā, un tieši:**

[fiziskās personas vārds, uzvārds] un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** 2016.gada 10.decembrī ap plkst.17:21 atrodoties SIA [..] veikala [..] Jūrmalā, [..], tirdzniecības zālē, saskaņoti darbojoties personu grupā, mantkārīgu motīvu vadīti, nolūkā nolaupīt svešu kustamu mantu, **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** no tirdzniecības plaukta paņēma vienu 0,7 litri tilpuma degvīna pudeli “Vodka 40%” 6,85 EUR vērtībā un ielika to iepirkumu grozā. **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** no tirdzniecības plauktiem paņēma vienu 400 gramu iepakojumu cepamās desiņas “Mednieku” 2,49 EUR vērtībā, vienu 250 gramu iepakojumu baltās krabju nūjiņas “Snow Cram” 2,77 EUR vērtībā un ielika minētās preces **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** iepirkumu grozā. Pēc tam **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** slepus no apkārtējiem no iepirkumu groza minētās preces pārlīka **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** somā un, nesamaksājot par paņemto precī, ar prettiesiski iegūto mantu no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietas aizgāja, izrīkojoties ar nolaupīto pēc saviem ieskatiem.

Tādā veidā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** personu grupā ar **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, tīši, prettiesiski slepeni nolaupīja SIA [..] piederošo mantu kopsummā par 12,11 EUR, t.i., nelielā apmērā.

Ar savām darbībām *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* un *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā.

Turklāt *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* un *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* izdarīja svešas kustamas mantas slepenu nolaupīšanu (zādzību) nelielā apmērā, un tieši:

[fiziskās personas vārds, uzvārds] un *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* 2016.gada 11.decembrī ap plkst.17:45, atrodoties SIA [...] veikala [...] Jūrmalā, [...], tirdzniecības zālē, saskaņoti darbojoties personu grupā, mantkārīgu motīvu vadīti, nolūkā nolaupīt svešu kustamu mantu, *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* no tirdzniecības plaukta paņēma vienu 0,7 litri tilpuma degvīna pudeli “Vodka 40%” 6,85 EUR vērtībā un ielika to iepirkumu grozā. *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* no tirdzniecības plauktiem paņēma vienu vītinātu desu “Fuet Casero 170g” 2,35 EUR vērtībā, vienu auksti kūpinātu desu “Piejūras 250g” 2,39 EUR vērtībā, vienu sieru “Valio Krievijas 320g” 2,19 EUR vērtībā, vienu iepakojumu ar pistācijām “Arimex 250g” 4,29 EUR vērtībā, krēmu “Divus Vitamine E 200mL” 2,18 EUR vērtībā un ielika minētās preces *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* iepirkumu grozā. Pēc tam *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* un *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* slepus no apkārtējiem no iepirkumu groza minētās preces pārlika *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* somā un, nesamaksājot par paņemto preci, ar prettiesiski iegūto mantu no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietas aizgāja, izrīkojoties ar nolaupīto pēc saviem ieskatiem.

Tādā veidā *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* personu grupā ar *[fiziskās personas vārds, uzvārds]*, tīši, prettiesiski slepeni nolaupīja SIA [...] piederošo mantu kopsummā par 20,25 EUR, t.i., nelielā apmērā.

Ar savām darbībām *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* un *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā.

Turklāt *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* tiek apsūdzēta par to, ka izdarīja svešas kustamas mantas slepenu nolaupīšanu (zādzību) nelielā apmērā, un tieši:

[fiziskās personas vārds, uzvārds] 2016.gada 26.oktobrī ap plkst.10:46, atrodoties SIA [...] veikala [...] Jūrmalā, [...], tirdzniecības zālē, mantkārīgu motīvu vadīta, nolūkā nolaupīt svešu kustamu mantu, paņēma vienu 0,5 litri tilpuma pudeli degvīna “Stari traktir na moloke” 7,49 EUR vērtībā, slepus no apkārtējiem ielika to somā un, nesamaksājot par paņemto preci, ar prettiesiski iegūto mantu no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietas aizgāja, izrīkojoties ar nolaupīto pēc saviem ieskatiem.

Tādā veidā *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* slepeni nolaupīja SIA [...] piederošo mantu 7,49 EUR vērtībā, t.i., nelielā apmērā.

Ar savām darbībām *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā.

Pirmstiesas izmeklēšanā, uzaicināta sniegt liecības par apsūdzības būtību, apsūdzētā *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* savu vainu inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos, kas paredzēti Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā, atzina pilnībā un paskaidroja, ka apstiprina policijā sniegtās liecības, papildus liecināt nevēlas. *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* piekrita kriminālprocesa pabeigšanai, piemērojot viņai prokurora priekšrakstu par sodu.

Pirmstiesas izmeklēšanā, uzaicināts sniegt liecības par apsūdzības būtību, apsūdzētais *[fiziskās personas vārds, uzvārds]* savu vainu inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos, kas paredzēti Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā, atzina pilnībā un paskaidroja, ka apstiprina

polīcijā sniegtās liecības, papildus liecināt nevēlas. **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** piekrita kriminālprocesa pabeigšanai, piemērojot viņam prokurora priekšrakstu par sodu.

Apsūdzēto **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** vaina zādzību izdarīšanā 2016.gada 10.decembrī un 2016.gada 11.decembrī pilnībā pierādīta ar visiem krimināllietas materiāliem to kopumā un savstarpējā saistībā un tieši:

- ar faktiem, kas fiksēti SIA [...] iesniegumā, tam pievienotajā inventarizācijas aktā, preču pavadzīmē (lietas 5.-13., 37.-42.lapa);
- ar faktiem, kas fiksēti 2017.gada 19.janvāra videoieraksta apskates protokolā (lietas 19.-20., 48.-49.lapa);
- ar cietušās – juridiskās personas SIA [...] pārstāvja **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 23.-24., 52.-53.lapa);
- ar liecinieka **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 25., 54.lapa);
- ar aizdomās turētās **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 28., 57.lapa);
- ar aizdomās turētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 31., 61.lapa).

Apsūdzētās **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** vaina zādzības izdarīšanā 2016.gada 26.oktobrī pilnībā pierādīta ar visiem krimināllietas materiāliem to kopumā un savstarpējā saistībā un tieši:

- ar faktiem, kas fiksēti SIA [...] iesniegumā, tam pievienotajā inventarizācijas aktā, preču pavadzīmē (lietas 68.-71.lapa);
- ar faktiem, kas fiksēti 2017.gada 19.janvāra videoieraksta apskates protokolā (lietas 80.lapa);
- ar cietušās – juridiskās personas SIA [...] pārstāvja **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 83.-84.lapa);
- ar liecinieka **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 85.lapa);
- ar aizdomās turētās **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** liecībām (lietas 88.lapa).

[fiziskās personas vārds, uzvārds] 03.02.2017 atzīta par aizdomās turēto (lietas 26., 55., 86.lapa) un viņai piemērots drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā (lietas 58.lapa).

[fiziskās personas vārds, uzvārds] 03.02.2017 atzīts par aizdomās turēto (lietas 29., 59.lapa) un viņam piemērots drošības līdzeklis – pieteikšanās noteiktā laikā policijas iestādē (lietas 62.lapa).

Par apsūdzēto **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** atbildību mīkstinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 3.punktu un otro daļu atzīstams tas, ka viņi labprātīgi atlīdzinājuši cietušajam ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu, ir atzinuši vainu un izteikuši nožēlu par izdarīto.

Par apsūdzēto **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** atbildību pastiprinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 2.punktu apsūdzībā par SIA [...] piederošo mantu zādzību 2016.gada 10.decembrī un 2016.gada 11.decembrī - atzīstams tas, ka noziedzīgie nodarījumi izdarīti personu grupā.

[fiziskās personas vārds, uzvārds] un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** izdarītie noziedzīgie nodarījumi saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta trešo daļu kvalificējami kā mazāk smagi noziegumi.

Par apsūdzētās **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** personību noskaidrots, ka viņa ir dzimusi [...], Jūrmala, LR pilsoņe, atraitne, apgādājamo personu nav, deklarētā un faktiskā dzīvesvietas adrese [...] (lietas 90.-95.lapa), strādā frizētavā [...], agrāk nav sodīta.

Par apsūdzētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** personību noskaidrots, ka viņš ir dzimis [..], Rīgā, LR pilsonis, šķīries, dzīvesvieta nav deklarēta, faktiskā dzīvesvietas adrese [..], nestrādā, apgādājamo personu nav (lietas 61., 97.-102.lapa), agrāk nav sodīts (lietas 104.-105.lapa).

Tā kā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** ir izdarījusi trīs mazāk smagus noziegumus, **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** ir izdarījis divus mazāk smagus noziegumus, savu noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēti Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā, izdarīšanā atzīst pilnībā, izdarīto nožēlo, noziedzīga nodarījuma rezultātā radītais kaitējums ir atlīdzināts, izvērtējot viņu personību raksturojošās ziņas, noziedzīgā nodarījuma raksturu, lietas apstākļus par apsūdzēto personību nav saņemtas ziņas, kas būtu par pamatu piemērot brīvības atņemšanu, bet uzskatu, ka viņus nevar atstāt nesodītus.

Nemot vērā minēto un to, ka apsūdzētā **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** piekrīt kriminālprocesa pabeigšanai, piemērojot sodu, uzskatu, ka pastāv pamats kriminālprocesu Nr.1141000[.] pabeigt, piemērojot prokurora priekšrakstu par sodu.

Pamatojoties uz minēto un saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 411.panta 5.punktu, 420.-423. pantu, Krimināllikuma 40., 46.pantu,

nolēma

1. Izbeigt pirmstiesas kriminālprocesu Nr.1141000[.] **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, personas kods [..], apsūdzībā pēc Krimināllikuma 180.panta pirmās daļas un noteikt sodu: par zādzības izdarīšanu 2016.gada 26.oktobrī ap plkst.10.46 – piespiedu darbu uz 40 (četrdesmit) stundām; par zādzības izdarīšanu 2016.gada 10.decembrī ap plkst.17.21 – piespiedu darbu uz 60 (sešdesmit) stundām; par zādzības izdarīšanu 2016.gada 11.decembrī ap plkst.17.45 – piespiedu darbu uz 60 (sešdesmit) stundām; Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un otro daļu, pēc noziedzīgo nodarījumu kopības, noteiktos sodus daļēji saskaitot, galīgo sodu noteikt – piespiedu darbu uz 80 (astoņdesmit) stundām. Atcelt **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** piemēroto drošības līdzekli – uzturēšanās noteiktā vietā, ar priekšraksta par sodu pieņemšanas brīdi.
2. Izbeigt pirmstiesas kriminālprocesu Nr.1141000[.] **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, personas kods [..], apsūdzībā pēc Krimināllikuma 180.panta pirmās daļas un noteikt sodu: par zādzības izdarīšanu 2016.gada 10.decembrī ap plkst.17.21 – piespiedu darbu uz 60 (sešdesmit) stundām; par zādzības izdarīšanu 2016.gada 11.decembrī ap plkst.17.45 – piespiedu darbu uz 60 (sešdesmit) stundām; Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un otro daļu, pēc noziedzīgo nodarījumu kopības, noteiktos sodus daļēji saskaitot, galīgo sodu noteikt – piespiedu darbu uz 80 (astoņdesmit) stundām. Atcelt **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** piemēroto drošības līdzekli – pieteikšanās noteiktā laikā policijas iestādē, ar priekšraksta par sodu pieņemšanas brīdi.
3. Nosūtīt cietušajai SIA [..] priekšraksta par sodu kopiju, izskaidrojot tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem un tiesības pārsūdzēt pieņemto lēmumu 10 dienu laikā pēc paziņojuma saņemšanas dienas.

4. Pēc lēmuma stāšanās spēkā lietiskos pierādījumus – trīs CD diskus ar videoierakstu – iznīcināt.
5. Izsniegt **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** priekšraksta par sodu kopiju un izskaidrot Kriminālprocesa likuma 422.-423.pantā paredzētās tiesības un prokurora priekšraksta par sodu sekas.

Soda izpildes organizēšanai nosūtīt prokurora priekšrakstu par sodu Valsts probācijas dienestam pēc apsūdzēto deklarētās dzīvesvietas un izskaidrot **[fiziskās personas vārds, uzvārds]** un **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, ka saskaņā ar Latvijas Sodū izpildes kodeksa 133.panta noteikumiem 10 (desmit) darba dienu laikā pēc prokurora priekšraksta par sodu spēkā stāšanās viņai ir jāreģistrējas Valsts probācijas dienestā piespiedu darbu izpildei.

Prokurors

[vārds, uzvārds]

Es, zemāk parakstījusies, **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, personas kods [..], dzīvesvietas adrese: _____, apliecinu, ka pilnībā piekrītu noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijai, kas norādīta lēmumā par manu saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzībā) un apņemos izpildīt priekšrakstā noteikto sodu.

Man izskaidrotas kriminālprocesa izbeigšanas sekas. Prokurora priekšrakstu par sodu saņēmu, esmu informēts par tiesībām iepazīties ar krimināllietas materiāliem.

Iepazīties ar krimināllietas materiāliem: _____

[fiziskās personas vārds, uzvārds] _____

Es, zemāk parakstījies, **[fiziskās personas vārds, uzvārds]**, personas kods [..], dzīvesvietas adrese: _____, apliecinu, ka pilnībā piekrītu noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijai, kas norādīta lēmumā par manu saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzībā) un apņemos izpildīt priekšrakstā noteikto sodu.

Man izskaidrotas kriminālprocesa izbeigšanas sekas. Prokurora priekšrakstu par sodu saņēmu, esmu informēts par tiesībām iepazīties ar krimināllietas materiāliem.

Iepazīties ar krimināllietas materiāliem: _____

[fiziskās personas vārds, uzvārds] _____